Dayanışma

AĞUSTOS 1987 — SAYI: 61 2.5 DM

Hiroşimanın yıldönümünde nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya için mücadele yükseliyor

Özal ve Evren'e hayır demek için
6 Eylül'de "Evet"

Evren ve Özal siyasi yasakların sürmesini, yasakların kalkmasına halkın "Hayır" demesini istiyorlar. Bundan dolayı anayasa değişikliğine "Evet" demek, hem anayasanın tamamına "Hayır", hem de Evren ve Özal rejimine "Hayır" anlamına gelecek.

Evren ve Özal siyasi yasakların sürmesini, yasakların kalkmasına halkın "hayır" demesini istiyorlar. Bundan dolayı anayasa değişikliğine "evet" demek, hem anayasanın tamamına "hayır", hem de Evren ve Özal rejimine "hayır" anlamına gelecek.

6 Eylül referandumu yaklaştı. Özal bütün hızıyla ve Evren'in desteğiyle, halkı "Hayır" demeye zorluyor. Bunun için çürümüş 12 Eylül sakızını çiğniyor; "evet" der ve siyasi yasakların kalkmasını sağlarsa, 12 Eylül öncesi anarşiye dönülecek diye halkı korkutmaya çalışıyor.

Özal ve Evren halkı "hayır" cephesinde bloklaştırmak istiyorlar. Bu anayasa değişikliği-

(Devamı 7. sayfada)

Oy kullanmak demokratik bir haktır

Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiyelilerin sınırda oy kullanmalarına olanak sağlayan bir yasa yürürlüğe girdi. Durumu değerlendiren bir yazıyı 2. sayfamızda bulacaksınız.

Tutuklu ve hükümlü aileleri çocuklarının sorunlarını dile getirdiler.

Cezaevlerinde insanlık dışı uygulamalara son

Çeşitli cezaevlerinde açlık grevine başlayan siyasi tutuklu ve hükümlülerle dayanışma devam ediyor.

8 Temmuz 1987 günü Sağmalcılar Cezaevi B-1 koğuşunda bulunan 24 siyasi tutuklunun başlattıkları süresiz açlık grevi diğer cezaevlerinden de yeni katılımlarla sürmektedir. Açlık grevinde bulunan tutuklulular: Tek tip elbise uygulamasına, sevk sırasıda zincirlemeye son verilerek, siyasi temsilcilik hakkı verilmesi, sağlık sorunlarıyla daha yakından ilgilenilmesini ve kilosu 16 bin TL'yi bulan çay satışlarının düzeltilmesini istiyorlar.

Malatya Özel E Tipi cezaevinde 350 siyasi tutuklunun katıldıkları açlık grevi ise 13 Temmuz günü başlatılmıştı.

Baskıların kaldırılması, her türlü yayının cezaevine alınma-

(Devamı 7. sayfada)

Türkiye'nin cezaevleri

Az çok hepimiz biliriz; okuduk, dinledik, filmlerde gördük. Nazi toplama kamplarında, Vietnam'da, Cezayir kurtuluş savaşı sırasında insanlara reva görülen işkenceleri ürpermeden hatırlamak mümkün müdür? Sorgu aşamasındaki işkence değil sözünü ettiğimiz. Aylarca, yıllarca süren, tutuklu veya hükümlü eriyip tükeninceye, insanlık onurunu kurtarmak için kendini öldürünceye, dayaktan, pislikten, açlıktan, hastalıktan ölünceye kadar süren işkencelerdir sözkonusu olan.

Türkiye 12 Eylül'den başlayarak, bu nitelikte işkencelere sahne olmaktadır. Tutuklu ve mahkumlara uygulanan fiziki işkence ve zorladıkları yaşama biçimi insan hafsalasına sığar gibi değildir. Malatya, Diyarbakır, Sağmalcılar, Metris, Bartın, Buca ve derece derece öteki bütün cezaevleri, şu veya bu özelliklerinden ötürü değil, insanlık dışı koşulları nedeniyle ünlenmekte, bu cezaevlerinden mahkumiyetini sağ-salim bitirip çıkanlara, hasta ve sakat da olsa, canlı dönenlere, inanılmaz bir mucizeyi gerçekleştirmiş insanlar olarak bakılmaktadır. Ha Polo-Condor, ha Treblinka, ha Diyarbakır Cezaevi... farketmez olmuştur.

Siyasi mahkumlardır bunlar. Üç yıl banyo yapmamış, her gün on saat ve hep ayakta askeri eğitim görmüş, günlerce aç bırakılmış, bileğindeki zincirleri yıllarca çözülmemiş, haftalar boyu lağım suyu içirilmiş, günde beş öğün dövülmüş, hastalanıp sakat kalmış, yıllarca görücü, mektup tanımamış, selam bile almamış insanlardır bunlar. Birer ikişer ölmektedirler, öldürülmektedirler. Kamuoyunun gözünden ve kulağından mümkün olduğunca gizlenerek, üstüne haber yasağı konarak, sahte doktor raporlarıyla örtülerek, tam yedi yıldır sürdürülen bir toplu kıyımdır bu ve hâlâ işlemektedir.

Dışarıdan gelip belgelenmesi ve resmedilmesi kesinlikle yasaklanmış, Avrupa'dan gelen heyetlere, Türk kamuoyuna, siyasi parti yöneticilerine, hatta parlamento komisyonlarına bile kapalı olan bu yaşam şimdi yeni bir direnme üretiyor. Temmuz ayı boyunca, Malatya Cezaevi'den başlayarak yayılan ve yirmi gün zarfında sekiz yüze yakın tutuklu ve mahkumu kucaklayan açlık grevleri... Tek bir talebi var eylemin: İnsanca yaşama koşulları. Doymak, yıkanmak, dayak yememek, hasta olunca ilaç bulmak, mektup yazıp kitap okuyabilmek, su içebilmek, uyuyabilmek istiyor bu siyasi mahkumlar. Sayıları onbinleri aşıyor.

Bu açlık grevleriyle, insanca yaşama koşulları "kim"den isteniyor; bu noktayı da es geçmemek gerekiyor. Her halde "ülkemizde işkence yoktur, siyasi tutuklu da yoktur" diyen Özal'dan değil; daha önceki açlık grevlerinde, grevcilerin 49. günde bile hâlâ yaşıyor olmalarına şaşarak, "bunlar gizlice bir şeyler yiyorlar, bu kadar aç yaşanır mı?" diye soran Evren'den hiç değil. (Bu sözlerin ardından açlık grevi yapan gençlerden üçü ölmüştü). Sanırız cezaevlerini Sabancı Holding'e ihale

(Devamı 2. sayfada)

Dayanışma

Barınaksızlara barınak yılında incir ağacı

1987'ye, dünya "barınaksızlara bir barınak" yılı dedi. Hükümetler, sendikalar, sosyal kuruluşlar, kooperatifler, iskan fonları vs... Herkes, ne yapar ne ederiz de başını sokacak bir dam arayanlara yardım edebiliriz diye koşuşturuyor, kafa yoruyor, uluslararası toplantılar düzenliyor vs. İnsanlığın kapitalist kanadında hoşnutsuzluk acı bir gerçek, müzmin bir yara, bunu herkes biliyor.

Ya Türkiye. Konutsuzluk daha büyük bir problem. Olanı da zaten konut değil. Sahil yağması, milyarlık yalılar, yeşil saha vurgunu.. İmtiyazlı bir sınıf saraya konut diyor. Üç büyük şehirde nüfusun % 70'i gecekondulara "sığınmış" öyle yaşıyor!

Ama şu ANAP. Şu 12 Eylül. Bunların, insanı, insan haklarını, hak ve hukuku bir kenara bırakması yok mu? Hükümet ve ona bağlı ANAP'lı belediye-

(Devamı 7. sayfada)

Olağanüstü Hal Bölge Valiliği kuruldu
Özalvari özel vali

Hayri Kozakçıoğlu

Diyarbakır, Siirt, Hakkari, Mardin, Bingöl, Van, Elazığ, Tunceli illerini kapsayan "koordinatör" valiliğine Hayri Kozakçıoğlu atandı.

Geniş yetkilerle donatılan bölge valisi Kürdistan'ı yönetecek. Herhangi bir valilik görevine benzemiyor bu yeni valilik. Bölge valisi şu olağanüstü yetkilerle donatıldı:

Görev alanındaki kamu kuruluşlarından istediği tesis, bina, araç-gereç ve personeli alabilecek.

Bölgedeki bütün özel ve genel kolluk kuvvetleri emrinde olacak. Güvenlik güçlerinin yerlerini sürekli veya geçici olarak değiştirebilecek.

Bölgedeki MİT, koordinatör

(Devamı 7. sayfada)

Grevciye süper emeklilik yok

12 Eylül cuntası ve hükümeti hakkını aramak için greve giden işçileri şimdi de süper emeklilikten mahrum bırakarak cezalandırmak istiyor.

9 Temmuz'da yayınlanan, bir gün sonra yeni bir genelgeyle uygulanmasında yenilikler getirildiği iddia edilen süper emeklilik curcunasından sonuçta ortaya greve katılmış işçilerin süper emeklilikten yararlanmama cezası çıkmıştır.

Ülkemizde özellikle 12 Eylül yönetimleri sınıflar ve katmanlar arasında paylaşımdaki uçurum yetmiyormuşçasına yeni dengesizlikler yaratmanın, yeni yeni yöntemlerini bulmakta çok beceriklidirler. Baştan bu yana bazı kesimlere köprü, baraj vb. şeyleri satarak özel gelir sağlayan, düzene sahip çıkan asalak rantiyer zümreyi genişletmeye çalışıyorlar. Bunlar şimdi de süper emeklilikle işçiler ve ona bağlı emekli işçiler arasındaki aristokrat tabakayı genişletmeyi hedefliyorlar.

Süper emeklilik genelgesi yayınlanmadan önce somutluktan ne kadar uzak olduğunu yetkili çevreler de biliyor ve bu yüzden genelgenin yayınıyla birlikte SSK Genel Müdürlüğü'nde bir danışma bürosu kuruyorlardı. Kafalarında oluşan sorulara cevap arayan yüzlerce —özellikle emekli— işçi büro-

(Devamı 7. sayfada)

DDY işçileri grevdeki deri işçileriyle yemeklerini paylaştılar.

Türkiye'de işçi sınıfı direniyor

Her ay bir dökümünü yaptığımız işçi eylemleri, geçtiğimiz ay da yoğun biçimde sürdü. Greve giden işçi sayısı 52 bin 457'ye ulaşırken, devam eden toplu sözleşme görüşmelerinin anlaşmazlıkla sonuçlanması halinde bu rakamın daha da artması bekleniyor.

Öte yandan greve giden işçilerle yöre halkı ve diğer fabrikadan işçiler arasında oluşan sıcak dayanışma da, geçtiğimiz ayın en önemli işçi eylemleri arasında yer aldı.

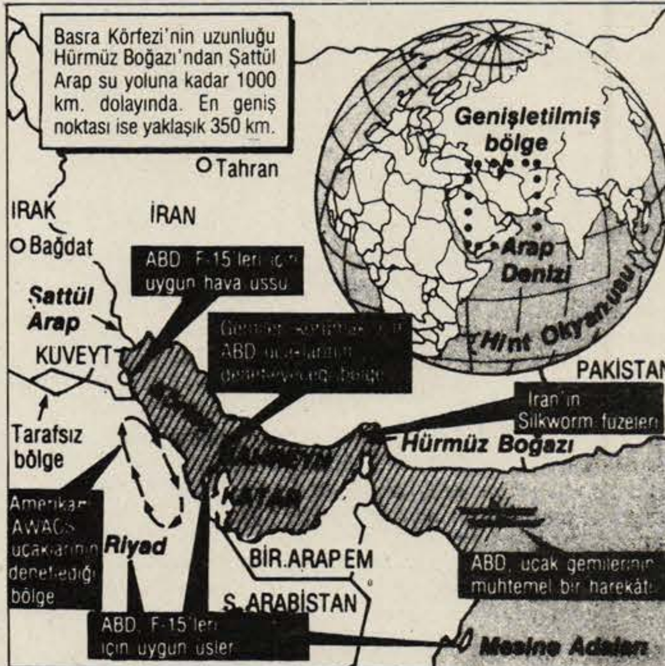
Konuyla ilgili geniş bir dökümü 8. sayfamızda bulacaksınız.

Sovyetler "global çifte sıfır çözüm"e hazır

M.Gorbaçov, Asya topraklarında 100 orta menzilli füzenin bulundurulmasından da vazgeçebileceklerini açıklayarak "global çifte sıfır" çözüme hazır olduklarını belirtti.

SBKP MK Genel Sekreteri M.Gorbaçov Endonezya'da yayınlanan Merdeka gazetesine verdiği yazılı demeçte, Sovyetler Birliği'nin nükleer silahsızlanma konularında birbiri ardına gündeme getirdiği önerilerde bir başka adımı daha vurgulayarak, şu sırada Cenevre'deki görüşmelerde sözü edilmekte olan Avrupa'dan ortamenzilli füzelerin kaldırılması halinde Sovyetler'in Asya'daki topraklarında bulundurulacak 100 ortamenzilli füzenin —ABD de aynı şekilde davrandığı takdirde— kaldırılabileceğini, Sovyetler Birliği'nin tüm dünya çapında "çifte sıfır çözüm"e hazır olduğunu açıkladı. Ülkesinin Asya ülkelerinin arzusu ve kaygılarını gözönünde bulundurduğunu kaydeden M.Gorbaçov, Sov-

(Devamı 7. sayfada)

Basra Körfezi'nde gerginlik

BM Güvenlik Konseyi İran ve Irak'a ateşkes çağrısında bulundu.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Temmuz ayı içerisinde oybirliği ile aldığı bir kararla İran ve Irak'a aralarındaki savaşı sona erdirmek üzere ateşkes çağrısında bulunarak, her iki ülkenin savaş öncesi uluslararası kabul edilmiş sınırlara geri çekilmesini istedi. Irak çağrıyı olumlu karşılarken, İran kararda Irak'ın "sal-

(Devamı 7. sayfada)

AKEL Kıbrıslı Türkler üzerindeki baskıları kınadı

Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) Merkez Komitesi, 19 Haziran 1987 günü, Kıbrıs üzerinde oynanan oyunları ve Kıbrıslı Türklerin üzerindeki baskıları kınayan bir bildiri yayınladı. Bildiride özetle şu görüşlere yer verildi:

"AKEL Merkez Komitesi, Denktaş yönetiminin işgalci Türkiye hükümetinin isteği ile işbirliği halinde, Kıbrıs Türk toplumuna ve özellikle muhalefete karşı devamlı artmakta olan baskı önlemlerini Kıbrıs

(Devamı 7. sayfada)

Oy kullanmak demokratik bir haktır

B.Avrupa ülkelerindeki Türkiyeliler yaklaşık 30 yıldır bu ülkelerde yaşıyorlar. Onların bu ülkelerdeki yasal konumları, genellikle içinde yaşadıkları ülkelerin hükümetleri ile Türkiye'de işbaşına gelen hükümetlerin karşılıklı anlaşmaları sonucu belirleniyor.

B.Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiyelilerin bu ülkelerde, kendilerini doğrudan ilgilendirenler başta olmak üzere, izlenen politikalara yön verme imkanları yok. Türkiyeli demokratik örgütlerin bu çarpık durumu giderebilmek için verdikleri "seçme-seçilme hakkı" mücadelesi devam ediyor.

Diğer yandan yurtdışında yaşayanların Türkiye'de bulundukları ülkelerdeki çıkarlarını koruyacak hükümetlerin işbaşına getirilmesini sağlayacak imkanları da yok. Yani bugüne kadar, seçmen kütüklerinde yer alamadıkları için, alabilenler ise seçim dönemlerinde izine gidemedikleri için Türkiye'deki hükümetlerin belirlenmesinde aktif rol alamıyorlar. Oy kullanma hakları olmadığı için de oy kaygusuyla hareket eden siyasi partiler tarafından hiç bir şekilde dikkate alınmıyorlar.

Türkiye'de iktidara gelen siyasi partiler bugüne kadar yurtdışında yaşayan işçilere "döviz makinası" mantığıyla yaklaşmışlardır. Yaklaşım bu olunca, hükümetler arasındaki ikili görüşmelerde de mantık aynı olmuştur ve döviz geldiği sürece Türkiye'de işbaşına gelen hükümetler "döviz makineleri"nin hiçbir yasal sorununun çözümünü masaya getirmemiştir. B.Avrupa ülkelerindeki Türkiyelilerin demokratik baskı ve gücü yeterli olmayınca da bu ülkelerin hükümetleri yabancıların bir çok sorununu kendi anlayışları doğrultusunda, kendi çıkarları çerçevesinde çözme yoluna gitmiştir.

Ve gelinen noktada yaklaşık 30 yıldır B.Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiyeliler, her türlü davranışlarının çerçevesinin belirlendiği politikalara hiç bir etkide bulunamamıştır. Politikanın içinde yaşıyor olmalarına karşın politikanın dışında tutulmuşlardır.

Oy kullanma hakkının kazanılması neyi değiştirir sorusunu sormadan önce, olaya, nerede olunursa olunsun oy kullanmanın demokratik bir hak olduğu, bir yurttaşlık görevi olduğu açısından yaklaşılmalı. Bu hak kazanıldıktan sonra da, kişi kendi inisiyatifine göre, kendi politik tercihine göre oy kullanır, ya da kullanmaz.

Oy kullanma hakkı, bugün kendi ülkeleri dışında yaşayan bir çok ülke yurttaşı tarafından kullanılıyor. Mesela, F.Almanya'da yaşayan bir İsveçli kendi ülkesinde yapılan seçimler için ülkesine gitmeden bulunduğu yerde çeşitli biçimlerde oy kullanabiliyor. Kendisini de doğrudan ilgilendiren politikaların üretileceği hükümetlerin işbaşına gelmesinde tercihini gösteriyor. Ülke dışında yaşıyor olsa da kendisinin sadece döviz gönderen bir unsur olmadığını, sorunlarının çözülmesi gerektiğinin sinyalini verebiliyor.

Bugün Özal hükümeti yurtdışında yaşayan Türkiyelilere izine giderken gümrük kapılarında oy kullanabilmelerine yönelik kararları yürürlüğe soktu. Buna göre, seçim dönemlerinde izine gidecekler seçim öncesinde, belirli bir süre içinde gümrük kapılarına yerleştirilecek sandıklarda oylarını kullanacaklar.

Bu uygulamanın çeşitli aksaklıklar taşıdığı ortada. Bir kere, belirlenen süre içinde izine gidemeyecekler yine politik tercihlerini gösterebilecek imkandan mahrum kalacaklar. İkincisi, Türkiye'de seçim sandıklarının başında seçime katılan siyasi partilerin görevlileri çıkabilecek çeşitli aksamalara müdahale etmek üzere hazır beklerler. Bir gün süren seçimlerde, bugüne kadar ne tür zorlukların yaşandığı Türkiye'de seçimlere katılan herkes tarafından iyi bilinir. Durum böyleyken, belirlenen süre içinde gümrük kapılarındaki seçim sandıklarını kimler kontrol edecek, sandıktan çıkacak oyları kimler denetleyecek? Diğer yandan, yurtdışında çalışanların Türkiye'de yapılacak seçim tarihlerine denk gelecek şekilde izin almaları zordur, sırf oy kullanmak için —mesela seçimler sonbahardaysa— izin tarihlerini seçim tarihine göre belirlemeleri de anlamsızdır. Gümrük kapılarında oy kullanmanın maddi yönden güçlü partiler tarafından çeşitli biçimlerde istismar edileceği de üzerinde durulması gereken bir başka olasılık.

Mesela belirlenecek süre içinde izine gideceklerin yol parasını tasarruf etmeleri için parti merkezlerince tutulan ulaşım vasıtaları ile izincilerin sınır kapılarına taşınması haksız bir rekabet ve dengesizlik doğuracaktır. Ya da politik tercihini gümrük kapılarında ilk günlerde yapmak zorunda kalanların gelişecek süreçte —ki Türkiye gibi ülkelerde "yüzer-gezer seçmen" tabiriyle adlandırılan insanların oranı yüksektir— yeniden politik tercihini kullanma imkanı kalmayacaktır. Yani oy kullanma süresinin, insanların politik tercihlerini yapmalarında negatif bir etken taşıdığı ortadadır. Bu ve benzeri sayılabilecek çeşitli olumsuz yönler, gümrük kapılarında oy kullanmanın kimlerin işine yarayacağı ya da oy kullanma hakkının gerektiği gibi yerine getirilip getirilemeyeceğine açıklık kazandırıyor.

Özal hükümeti, ekonomik olarak bağımlı olduğu B.Avrupa ülkelerine, onların oluşturduğu çeşitli kuruluşlara şirin gözükmek için, bu kuruluşlarda şöyle ya da böyle yer alabilmek için çeşitli kararlar alıyor, uygulamaya sokuyor. Tabii ki, uygulamaya soktuğu bütün bu kararları temsilcisi olduğu sermaye sınıfının belirlediği çerçevede tutmaya da özen gösteriyor.

İşte bu noktada yurtdışında yaşayan Türkiyelilere demokratik bir hak diye değerlendirerek bulundukları ülkelerde posta kanalıyla olsun, konsolosluklara gidebilenler için orada kurulacak sandıklar kanalıyla olsun, oy kullanma hakkının kazanılması mücadelesini omuzlamak düşüyor. Özal'ın, yukarıda değindiğimiz kaygılarla belirlediği gündemin sınırlarını gerektiği yönde geliştirmek bir yanıyla Özal'ın oyununu bozmak anlamı taşırken, diğer yandan da demokratik bir mevzi kazanmak anlamını taşımaktadır.

Yurtdışındaki demokratik örgütlere bu konuda önemli görevler düşmektedir. Yurdışından seçimlere katılıp-katılmama yönündeki bir tartışmaya girmeden önce, böylesine bir hakkın kazanılmasının ön plana çıkarılması, demokratik örgütler arasında uzlaşma zemininin yolunu açar. Demokratik örgütler bu zeminde biraraya gelerek "bulunulan ülkede oy kullanma" hakkı doğrultusunda geniş bir kampanya başlatmalıdırlar.

BAKIŞ

E.Mahmut Soner

Sökülen çivilerin gürültüsüdür bu

Elâlem "başka bir mesele" diye bakar. Türk milliyetçiliği "Kürt meselesidir" diye inat eder. İllâ böyle görmek istemesi boşuna değildir. Herkes görür ve bilir: Şöyle veya böyle bir terör hareketidir. Ulusal hareket mi? ...tövbe, Kürt ulusalcılığının örgütlü bütün güçlerinden tecrit ve onlara karşıdır. Böyle "ulusal hareket"(!) olmaz, olamaz, olmamalı. Ama Evren'e, Özal'a, giderek bilumum gerici mihraklara, ondan da giderek devletçi Türk sosyal demokratlarına göre bu "Apoculuk", ulusal harekettir; devleti bölecektir, Kürdistan'ı ayıracaktır; Türkiye'yi bölmek isteyenlerin büyük oyunudur!

Peki neden illâ böyledir?!.. Vehbinin kerrakesi de bu sorunun arkasında yatmaktadır. Türk milli birlik ve bütünlüğü, Netaş'dan başlayarak Devlet Demir Yollarında, Seydişehir'de bozulmaya başlamıştır. Öğrenciler YÖK'e karşı milli birliği bozmaya başlamışlardır. Sağda-solda "demokrasi" diye tutturan vatan bölücüleri dolaşmakta, bunlar giderek çoğalmaktadırlar. Milli birliğin bu çatlakları derhal tamir gerektirir. Bunun bilinen harcı da "Kürt meselesidir".

Apoculukla başa çıkılamamaktadır. Ne yapsın devlet? Tek başına olmaz ki. Ordu ve millet, sağcısı ve solcusu, işçisi ve aydını, delisi-akıllısıyla bütün millet bir olmalı ki üstesinden gelinsin. Herkes, demokrasiymiş, insan hakkıymış, ücretmiş, şuymuş-buymuş unutmalı, Evren'e, Özal'a, birleşip arka çıkmalı ki vatan bütünlüğü korunabilsin.

Ne yapmalı, nasıl becermeli bu işi?... Şimdi en çok bu soruluyor. Soran Evren ve Özal'dan başkası değil. Ama akıl veren?... İşte burası kötü. SHP'lilere, Ecevit'e, bazı "demokrat" aydınlarımıza göre "Atatürk olsaydı bu işi şöyle hallederdi!.." Nasıl peki?

Önce milli birlik ilân ederdi. Bu, hiç kimsenin sesini çıkarmaması, yapılanları onaylaması anlamına gelirdi. Sonra İstiklal Mahkemeleri kurardı. Bu yetmez tabii. Ne olur ne olmaz. Takrir-i Sukün Kanunu çıkarırdı. Bu da, demokrasi, insan hakkı, amele hakkı, şu hakkı-bu hakkı gibi hakların ortadan kalkması, örgütlü bir tek kul kalmaması, kaşını oynatanın ezilip un ufak edilmesi anlamına gelirdi. Sonra bir Mustafa Muğlalı bulup Kürdistan'a vali yapardı. Vali'ye de "eti senin, kemiği benim" derdi.

Arkası çorap söküğü gibi gelirdi. Her bir Kürt doğuştan bölücüydü. Mezralarda, dağlarda, ovalarda, şehir meydanlarında binlerce "bölücü" "güvenlik güçleriyle giriştikleri çatışma sonucu" ölürdü. Yüzlercesi asılırdı. Yüzbinlercesi devletin yüksek himayesinde Batı Anadolu'ya, mümbit ve bol topraklara davet edilir, orada iskan edilirdi. Böylece İngilizlerin kışkırtmasıyla —bugün Suriye kışkırtıyor ya— kendilerini Kürt sanmaya zorlanan, öz be öz kardeşimiz "dağ Türkleri"nin bozulan huzuru avdet etmiş olurdu. Atatürk olsaydı yağdan kıl çeker gibi bu işi halleder, bu arada bu işin böyle halledilebileceğine akıl erdirenlerin de işini Sansaryan Han'ın mahzenlerinde hallederdi.

Zaten 12 Eylül'den bu yana bunlar yapılmadı, Atatürksüz Atatürk uygulamaları yürütülmedi mi? Cunta Atatürkçülüğünü bu alanda yeterince kanıtlamadı mı ki, Atatürk olsaydı deniliyor. 12 Eylül'le birlikte tadına vardıkları ortam, bir bu kadar daha sürsün isteyen, bunun için gerekirse Türkiye yansın diyen çok. Ama artık papuç 12 Eylül'deki kadar ucuz değil, Atatürk zamanı gibi, bedava hiç değil.

Aslında yarısı gürültü bunun. Sökülen çivilerin gürültüsü. Hiç kolay değil. Toplumun bağrına derinliğine saplanmış bir faşizm olgusudur bu. 1975'lerden başlayarak santim santim toplumun yüreğine girmiş, 12 Eylül'le birlikte en derine saplanıp, orada kala kalmış, kendini binlerce çiviyle bulunduğu yere çakmış, bugüne kadar sökülüp atılamadığı için de her yanı pas tutmuş bir faşizmdir bu. Henüz tek bir çivi dahi sökülebilmiş değil. Ama zorlanıyor. Çözüleceği besbelli. Gürültü bu sökmek için zorladığımız paslı çivilerden geliyor.

Çünkü bugün "işin esasına" gelindi. Anayasa referandumu yapılmıştı, (6 Kasım 1983) genel seçim yapılmıştı, (1984) sonra ara seçimler, belediye seçimleri yapıldı, partiler kurulup kapatıldı, mitingler, yürüyüşler yapıldı, yüzbinlerce siyasi demeçler verildi ama böyle gürültü kopmamıştı. Çünkü şimdi esasa geldik. Greve geldik.

Farkında mısınız, bam teline dokunuyoruz rejimin. Öyle on kişilik, otuz kişilik, istiklal marşıyla açılan, Şevket-Narin öpüşmesiyle kapanan grevler değil bunlar. Otuz binlik, altmış binlik grevlere, istenmeyen grevlere geldik. "Şu pastanın paylaşımını gözden geçirelim hele" diyen, diyecek olan grevlere...

Grev mi? Kapatırım Seydişehir'i, Devlet Demiryollarını. Yapar mı yapar. Direniş mi? Yıkarım bütün endüstriyi. Yapar mı yapar. Demokrasi mi? Ezerim bütün kafaları, yakarım Kürdistan'ı. Bunu da yapar!

Nah yapar!.. Yapmasına yapar da, gücü yetmez. Deniyor işte. Özel kolordu, yeni strateji... şimdi de Kürdistan valisi!.. Arkası da sağlam mı sağlam. Herkes bu işin Atatürkçe hallinden yana. Bir tek şu fabrikalar. Onları da kapatırsın, olur biter.

Şaka öbür tarafa. Bu rejim gidecek. SHP-DSP birleşince, Demirel biraz daha çok konuşunca değil, işçilerin zorladıkları, zorlayınca da bu denli gürültü koparan noktadan gidecekler. Atak davranmak, geniş davranmak, giderayak ülkeyi yakıp yıkmalarına izin vermemek için ellerini-kollarını sıkı bağlamak gerekiyor. Türk şovenizminin en sivri biçimi olan bu iktidar ve bu rejim "arkasını" sağlama almadan Kürdistan seferine çıkmaz. "Arka" yerdekilerin belki herkesten daha uyanık olmaları gerekir.

Kürdistan'daki süregelen mezalime ve tezgahlanan "Atatürkçü çözümlere", "Apoculuk şuymuş, yok buymuş" gibi, üç kuruş etmeyen tartışma noktasında değil, on milyonlarca emekçinin kabaran mücadelesine karşı kurulmak istenen yeni tuzaklar açısından bakmak gerekir. Daha çok gürültü kopacak, bunu iyice anlamış olmak, şuna buna umut bağlayıp hayal kurmaktan iyidir.

Ferro-Krom'u, Seydişehir'i kapatır, DDY'nı lağvedermiş! Babanın çiftliği mi oraları be hey panayır soytarısı?

Demek lazım.

Şanlı mücadelelerle geçen bir öğrenim yılı sona erdi

Belli bir birikimden sonra bu yılın başından itibaren hatırı sayılır bir sıçrama gösteren öğrenci gençlik hareketleri, dernekleşmenin önüne çıkarılan engellere karşı, YÖK'e karşı, polis baskısı ve işkenceye karşı, jandarma dipçiğine karşı, cinayete varan faşist saldırılara karşı, sudan bahanelerle okullardan kitlesel olarak atılmalara karşı yıl boyunca azalmayan bir ivme ile devam etti. Öğrenciler 12 Eylül yönetimince ellerinden alınan demokratik hak ve özgürlüklerini adım adım yeniden kazanma mücadelesi verdiler. Şüphesiz bu mücadeleye önümüzdeki dönemde de kaldığı yerden devam edilecektir.

Tek tip öğrenci derneğini protesto eden öğrenciler DGM'de yargılandı.

Kasım ayında YÖK'ün 44. maddesine karşı İzmir ve İstanbul'dan Ankara'ya yürüyüş mücadelesiyle başlayan öğrenci gençliğin protestosu, kısa zamanda egemen güçlerin kendilerine çizdikleri dar alanda kalmayacaklarını bir kere daha göstererek, demokrasi güçlerinin ve kamuoyunun, destek ve sempatisini üzerinde topladı.

Hatırlanacağı gibi, yaygın açlık grevleri, oturma eylemleri, protesto yürüyüşleri, anma günleri ile devam eden eylemler, İzmir'de ve Ankara'da yapılan iki mitingle doruk noktasına ulaştı. Tüm bu gösteri ve mitinglerde yüzlerce öğrenci polis tarafından gözaltına alındı. İşkenceden geçirildi. Bu öğrencilerin oldukça büyük bir bölümü, DGM'lerde hâlâ yargılanmaktalar, YÖK uygulamalarının bir sonucu olarak okullarından atılmakla yüz yüze bulunuyorlar.

Öğrenci gençlik, başarıyla içerisinden geçtiği bütün bu mücadelelerle YÖK belasından kurtulmanın, özerk demokratik üniversite hedefine ulaşmanın, antidemokratik uygulamaları önlemenin yolunu etinde kemiğinde duyarak öğrendiği gibi, uğrunda mücadele ede ede demokratik haklarını da kazanacaktır. Öğrenci gençliğimiz, tek tip dernekler yasasında olduğu gibi, mevzi başarılarla yetinemez ve yetinmemelidir. Önümüzdeki döneme daha objektif bir mücadele programı ile hazırlanmanın, derneklerin içerisindeki ayrılıkları ve sürtüşmeleri mümkün olan asgari düzeye indirmenin mücadelenin başarısı için bir ön şart olduğu unutulmamalıdır.

Öğrenci dernekleri, egemen güçlerin depolitizasyon politikasının belli oranda da olsa başarıya ulaşmış olmasından, polisin baskı ve tehditlerinden ve daha birçok nedenden kaynaklanan zorluklar olmasına rağmen, yaratıcı yöntemler geliştirerek, kitleselleşmesinin önündeki engelleri adım adım açmak zorundadırlar.

Fabrikalardan işçi haberleri

Çukurova işçisinin 32 aylık serüveni

Çukobirlik'te çalışan 4 bin üzerindeki işçi yaklaşık 3 yıldır sendikasız, toplu sözleşmesiz, yokluk ve sefalet içinde kıvranıp durdu. İşçi sınıfı ve o sınıfın çıkarlarını sorun etmeyen Türk-İş'e bağlı Teksif ile Hak-İş'e bağlı Öz İplik-İş sendikaları işyeri yetkisini biz aldık alıyoruz diyerek, aldatmaca sözlerle biz işçileri oyalayıp durdular. Bu arada işverenin de kendi hesap ve çıkarları vardı. 32 aydır işçiye vereceği parayı işveren çalıştırıyordu. Yakın bir tarihte T.Özal'ın açılışını yaptığı Boya ve Apre fabrikası, işçinin alacağı parayla yapıldı. İşçinin 3 yıllık alacağı işverene bağışlanmıştı.

İşyeri genel müdürü Özgar Aygar, bir türlü yapılamayan bu sözleşme sorununa sözümona bir çözüm getirdi. Bir teşmil sözleşmesi hazırlattı. Bakanlar Kurulu'na ve Cumhurbaşkanlığı'na onaylattı. İşçi babası pozisyonuna da girerek, Çukobirlik'te bir hafta bayram var diye gazetelere beyanat verdi. Genel Müdür Aygar'ın hesabı da önümüzdeki genel seçimlerde milletvekili adayı olmak, şimdiden onun yatırımını yapıyor.

İşçiler kendilerince 200 milyon lira alırız diye hesap ederken, teşmil sözleşmesinde kıdemlerine göre ellerine azami olarak 100-150 bin lira geçeceği ortaya çıkınca şoke oldular. Teşmil sözleşmesinin metninin tamamı ilan tahtasına asılmadı. Sonradan "efendim sözleşmenin falanca maddesi gereği askerlik yoklaması izni ücretsiz bir gündür. Viziteye çıkıp 2 günlük rapor alırsan her iki günde de ücretsiz izinli sayılırsın" şeklinde iç genelge benzeri maddeler ilan tahtasında görülmektedir. Sözleşmenin bazı maddeleri:

● Gözaltına alınma ya da tutukluluk hallerinde, yüz kızartıcı ve *siyasi suçlar* hariç işveren 30 gün bekliyor daha sonra iş aktini feshediyor.

● Ücret zammı; 1.8.1984'ten 1.8.1985'e kadar % 35 artı 3000; 1.8.1985'ten 1.8.1986'ya kadar % 25 brüt; 1.8.1986'dan 1.8.1987'ye kadar da brüt yalnız 22 bin lira olmuştur.

Bundan önce sosyal haklarla birlikte net olarak 41 bin lira alıyorduk. Sosyal haklar hariç ücret olarak elimize net 35 bin lira geçiyordu.

Sendikalar arasındaki yetki alma uğraşısının son durumu da, yazının yazıldığı günlerde Ankara'da mahkeme devam ediyordu. Mahkemede işyeri yetkisi Teksif sendikasına verilirse ve Öz İplik-İş'in itirazlarına rağmen yetki değişmezse ve yetkiyi Yargıtay da onaylarsa, Çukobirlik'de ancak 1.8.1987 tarihinde Teksif toplu sözleşme masasına oturabilecektir.

KOMKAR'a yönelik provokasyon

KOMKAR'ın Newroz kutlamalarına PKK'nın saldırısıyla başlayan ve Hannover ile Fransa'da iki KOMKAR yöneticisinin öldürülmesi ile tırmanan olayların kime ve neye yaradığı, devreye "dumanlı havadan" hoşlanan başkalarının girebileceği, aklı selim sahibi herkes tarafından ifade edildi. Ve bu haklı belirlemenin ilk ipucu geçtiğimiz günlerde ortaya çıktı.

"KOMKAR" imzası ile "Demokratik Kamuoyuna, Tüm Türkiye ve Kürdistanlı İlerici Güçlere, Kürdistanlı Yurtseverlere" başlığı taşıyan bir "açıklama" posta kanalıyla yurtdışındaki çeşitli kuruluş ve yayınların adresine gönderildi.

İlk satırından itibaren açık provokasyon kokan bu bildirinin amacı, hiçbir yoruma gidilmeksizin, varolan gerginliğin daha da tırmandırılmasına yöneliktir. Havanın dumanlı olduğu kanısında olup dişlerini gösterenler, doğacak kargaşadan yararlanarak planlarını hayata geçirmek istemektedirler.

Demokrasi güçleri, karanlık güçlerin yaptıkları, yapacakları bu ve benzeri provokasyonlara karşı uyanık olmalı, dayanışmayı ve demokrasi mücadelesini daha da yükselterek povokasyonları boşa çıkarmalıdırlar.

Aşağıda, KOMKAR Merkez Yürütme Kurulu'nun adı geçen provokasyon bildirisine karşı, demokratik kamuoyunu bilgilendirmek üzere dağıttığı açıklamayı yayınlıyoruz.

YURTSEVER VE DEMOKRATİK KAMUOYUNA

Son günlerde örgütümüz KOMKAR adına "Demokratik Kamuoyuna, Tüm Türkiye ve Kürdistanlı İlerici Güçlere, Kürdistanlı Yurtseverlere Açıklama -2-" başlıklı ve 24.4.1987 tarihli bir bildiri, demokratik örgütlere, yurtsever insanlara posta ile gönderilmiş, bazı bölgelerde ise posta kutularına atılmıştır.

Bildirinin içeriği karman çormandır. Bildiri Apo'nun özel yaşamından, Olof Palme'nin öldürülmesinden, KUK ve APO'nun pazarlığından, vb. bahsetmektedir. Bildiriyi kaleme alanlar; inandırıcı(!) olması için, 8.3.1987 tarihinde kamuoyuna yaptığımız açıklamanın başlığını ve örgütümüzün adı ve adresinin bulunduğu bölümleri kesip bildiri metnine eklemişler, bildirilerimizden aldıkları bazı cümleleri paragraf aralarına serpiştirmişler, bazı sloganlarımızı almayı da ihmal etmemişler...

Örgütümüzü yakından bilenler, yayınlarımızı bildirilerimizi okuyanların hemen farkedebilecekleri gibi söz konusu bildiride kullanılan dil bize ait değildir. Örneğin, bizim PKK hakkında sosyal şoven belirlememiz yoktur. Oysa bildirinin bir yerinde "PKK sosyal şovenlik yaparak..." diye başlayan bir bölüm vardır. Ayrıca biz bugüne kadar APO'nun özel yaşamıyla ilgili, hiç bir şey söylemedik ve bunu kendimize yakıştırmayız da... Oysa bu konuda burjuva basınında değişik zamanlarda sansasyonel haberler çıktı. Bu bile bildiriyi kaleme alanların kimliği konusunda bazı ipuçları vermektedir.

Mart 1987'den bu yana yaşanan olaylar kamuoyunca bilinmektedir. PKK'nın KOMKAR'a ve öteki örgütlere yönelik saldırıları, yurtsever ve devrimci insanları kurşunlamaları, "at izinin it izine karıştığı" bir ortamın doğmasına yolaçmıştır. Bu ortam tam da sömürgeci faşist rejimin istediği "Anti-Terör-Timlerinin" kolayca çalışabileceği bir ortamdır.

MİT'in ve onun Avrupa'daki uzantılarının, "Anti-Terör-Timleri"nin kaleme aldıklarından kuşku duymadığımız bildirinin dağıtılmasındaki amaç da bellidir. PKK'nin saldırılarıyla uluşan gergin ortamın artarak devam etmesi, yurtsever insanların gerginlikten etkilenip demokratik mücadeleden soğu-

(Devamı 7. sayfada)

Türkeş, faşist Türk Federasyonu'nun "Şeref Misafiri"

Avrupa faşist Türkeş'e dar geldi

Dayanışma gazetesinin Temmuz 1987 sayısında belirttiğimiz gibi MHP genel başkanı Türkeş "sağlık kontrolü" için Özal'ın özel izni ve yeşil pasaportla yurtdışına çıkarak F.Almanya'da çeşitli şehirlerde, bozkurtları tarafından düzenlenen gecelerde konuşmalar yapmıştı.

F.Almanya'ya girme yasağı gerici İçişleri Bakanı Zimmermann tarafından kaldırılan Türkeş'in toplantıları F.Alman demokrasi güçleri ve Türkiyeli ilerici güçler tarafından protesto edilmişti.

Faşist Türkeş'in F.Almanya'ya serbestçe girmesini sağlayan Zimmermann daha sonraki günlerde, yabancıları doğrudan ilgilendiren, onların demokratik haklarına yönelik konularda kinini bir kere daha kustu. Zimmermann, Şili'de faşist Pinochet rejimi tarafından idam cezası ile yargılanan ve Avrupa ülkelerinden herhangi birisi iltica hakkı tanırsa, yurtdışına çıkma ve ölümden kurtulma imkanları faşist rejim tarafından taahhüt edilmiş 14 yurtseverin F.Almanya'ya iltica etmelerine karşı çıktı. Yine son günlerde SPD ve FDP arasında Hamburg eyaletinde hükümet kurma görüşmelerinde programda yer alması somutlaşan yabancıların seçme-seçilme hakkının derhal iptal ettirilmesi için girişimlerde bulunacağını açıkladı.

Bu üç olay da F.Almanya İçişleri Bakanı Zimmermann'ın demokrasi düşmanı davranışlarına karşın, ilerici güçler üzerlerine düşeni yaptılar. Demokrasi güçlerinin yükselen tepkileri sonucu, F.Almanya'da elini kolunu sallayarak dolaşan Türkeş B.Berlin'e giremedi. Ayrıca Avusturya'daki bir toplantıda konuşmak üzere, Avusturya'ya girmeyi başarması üzerine demokrasi güçlerinin tepkisini dikkate alan Avusturya hükümeti Türkeş'in düzenlenen toplantıda konuşmasını yasakladı ve ülkeyi bir an önce terketmesini istedi. Türkeş toplantıda konuşamadığı gibi Avusturya'yı da apar-topar terketti.

Türkeş ve benzerlerine Avrupa'yı da dünyayı da dar etmek demokrasi güçlerinin boynunun borcudur.

İnşaat işçilerinin Yunanistan sendikal mücadelesinde önemli bir yeri var.

"Sendikal mücadele, hakkımızı korumanın garantisi"

Yunanistan'da inşaat işkolundaki işçilerin sendikal örgütü olan İnşaat İşçileri Sendikası'nın 180 bin üyesi var. 1896 yılında ilk kuruluşu tamamlanan İnşaat İşçileri Sendikası Yunanistan'da verilen demokrasi mücadelesinde önemli bir yere sahip.

Dayanışma Yunanistan muhabiri, İnşaat İşçileri Sendikası Atina Örgütü başkanlığından bir sorumluyla, Yunanistan'da inşaat işçilerinin ve sendikalarının bugüne kadar geçirdiği evrimi, demokrasi mücadelesindeki yerini, Yunanistan'daki sendikal mücadelenin genel yapısını vb. içeren sorular yöneltti.

Aşağıda İnşaat İşçileri Sendikası Atina Başkanlığı'nın Dayanışma muhabirine verdiği cevapları yayınlıyoruz.

İnşaat işçilerinin ilk örgütlenmesi 1896 yılında Atina'da duvar sıvacılarının yerel örgütlenmesi ile başladı. Bunu 1900-1910 yılları arasında yapı ustalarının ve demircilerin örgütlenmesi izledi. İkinci Dünya Savaşı'na gelinceye kadar yapı işlerinin bütün dallarında sendikalaşma devam etti. Bu dönemde hemen hemen bütün işkollarında sendikalaşma sağlanmış olmasına rağmen üye sayısı bakımından kurulan sendikalar güçlü değillerdi ve yöresel nitelik taşıyorlardı.

İkinci Dünya Savaşı ve daha sonra Yunanistan İç Savaşı süresince sendikal harekette sağlanmış olan örgütlülük dağıldı. Bu örgütlenmelerin savaş süresi içinde herhangi direnişi olmadı. İlk direniş örgütleri olan EAM-NNAE-EMON'da biraraya gelenler işgalcilere ve yerli işbirlikçilerine karşı mücadele ettiler ve çok sayıda kurban verdiler. İnşaat işçilerinin konfederasyon başkanı da asılanlar arasındaydı.

1952'den sonra şartlar yumuşamaya başlayınca sendikal hareket yeniden toparlanmaya ve mücadeleyi yürütmeye başladı. Mücadele özellikle 1960-67 yılları arasında çok güçlendi, pek çok kazanımlar sağlandı.

1967'de diktatörlük geldiği zaman diğer demokrasi güçleriyle birlikte binlerce yapı işçisi de hapislere atıldı, sürgüne gönderildi. Diktatörlüğün yıkılışıyla birlikte örgütlenmeler yeniden başladı. Ve kısa sürede kitlesel örgütlenmeler sağlandı. Yapı işçilerinin bu dönemde birbirinden farklı örgütlerde toplanması konfederasyon örgütlenmesini zorunlu kılıyordu. Zorluklar 1984 Mart'ında aşılarak bütün yapı işçilerini içine alan yeni bir örgütlenme gerçekleştirildi.

Yunanistan'da bugün iktidardaki hükümetin izlediği ekonomik politikayı bizler iyi tanıyoruz. Bu politika bizler için yeni bir politika değildir.

Sendikal mücadele içinde yapı işçilerinin mücadelesi özel bir önem taşır. Bugüne kadar yapı işçilerinin talepleri konfederasyon tarafından başarıyla elde edilmiştir. Bunun içindir ki, hükümet ücret artırımında bulunan herkese karşı tavır almış, doğal olarak yapı işçilerinin sendikasına karşı da çeşitli operasyonlar düzenlemiştir. Sendikal hareketi gerçek önderlerinden yoksun bırakmaya çalışmıştır. Ama sendikal mücadele bu handikabın üstesinden gelmeyi başarmıştır.

Bizler sendikal mücadelenin haklarımızı korumanın garantisi olduğunun bilincindeyiz.

DİSK'i yakından tanıyoruz ve darbeden önceki yıllarda yaptığı mücadeleyi biliyo-uz. DİSK'in 20. yılını kutluyoruz. Bütün sendikacıların özgürlüklerine kavuşmasını diliyoruz.

Cem Karaca'ya Açık Mektup

Sevgili Cem,

Önce bütün kalbimizle GÖZÜN AYDIN!... Senin de sık sık tekrarladığın gibi, hiç bir suç(!?) işlemediğin halde 7 yıl uzak kaldığın Türkiye'mize nihayet dönebildin. Yavrun, annen ve sevdiklerinin yanısıra, seni —belki de çok az tanıyan veya hiç tanımayan bir kalabalık karşılamış, gazetelerde gördük. Bu sıcak karşılama, bize öyle geldi ki, insanlarımızın 12 Eylül'ün kopardığı "Yurt dışındaki" parçalarına duyduğu sevginin, özlemin dışavuruluşuydu. "Sizleri unutmadık" dercesine... Diğer "Dönmeyenler" gibi biz de kendimize bundan pay çıkardık. Sanki kendimiz karşılanmış gibi sevindik, mutlu olduk. Tekrar gözün aydın Cem, tekrar gözün aydın...

Ammaaa!...

"Ama"sı, geri dönebilmek için ödediğin bedelin ne olduğu! Bu bedelin ancak bir kısmını bilebiliyoruz. (Türkiye'dekilerin çoğu onu da duymamış anlaşılan).

Geri döndüğünde başına bir şey gelmeyeceğine güvence verilmesi için uzun bir süredir devleti yönetenlerle pazarlık ettiğini ve "uslu durmaya" özen gösterdiğini duyuyorduk. İnanamıyorduk, inanmak istemiyorduk ama sen kendin sakınca görmüyordun böyle konuşmakta... Şimdi bir adım daha ileri gittin. Kendini meşrulaştırabilmek için, biz arkadaşlarından sonra Avrupa ve Almanya'nın demokrat kamuoyunu, kişi ve kuruluşlarını da harcayıverdin. Tariflerine bakıyoruz da, bizlerden ve yurtdışındaki demokratik kuruluşlarımızdan, Alman aydınlarına, Yeşillere, Barış Hareketine hatta Sosyal Demokratlara kadar herkesi "Türkiye Düşmanları" kefesine dolduruvermişsin. Türkiye'de insan hakları ve özgürlüklerinden söz eden kim varsa "Türkiye Düşmanı"!?... Bu düşünce sana ait değil ki Cem; 7 yıldır kim böyle söylüyor, herkes biliyor!.

"İstesem, Türkiye aleyhine şarkılar söyler, dünyanın parasını kazanırdım. Bazı kuruluşlar yılda en az 25 konser düzenlerdi" derken kastettiğin demokratik kuruluşlar ve onların içinde çalışan yürekli insanlar, Türkiye'de çok kişinin işkenceden, hapisten kurtulmasını sağladılar. Günlerini, gecelerini harcadılar, 2500 km. uzakta hapishane hücrelerindeki —çoğu zaman hiç tanımadıkları— insanların özgürlüğü için... Bu sözlerin onları çok incittiğini bilesin. Eğer seni havaalanından apar topar alıp emniyete götürselerdi, dört duvar arasında yalnız kalmayacaktın. İşte kolayca harcadığın o kişi ve kuruluşlar —bu arada en önce harcadığın biz DIŞARDAKİLER de— çırpınacaktı senin özgürlüğün için. Sana rağmen de olsa!

Geri dönmek uğruna ödemek zorunda bırakıldığın bedelin tamamını bir tek sen biliyorsun. Biz, gazete sayfalarına yansıdıkça parça parça öğreniyoruz; her defasında içimiz "Cız" ediyor. Aziz Nesin'e sormuşlardı, Aydınlar Dilekçesi hakkında soruşturma açılıp bazı ünlü sanatçılar sudan bahanelerle imzalarını inkar ettiklerinde. Çok anlamlı bir cevap vermişti, aşağı yukarı şöyle:

"İnsanların baskı altında bu kadar acınacak durumlara düşürülmesi, bu dilekçedeki görüşlerimizin ne kadar haklı olduğunun bir kanıtıdır."

Gene de "Gözün Aydın" Cem!...

Sen 7 yıl önce kaybettiğin Türkiye'ye kavuştun. Ama acaba Türkiye "7 yıl önce kaybettiği Cem Karaca"ya mı kavuştu?....

Ananla, yavrunla, sevdiklerinle mutluluklar dileriz.

1 Temmuz 1987, F.Almanya

M.Demirağ, Ş.Yurdatapan

Duisburg'da "Generaller"in paneli

Sovyetler Birliği'nin "çifte sıfır" çözüm önerisi başta olmak üzere Avrupa'nın nükleer silahlardan arındırılması konusunda birbiri ardına gündeme getirdiği önerileri B.Avrupa kamuoyunda geniş yankı buluyor. Gün geçmiyor ki Sovyet önerileri ve buna karşılık B.Avrupa hükümetlerinin tutumu bir tartışmaya, konferansa, panele konu olmasın. İşte geçtiğimiz haftalarda F.Almanya'nın Duisburg kentinde yapılan ve yaklaşık 250 kişinin katıldığı bir panelde kamuoyunun bu konudaki duyarlığı bir kere daha somut biçimde görüldü.

Toplantı, Barış ve Silahsızlanma Yanlısı Generaller grubunu oluşturan ilk sekiz generalin yaşam öyküsünü ve nasıl birer NATO generali iken şimdi NATO'nun tüm hışmını üstüne çeken birer barış ve nükleer silahsızlanma savunucusu olduklarını yer yer kendi anlatımları, yer yer de dökümanter eklerle sunan "Generaller" filminin gösterimi ile başladı. İki bölümde gösterilen ve yaklaşık üç saat süren filmin ardından Alman radyo ve televizyon kurumu WDR'den bir gazetecinin yönlendirdiği iki saatlik bir panel yapıldı. Panele silahsızlanma yanlısı bir siyaset bilimci ve muhafazakâr bir başka gazetecinin yanısıra "Generaller" filminin senaryosuna kaynaklık eden kitabın yazarı Prof.Dr. Gerhard Kade katıldı. Ancak katılanlar arasında en ilgi çekenler kuşkusuz Barış ve Silahsızlanma Yanlısı Generaller grubunun başkanlığını yürüten Hollandalı emekli general von Meyenfeldt ile F.Alman Savunma Bakanlığını temsil eden tuğgeneral von Scheven'di.

Konuşmacıların tartışmaları ve ardından izleyicilerin soruları sırasında emekli general von Meyenfeldt'e hemen hiç söz düşmedi denebilir. Çünkü dinleyiciler sorularını Savunma Bakanlığı temsilcisine yönelttiler. Örneğin "Neden atom silahlarına tahammül etmek ve ölümümüzü göz göre göre hazırlamak zorundayız?", ya da "bu kadar sosyo-ekonomik sorun varken neden silahlanmaya bu kadar para harcanıyor?", veya "Beyaz Saray'ın atom silahlarını kullanmadan önce Bonn'u arayıp size danışacağını mı sanıyorsunuz?" türünden sorular birbirini izledi. Bakanlık temsilcisinin Ruslarla Nasyonal-Sosyalistler arasında paralellik kurmaya çalıştığı utanmazca kıyaslama ise dinleyicilerin yoğun protestosu ile karşılandı, bu sözlerin geri alınması istendi. Aslında dinleyiciler önünde son derece güç duruma düşen tuğgeneral, izlenen filmi "tek yanlılık"la suçlayınca, emekli general von Meyenfeldt "filmin gerçekten de tek yanlı olduğunu ve bunun olumlu bir taraflılık olduğunu, zira barış meselesinin bir askeri strateji değil, toplum meselesi olduğunu" söyledi. Savunma Bakanlığı temsilcisi nükleer silahlanmayı konvansiyonel silahlanmadan daha ucuz(!) olduğu için tercih etmek gerektiği türünden akıl dışı açıklamalar yaparken, barış mücadelesinin ne denli bir "komünist oyunu" olduğunu göstermek için Sovyet yayınlarından barış ve silahsızlanma üzerine pasajlar okudu, bunu DKP yayınlarından alıntılarla da bütünleştirerek barışı isteyenlerin gerçekte "düzen düşmanları" olduğunu ispatlamaya çalıştı! Tuğgeneralin tüm bu gayretleri zaman zaman protestolar, ıslıklar, kimi zaman da kahkahalarla karşılaşırken Sovyet önerileri konusunda dinleyiciler kendisine şu soruyu yönelttiler: "Daha ne istiyorsunuz?"

Dayanışma/Duisburg

Panele katılan emekli general von Meyerfeldt

Panama'da bunalımın perde arkası

Beyaz Saray'ın özellikle 1985 sonrası tırmandırdığı Panama'ya yönelik destabilizasyon girişimleri bu ülkenin içişlerine doğrudan müdahale anlamı taşıyor.

Görevinden alınan genelkurmay başkan yardımcısı albay Roberto Diaz Herrera'nın genelkurmay başkanı general Antonio Noriega hakkında çeşitli ithamlarda bulunmasıyla siyasi tansiyonun yükseldiği Panama'da sorunun iç siyaset sorunu olmadığı derhal gözlendi. Çünkü Herrera hiçbir somut kanıt gösteremediği suçlamalarda bulunduğu sırada Washington'da Panama'daki yönetimin değişmesi gerektiği yolunda karar alınarak, açıkça ilan ediliyor ve bu arada Panama'daki ABD birlikleri teyakkuza geçiriliyordu.

Herrera'nın suçlamalarını takiben işadamlarının "genel grev" çağrısında bulunmaları, 1968'den beri Madrit'te sürgünde bulunan ve Reagan'ın yakın dostu olarak bilinen aşırı sağcı Arnulfo Arias başkanlığında geçici bir hükümetin kurulmasını ve genelkurmay başkanı Noriega'nın istifasını istemeleri ülkede yoğun gösterilere yol açtı.

Gerçekte, bu ülkede yer alan gelişmeler kısaca hatırlanacak olursa mevcut durumdan kimin yararlandığı açıkça görülmektedir.

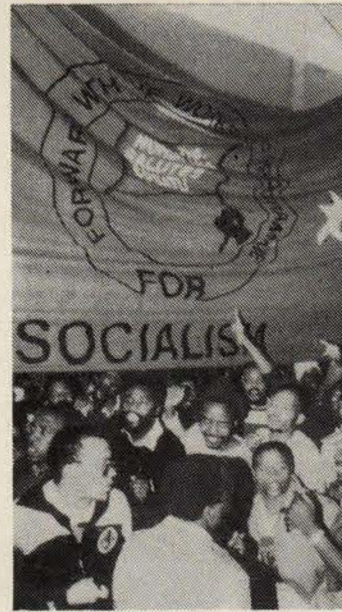
Bilindiği gibi Panama'nın 6 yıl önce "esrarengiz" bir uçak kazasında ölen eski devlet başkanı general Omar Torrijos ile zamanın ABD başkanı Carter arasında 1977'de imzalanıp, 1 Ekim 1979'da yürürlüğe giren anlaşmaya göre, Panama Kanalı 1999 yılından itibaren tümüyle Panama'nın olacaktır. Bu doğrultuda, üç yıl sonra mevcut kanal komisyonunun dört Panamalı, beş ABD'liden oluşan bileşimi çoğunluk ve başkanlık Panamalılara geçmek üzere değişecektir. Ne ki, imzalanan bu anlaşma ABD tarafından bugüne dek sürekli ihlal edilegelmiştir. Örneğin Orta ve Latin Amerika halklarının mücadelesi ve bölge barışı açısından bir çıbanbaşı oluşturan ve 1951'den bu yana ülkede faaliyet gösteren askeri Amerika Kıtası Okulu anlaşma hükümlerine rağmen sözde "akademik" faaliyetine devam etmiş ve ancak 1984'de Panama hükümetinin müdahalesiyle kapatılmıştır.

Kanalın Panama'ya devir zamanı yaklaştıkça Beyaz Saray'ın türlü komplolar sergilediği görülüyor. Özellikle 1985'ten bu yana Panama'ya yönelik destabilizasyon (istikrarsızlaştırma) girişimleri açıktan açığa tırmandırılıyor. Örneğin geçen yıl ABD Dışişleri Bakanlığı'nca genelkurmay başkanı Noriega'nın uyuşturucu kaçakçılığında parmağı bulunduğu iddia edilmişti. Bir yandan da ABD Güney Komutanlık karargâhı geçen yıl sonlarında Panama'ya nakledilmişti. Bu arada Reagan yönetimi Kanal Bölgesi'nde 10 bin ABD askerinin sürekli yerleştirilmesine karşılık kanalın zamanından on yıl önce 1989'da Panama'ya devrini öneriyor.

Bu öneri Panama tarafından reddedilmiş bulunuyor. Panama hükümeti Carter-Torrijos anlaşmasının ihlaline son verilerek, imzalandığı şekliyle uygulanmasında ısrar ediyor. Bu gelişmelere bir de 1989'da yapılacak Panama devlet başkanlığı seçimlerine yönelik ABD hesapları da eklenirse Panama'da yer alan olaylardan kimin çıkarı olduğu iyice ortaya çıkıyor. ABD de zaten bunu saklamıyor. Ronald Reagan daha 1976'da başkanlık yarışına soyunduğu sırada seçim kampanyasında kanal için şunları söylüyordu: "Onu biz satın aldık, para ödedik, yaptık. O bizimdir ve bizim kalmalıdır". Kısaca, Panama halkı Washington destekli gerici komploları göğüs geriyor.

ABD'nin ülkenin içişlerine müdahalesini protesto eden Panamalılar.

20 ay önce kurulan G.Afrika Sendikalar Kongresi'nin (COSATU) Temmuz ayı içerisinde Johannesburg'ta yapılan ve binlerce delegenin katıldığı ilk kongresi ırkçı rejime karşı muazzam bir gösteri oldu.

Güney Afrika:

Beyazların ANC ile diyalogu

Aralarında siyaset, bilim ve işadamlarıyla sanatçıların bulunduğu beyazlardan oluşan 52 kişilik Güney Afrikalı bir heyet Temmuz ayı içinde Senegal'in başkenti Dakar'da ANC delegasyonu ile buluşarak dört gün süren görüşmelerde bulundu.

Beyazların delegasyonuna başkanlık eden muhalefetteki İlerici Federal Parti eski başkanı Frederik van Zyl Slabbert, beyazların yeni bir Güney Afrika'yı şekillendirmede ANC'nin belirleyici rolünü gördüklerini belirterek, ANC taraf olmaksızın sorunların çözümünün mümkün olmadığına işaret etti.

ANC delegasyonuna başkanlık eden ANC Ulusal Yürütme Komitesi üyesi Thabo Mbeki ise Güney Afrika'da apartheid sistemine bir an önce son verilmesinin insanlığın en acil görevlerinden olduğuna işaret ederken, apartheid'e karşı beyazları birlikte mücadele vermeye, hareketin ön saflarında yer almaya çağırdı. G.Afrika'da farklı ırkların bir arada barış içinde yaşayabilecekleri bir devletin kurulması için mücadelede beyazların da yer alması gereğini vurguladı.

Delegasyonların apartheid'in ortadan kaldırılarak yerine demokratik bir alternatifin gerçekleştirilmesi üzerinde görüş alışverişinde bulunduğu toplantı ırkçı rejim ve yandaşlarının ağır saldırılarıyla karşılanırken, ANC ile görüşen beyazlar "hainlik"le suçlandı.

Haiti'de gösteriler sürüyor

Toplumsal muhalefet güçleri "Duvaliersiz Duvalierizm"i sürdürme gayretinde olan Namphy yönetiminin çekilmesi talebinde ısrarlı.

Haiti'de diktatör Duvalier'in devrilmesinden sonra genelkurmay başkanı Henry Namphy başkanlığında kurulduğu açıklanan sözde Ulusal Konsey'in "Duvaliersiz Duvalierizm"i sürdürme gayretleri yoğun toplumsal muhalefetle karşılaşıyor.

Son olarak Namphy yönetiminin seçimlerin sonuçlarını kendisi açısından garanti altına alacak şekilde, seçim kurulunu göstermelik bir kuruma dönüştürmeyi hedefleyen bir kararname yayınlaması üzerine başlayan gösteriler haftalarca süren genel greve dönüştü.

Ülkede işsizliği protesto için yapılan iki günlük genel grevin ardından yönetimin Özerk İşçi Merkezi'ni kapatması, sendikacıları tutuklaması, onlarca kişinin ölümüne yolaçan acımasız bir baskı sergilemesinin ardından seçim yasalarıyla ilgili değişiklik bardağı taşıran damla oldu.

57 sendika, köylü, öğrenci, din örgütü ve siyasi kuruluş Namphy yönetimi işbaşından gidene dek "sivil itaatsizlik" çağrısında bulundu. Temmuz başında genel grevin ilk haftasında askerler çoğu kadın ve çocuk olan 24 kişiyi öldürdüler, 100'den fazla insan yaraladı. Ama gösteriler sürdü. Genel grev sırasında başkent Port au Prince başta olmak üzere tüm ülkede hayat durdu, işyerleri kapandı, binlerce kişi sokaklarda özgürlük sloganları haykırdı.

Yönetimin seçim yasaları konusundaki kararnameyi geri aldığını açıklamasına karşılık, toplumsal muhalefet güçleri Namphy yönetimi çekilinceye dek direnişi sürdürmekte kararlı.

Danimarka KP 2. Başkanı Jan Andersen öldü

3 Temmuz günü geçirdiği ani bir kalp rahatsızlığı sonucu 46 yaşında hayatını yitiren Jan Andersen aynı zamanda Metal-İş sendikası 13. bölgenin 18 yıldır başkanlığını sürdürmekteydi.

Jan Andersen'in genç yaşta, ani ölümü işçi-sendika ve sosyalist çevrelerde şok etkisi yarattı.

Jan Andersen 1954 yılında 14 yaşındayken Danimarka Komünist Gençlik Örgütü'ne girdi. 1958'de DKP'ne üye olan Andersen, 1959 yılında Danimarka Komünist Gençlik Örgütü politbüro üyeliğine seçildi. Üç yıl sonra, 22 yaşında DKP Merkez Komite üyeliğine seçilen Andersen 1983 yılında Parti'nin Politbüro üyeliğine; 1987 Nisan ayında yapılan DKP 28. Kongresi'nde ise 2. Başkanlık görevine getirildi.

1985 yılında Danimarka'da yapılan yaygın grevlerde Jan Andersen'in "Grevci General" olarak adlandırılması tesadüf değildir. O bütün yaşamını işçi sınıfının davasına ve mücadelesine adamış, komünist hareketin seçkin bir evladıydı.

Danimarka işçi sınıfı, komünistleri ve barış güçleri Jan Andersen'ı unutmayacaklar.

Güney Kore'de muhalefet yükselirken

Güney Kore'de özellikle 1986 başından bu yana yoğunlaşarak süren gösteriler ve kitle eylemleriyle yükselen toplumsal muhalefet geçtiğimiz haftalarda diktatörlüğü geriletmede önemli başarılar kazanırken, ABD derhal "demokrasi"den dem vurmaya başladı.

1961'de darbeyle işbaşına gelen general Park Chung Hee'nin Ekim 1979'da G.Kore merkezi istihbarat teşkilatı tarafından öldürülmesinden sonra bu kez 1980'de siyasi-askeri rakiplerini, burjuva muhalefeti sindiren ve Knangju'da halk ayaklanmasını kanlı biçimde bastıran general Chun Doo Hwan cuntası iktidarı gaspetmişti.

Ekim 1980'de zorla "kabul" ettirilen yeni anayasanın ardından 1981'de Chun Doo Hwan yedi yıllık bir süre için devlet başkanı "seçildi". Bu arada "demokrasiye dönüş" görüntüsünü tamamlamak üzere bir de parlamento kuruldu. Göstermelik parlamentonun 276 üyesinden üçte ikisi seçimle göreve gelirken, kalan 92 sandalyenin 61'i otomatikman çoğunluk oyunu alan partiye veriliyor. Böylece Hwan'ın partisi olan Demokratik Adalet Partisi "pürüzsüz" bir çoğunluk elde ediyor! Şubat 1985'de yapılan seçimlerde DAP yine 148 sandalye ile çoğunluğu sağladı ama seçimlerden bir ay önce kurulmasına izin verilen burjuva muhalefetin Yeni Kore Demokratik Partisi de 67 sandalye kazandı. Bu sayı daha sonra YKDP'nin parlamentodaki diğer küçük partilerle ve milletvekilleriyle anlaşmasının ardından 100'e çıktı.

YKDP'nin "manevi liderliği"ni 1985 seçimlerinden dört gün önce ABD'den dönen ve geçtiğimiz haftalara dek evinde göz hapsinde tutulan Kim Dae Yung ile Kim Yung Sam yapıyor. Baskı ve engellemeye rağmen toplumsal muhalefetin yükselmesinden yararlanarak YKDP Chun'un istifası, doğrudan başkanlık seçimleri ve anayasanın değiştirilmesi talebiyle Şubat 1986'da on milyon imzayı öngören bir kampanyayı destekledi. Bu kampanya YKDP'li parlamenterler dahil çok sayıda insanın tutuklanmasına rağmen, rejimden hoşnutsuzluğu açıkça teşhir etti. İşte bu koşullarda, Haziran ayında Hwan'ın 1988 Şubat'ında devlet başkanlığını teslim etmek üzere emekli general ve Kwangju katliamının başlıca sorumlularından Roh Tae Woo'yu tek aday ilan etmesi bardağı taşıran damla oldu. Emekçi kesimlerin desteğiyle öğrencilerin yaklaşık üç hafta boyunca asker ve polislerle şiddetli sokak çatışmaları dahil yığınsal gösterileri sonucu yönetim geri adım atarak devlet başkanının doğrudan seçimle işbaşına gelmesi, basın özgürlüğü, üniversite özerkliği, siyasi af taleplerinin kısmen de olsa yerine getirileceğini açıkladı ve bu doğrultuda bazı gelişmeler izlendi. 2300 civarında siyasi tutuklu serbest bırakıldı. Hwan, burjuva muhalefet liderlerinden Kim Yung Sam'la görüştü. Daha sonra hükümet değişikliği açıklandı. Bu açıklamalar yapılırken ülkenin çeşitli kentlerinde öğrencilerin hareketi ise sürdü. Polisin gösteriler sırasında öldürdüğü bir öğrencinin Temmuz ayındaki cenaze törenine yüzbinlerce kişi katıldı.

Öğrenci hareketinin en belirgin özelliği ise anti-Amerikan niteliği. Seul Üniversitesi'nden her yıl öğrencilerin yaklaşık %30'unun "yıkıcı faaliyetler" gerekçesiyle okuldan atılması, öğrenci liderlerinin zorla askere alınışı, önde gelenlerinin askerde "kim vurdu"ya gitmesi öğrencilerin ne denli güç koşullarda mücadele verdiğine örnektir. Yine de özellikle 1986'dan beri öğrencilerin akademik-demokratik haklar ve genel demokrasi mücadelesi polisin sokak ortasındaki katliamlarına rağmen hızlı bir tırmanış gösteriyor. Burjuva muhalefetin de "Kuzey Kore umacısını" gerekçe gösterip ABD birliklerinin ülkede kalmasını istemesine karşılık öğrenciler ABD'nin ticaret, kültür, enformasyon vb. merkezleri ve binalarını basıp işgal ediyorlar. Zira ülkedeki ABD askeri varlığına ve rejimin ABD ve Japonya'nın işbirliğiyle tırmandırdığı militarizme karşı mücadele demokrasi için verilen mücadelenin vazgeçilmez bir parçasını oluşturuyor. Her ayın 15'inde başkent Seul ve diğer kentlerde sözde "Kuzey"den gelecek hava saldırılarına karşı alarm verilen G.Kore'de sonu gelmez askeri manevralarla tüm ülke tam anlamıyla savaşa hazır askeri kampa dönüştürülmüş bulunuyor.

40'tan fazla ABD askeri üssünün ve sürekli 40 bin ABD askerinin bulunduğu G.Kore topraklarına yerleştirilmiş bulunan ve nötron bombası dahil çeşitli türde 1000 kadar nükleer silaha ek olarak, yeni nükleer silahlar için 36 özel yeraltı deposunun yapılması planlanıyor. Önceleri ABD'nin "özel çıkar alanı" olan G.Kore topraklarından şimdilerde "hayati çıkar alanı" olarak söz ediliyor.

G.Kore'de rejimin mevcut ekonomik ve iç politikası kuşkusuz izlenilen dış politikaya ve rejime emperyalizmin global planı içinde biçilen yere sıkı sıkıya bağlı.

Vietnam savaşından —tıpkı Japonya'nın Kore savaşındaki durumuna benzer şekilde— alabildiğine yararlanan G.Kore ekonomisinde, resmi rakamlara göre haftada ortalama 56 saati bulan çalışma süresi ve asgari ücretin bile belirlenmediği vahşi sömürü koşullarında yaratılan "mucize" bugün GSMH'nın %60'ına varan dış borçlanmayla karşı karşıya.

1954'te imzalanan süresiz "savunma" anlaşmasıyla Seul rejimini kendine bağlayan ABD, bu ülke ihracatının üçte birini ithalatınınsa %40'ını elinde tutuyor.

İşte bu koşullarda Kore DHC'nin Kore yarımadasında gerginliğin ortadan kaldırılması için KDHC, ABD ve G.Kore arasında üçlü görüşmeler yapılması; 1953'te imzalanan ateşkesin yerine KDHC ile ABD arasında bir barış anlaşmasının imzalanması; ülkenin kuzeyiyle güneyi arasında saldırmazlık ilan edilmesi önerileri Seul rejimi ve baş destekçisi ABD tarafından karşılıksız bırakılıyor. Emperyalizm ülkenin bağımsızlığını, barışçı yoldan birleşmesini engellediği gibi, yarımadayı bir nükleer silah deposuna çevirmek için elinden geleni ardına koymuyor. Tüm bu baskılara rağmen yükselen toplumsal muhalefet karşısında ise malum "demokrasi takvimi"ni bir kere daha gündeme getiriyor.

ABD füzelerine karşı çıkanlara ceza!

Alman Antifaşistler Birliği VVN, 19 Eylül 1986'da F.Almanya'nın Mutlangen kentinde Amerikan Pershing-II füzelerinin konumlandırılması ve atom silahları depolanmasına karşı yapılan gösteriye katılan çok sayıda üyesinin 400 ilâ 1000 mark arasında para cezasına çarptırılmasını protesto etti. Nazi toplama kamplarından sağ kalabilen, faşizme ve savaşa karşı sürdürdükleri kararlı mücadelede nükleer silahsızlanma yolunda aktif çaba gösteren VVN üyelerinin cezaya çarptırılması tepkilere yol açtı. Bu konudaki nihai karar 31 Ağustos günü belli olacak. Yukarıda Mutlangen'deki gösteride VVN genel sekreteri Kurt Erlebach (sağda) ve VVN başkan yardımcısı Gertrud Müller.

Sacco ile Vanzetti'nin anısına

Serdar KARADENİZ

"Burjuvazi,
katletti içimizden ikimizi
bu iki ölü ölmeyen iki
ölümüzdür!"

Nâzım Hikmet, 12 Ağustos 1927'de Moskova'da yazdığı bir şiirinde böyle diyordu Sacco ve Vanzetti için. Ve adaletin, eşitliğin, hürriyetin kalesi olduğu söylenen "Hür Dünya" Amerika'da, işçi sınıfının iki yiğit evladı Nicola Sacco ve Bartolomeo Vanzetti 23 Ağustos 1927'de elektrikli sandalyede katledildiler.

* * *

Birinci Dünya Savaşı yeni sona ermişti. Savaşı körükleyenler, başlatanlar, üretim araçlarını ellerinde tutanlar galip gelmişlerdi. Kaybedenler ise, emperyalist paylaşım savaşından hiç bir çıkarı olmayan, cepheye zorla gönderilen halklar olmuştu. Zenginler daha zengin, emeğiyle geçinenler daha da yoksullaşmıştı. Milyonlarca insan ne için, kimin için ölmüştü? Ülkeler grevlerle, direnişlerle, gösterilerle çalkalanıyordu. Ne oluyordu bu işçi sınıfına, diğer çalışanlara? Bu uyanışın, ayağa kalkışın önünün kesilmesi gerekmektedir. İşte iki İtalyan göçmeni Sacco ile Vanzetti olayı, karanlık ve çirkin ve o kadar da insanlık düşmanı bu anlayışın sonucu olarak çıkar karşımıza.

15 Nisan 1920'de Amerika'da Massachusetts eyaletinde, küçük bir kasabada bir soygun düzenlenir. Soygun sırasında iki kişi soygun düzenleyenler tarafından öldürülürler. Soygun olayını görenler "gördüklerini" yetkililere anlatırlar. Sonuç: Soygunu İtalyan göçmenleri yapmıştır. Ve "suçlular" aranıp bulunur. Bunlar hayatlarında soygunun yapıldığı yere hiç gitmemiş olan kundura fabrikası işçisi Nicalo Sacco ile seyyar balıkçılık yapan Bartolomeo Vanzetti'dir.

Soygunu gören tanıkların bir kısmının Sacco ve Vanzetti'yi soygun yerinde gördükleri şahıslarla benzerliklerinin olmadığı yönündeki teşhisleri, ifadeleri zor kullanılarak, rüşvet verilerek değiştirilir. Sacco ve Vanzetti'yi soygun yerinde uzak bir mesafede gördüğünü anlatan bir tanığın, mahkeme salonunda, 20 metreden öteyi göremeyecek kadar gözlerinin bozuk olduğu ispat edilir. Soygun anında arabayı kullananın Sacco olduğunu kesinlikle belirten tanıkların ifadeleri, Sacco'nun ehliyetinin olmadığı ve hiç bir şekilde araba kullanamadığı gerçeği ile çürütülür. Ve herşeyden öte, soygun gününde ve saatinde Sacco ve Vanzetti'nin soygun yerinden yüzlerce kilometre uzaklıkta, başka yerlerde oldukları çeşitli tanık ifadeleriyle ispat edilir.

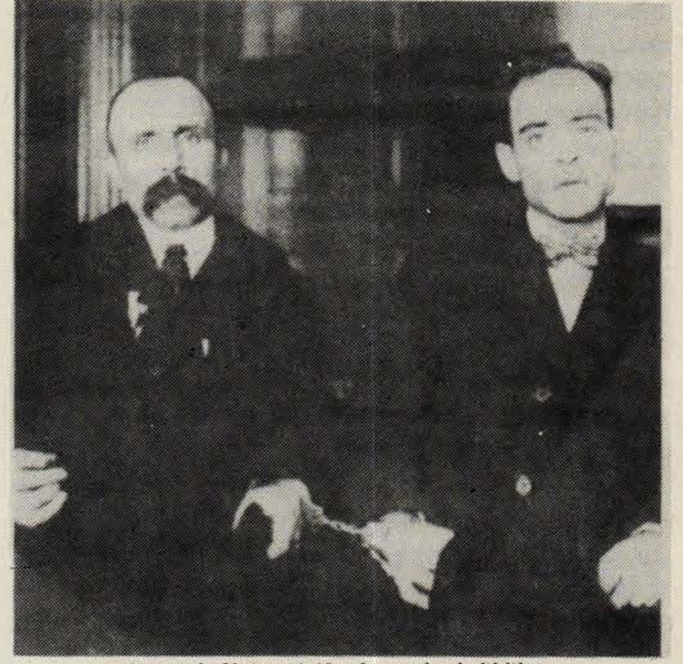
Sacco ve Vanzetti'nin davası yedi yıl sürer. Amerika başta olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde, mahkeme denilen bu maskaralığın bir an önce bitmesi, Sacco ve Vanzetti'nin tez elden özgürlüklerine kavuşmaları için yığınsal gösteriler yapılır. Telgraflarla, mektuplarla, toplanan binlerce imzayla dayanışma dilekleri iletilir. Hiçbiri dikkate alınmaz.

En son olarak, Sacco ve Vanzetti'nin idamlarından önce tutuldukları hapishanede, başka bir suçtan dolayı idam edileceği günü bekleyen ve 15 Nisan 1920'de Massachusetts eyaletindeki soygunu gerçekleştiren dört kişiden biri olan bir mahkumun itirafları dikkate alınmaz. Amerikan burjuvazisi kararlıydı. Sacco ve Vanzetti herşeye rağmen idam edilmeliydi..

Yedi yıl boyunca süren, baskıların, yalancı tanıkların, sahte kanıtların her birinin tek tek göğüslenip yerle bir edildiği göstermelik yargılama sonunda Nicola Sacco son sözlerini şöyle söyler:

"Verilecek hükmün iki sınıf arasında verileceğini biliyorum: Ezilen sınıf ve zenginler sınıfı... İşte bugün ben bu nedenle, ezilen sınıftan olduğum için burada bulunuyorum. Siz ezen sınıftansınız... Bizi destekleyen halkın, yoldaşların ve işçi sınıfının arasında çok sayıda aydın insan da yedi yıldır yanımızda oldu, ama mahkeme gene bildiğini okuyor... Yedi yıldır Sacco ve Vanzetti davasına katılan bütün arkadaşlara teşekkür etmek isterim..."

Nicola Sacco'nun inançlı ve kararlı konuşmasından sonra, tutuklu kaldıkları sürece İngilizceyi daha iyi öğrenen Bartolomeo Vanzetti de "suçsuz" olduğunu söyleyerek başlar konuşmasına...

Sacco ile Vanzetti 60 yıl önce katledildiler.

"Sadece suçsuz olduğumu değil, ömrüm boyunca hiç hırsızlık etmediğimi, hiç cinayet işlemediğimi, hiç kan dökmediğimi de söyleyeceğim. Kendimi bildim bileli bütün yaşamım boyunca, yeryüzünden suçu yok etmek için mücadele ettim. Bunların yanısıra bugünkü yasaların ve ahlakın haklı bulduğu ve kutsadığı suçu da, yani insanın insanı ezmesi ve sömürmesi suçunu da işlemedim. Ve bugün burada bir suçlu olarak bulunmamın bir nedeni varsa, bir kaç dakka sonra beni mahkum etmeniz için bir neden varsa, o da işte bundan başka bir şey değildir...

"Evet, benim ağzım arkadaşımınkinden daha iyi laf yapar, ama Sacco'nun inançla çınlayan yürekli sesi, sizin ve savcının kemikleri çürüdüğü zaman bile, insanların gönüllerinde, duygularında yaşayacaktır. Sizin adınız, savcının adı, yasalarınız, kurumlarınız, düzmece tanrınız; insanın insanın kurdu olduğu lanetli bir geçmişin silik anısı olmaktan öteye geçmeyecek..."

Sakko ile Vansetti

Önsöz

Yuvarlanıyor, iri, sıcak damlalar
bakır yanaklarımızdan!
Yuvarlanıyor iri, sıcak damlalar
Kalbimize!
Kalbimiz artık dar geliyor bize!
Kopararak
kanlı sargıları
yaramızdan,
sokaklarda haykırmadayız
hep bir ağızdan!
Dişi bir kaplanız ki biz,
kara saplı bir hançer deldi yavrularımızın göğsünü!
Dişi bir kaplanız ki biz,
dişlerimizde taşıyoruz altın başlı yavrularımızın
ölüsünü
Kin'in kızıl gözlü sarı alnına
sardık sevgilinin beyaz çiçekli örgüsünü!..
Kan geliyor kâinatın rengi bize!
Yuvarlanıyor iri sıcak damlalar
bakır yanaklarımızdan
kalbimize!.

— Hikâye —

Onların cebinde fırkamızın bileti yoktu.
Onlar, kurtuluşun kapısına varmayı,
ferdin cesur hamlelerinden uman
iki saf ve namuslu çocuktu!
Ne milyonların rehberiydi onlar,
ne de inzibatlı bir inkılâp ordusunun askeri!
İhtilâlin sıra neferiydi onlar,
ihtilâlin namuslu iki neferi.
Yanıyordu kanlarında şavkı İtalya güneşlerinin
Koştular temiz esmer alınlarla hayatın sesine,
dövüştüler yanında dövüşen kardeşlerinin.
Yeni dünyada düştüler eski zulmün pençesine!
Yedi yıl ölümün karşısında gülerek durdular.
Elektrikli iskemleye
kadife bir koltukmuş gibi oturdular,
Yürekleri dört bin volta yedi dakka dayandı,
yandı yürekleri
yedi dakka yandı!..
Câni değildiler, kurban gittiler bir cinayete,
kurban gittiler doların emrindeki adâlete!
Hayatlarında olmadılarsa da kitlelerin rehberi,
ölümleriyle şâhâ kaldırdı kitleleri
bu iki ihtilâl neferi!..

Kıssadan hisse

Burjuvazi,
katletti içimizden ikimizi
bu iki ölü ölmeyen iki ölümüzdür!
Burjuvazi,
kavgaya dâvet etti bizi
dâvetleri kabulümüzdür!
Biz nasıl bilirsek hep bir ağızdan gülmesini,
biliriz öylece yaşamasını ölmesini
hepimiz — birimiz için,
birimiz — hepimiz için!...

Moskova, 12 Ağustos, 1927

Nâzım HİKMET

Vedat Türkali'yle edebiyat ve sinema üzerine

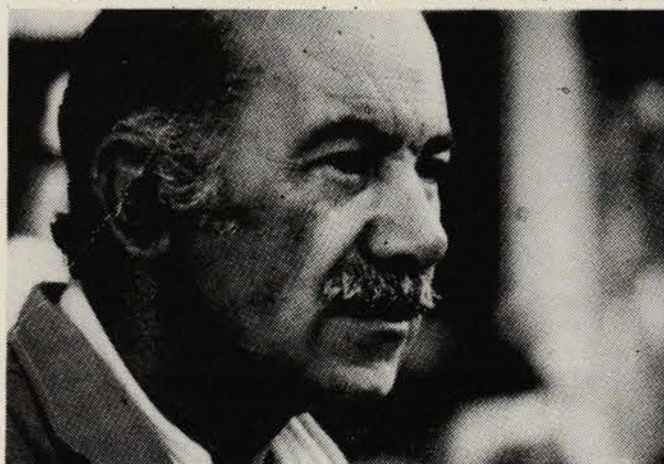
R.DİLMAÇ

Geçtiğimiz günlerde Türk edebiyatı konusunda seminer vermek üzere Frankfurt Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nün çağrılısı olarak F.Almanya'yı ziyaret eden Vedat Türkali, Münih, Duisburg ve Essen'de düzenlenen sohbet toplantılarına katıldı. Toplantılarda Türkiye'deki genel sanat ortamı ve özellikle sinema koşullarını dile getiren Vedat Türkali, sorulan sorular üzerine, dinleyicilerle romanlarını tartıştı. "Bir Gün Tek Başına", "Mavi Karanlık", "Yeşilçam Dedikleri Türkiye" romanlarıyla ve pekçok senaryosuyla tanınan Vedat Türkali sözlerine Batı burjuva demokratik devrimlerinin fikir ve sanatta yaptığı dönüşümlere kısaca değinerek başladı ve bunun paralelinde bizdeki ters ve çarpık gelişmeyi anlattı. Türkiye'de özgürlük, eşitlik, demokrasi, insan hakları gibi kavramların hep içi boş kılıflar olarak kalmasını ülkenin bağımlı gelişmesinden ileri geldiğini öne süren V.Türkali ülkemizde sanatçıların yıllardır bunun mücadelesini verdiğini söyledi. "Edebiyat, sinema, düşünce denince hemen akla ülkemizin özgürlüksüzlüğü gelir" diyen Türkali, bu tablonun yeni olmadığını, burjuva demokratik kavramları düşten öteye kavram haline getirmek için aydınlarımızın emekçi halka dayanarak çaba göstermeleri gerektiğini, çünkü artık bunların burjuvazinin değer tablosu olmaktan çıktığını, işçi sınıfının sahip çıkıp savunacağı değerler haline geldiğini söyledi. Vedat Türkali konuşmasında ağırlıklı olarak sinemaya değinerek şunları anlattı:

"Türkiye'de sinema dendi mi iki şey akla gelir: 1) Endüstriyel kapasitemiz, 2) Özgürlüksüzlüğümüz. Sinema insan zekasının ürünü olarak doğmuştur. Ama kusurlu doğmuştur. Çünkü kapitale bağımlıdır. İnsan açaçına hikaye yazar, şiir de yazar ama sinema yapamaz. Bugün Türkiye'de en kötü filmler 30 milyona çıkıyor. Birisini bulacaksınız para yatıracak, siz de sinemadaki yeteneğinizi, ustalığınızı kanıtlayacaksınız. Birisi bunu niye yapsın? Kâra yönelik olarak yapacaktır. Filmi yaptıktan sonra tüketime yönelmesi lazım. Sinema pazarı bölgelere ayrılmıştır. İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Karadeniz. Bu bölgelerden filmi alıp kiralarlar, ya da alıp götürürler. Gelen paralardan sinemacı, işletmeci çalar, sizin elinize az bir para kalır, batarsınız. Film kazandırmaz mı? Kazandırır, işletmeciye milyonlar kazandırır. Asıl yatırımı ve atılımı yapan kişiye gelmez, aracılar, küçük dağıtıcılar beslenir. İşletmeci de destekler ama şartla. 'Şu şu kişileri şöyle bir konuda oynatırsan' der. Desteği bonolarla yapar. Kırdırmak zorunda kalırsınız. Araya tefeciler girer yani. Yeşilçam bu anlamda Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısının bir örneğidir. Bu şartlarda film yapılmaz. Yapılırsa bir nevi basit kendini üretim şeklinde, kendi kendini tekrarlayarak, dünya sinema teknolojisinin çok gerisinde yapılır. Örneğin yer yüzünde 1/5 ölçüsü vardır. 15 bin metre negatif demektir bu. Bizde bu ölçü 1/2'yi zor bulur. 5 bin, 6 bin metre. Birinci zorluk budur." Bu arada bir anısını anlattı Vedat Türkali. "Kara Çarşaflı Gelin" Bulgaristan'da film haftasında gösterildiği zaman sormuşlar; 4500 metreyle çekildi deyince salon ayağa kalkmış, kimse inanmamış. "İkincisi zaman. Kısa sürede bitirmek zorundasınızdır. Örneğin ben bir film çevirdim. Bir köşkte. 36 saat devamlı çalıştık. Ne oyunculuk, ne teknik kalır. Şartlar çok ağırdır. İşçiler yorulur, kazalar olur."

Bu arada sinema emekçilerinin yaşadıkları tüm bu zorluklara rağmen kamuoyunda yeterli desteği bulamamasına da değinen Vedat Türkali bunun nedenini, insanların perdede görülenlerle identife edilmesine, o parlak ve göz alıcı görüntülerin gerçek sanılmasına bağladı. Sinemamızın ekonomik olarak mahkum bir sinema olduğunu belirten Vedat Türkali, sözlerine şöyle devam etti: "Prodüktörlerin parası olmayınca altyapı eksik kurulur. Sesli film izole platosu yoktur. Sesli çekilmez, süfle ettirilir. Bu tekrarlama oyunun temposunu düşürür. Şiir nasıl kelimelerin montaj sanatıysa, sinema da hareketlerin montajıdır. Ama bu rastgele yapılmaz. Belli bir ritmi vardır. Bizim sinemamızda hâlâ kaba montaj vardır. Filmler çok hareketli görünse de kof ve boştur. Çünkü hareketleri birbirine bağlarlar. Ritm yoktur. Stüdyolar yetersizdir. İlaçlar gramla ölçülü konmaz. Bir banyoda beş film yapılacaksa on film yapılır. Bütün bunlara rağmen bir şeyler yapılıyor. Bu anlamda bizim sinema emekçileri kahramandır."

Özgürlüksüzlüğe gelince, bu konuda sansür kurulunun işleyişini anlatan Türkali, sansür yönetmeliğindeki maddelerin neyi kime göre değerlendirdiğinin belli olmadığını söyledi.

Vedat Türkali

"Kara Çarşaflı Gelin"i örnek vererek, filmin aynı yönetmeliğe dayanılarak kuruldaki iki kişi tarafından taltif edildiğini, üç kişi tarafından neredeyse vatan hainliğiyle suçlanarak, üç kere reddedildiğini anlattı. Eskiden filmlerin bir ön sansürden geçtiğini, bugün bunun şart olmadığını, ancak bunun aldatıcı olduğunu, çünkü önce yasaklanmadı diye bir filmin sonradan kaldırılmayacağının hiçbir garantisinin olmadığını sözlerine ekledi.

Sinemaya 1958'lerde giriyor V.Türkali. O sıralar açtığı bir yayınevinin çevresindekilerle başlıyor bu işe. Yılmaz Güney de bu çevreden. Asıl adı Abdülkadir Pirhasan olan Türkali'nin ismi de onun armağanı hatta. Filmler peşpeşe geliyor. "Otobüs Yolcuları", "Üç Tekerlekli Bisiklet", "Kızgın Delikanlı"... Sonra "Karanlıkta Uyananlar". "Türkiye'de ilk defa işçi sınıfının sınıfsal haklarıyla bağımsızlık mücadelesinin koşutluğunu söyleyen bir film ve grev konusu işleniyor" diyor Türkali. Sonra? "Kıyametler koptu. Daha sonra da film yaptırmadılar."...

"Başka yolları denedim. Tiyatroyu severim. Tiyatroyla uğraştım, şiirler yazdım. Sonra romana geçtim. Bir sanat yapıtında üç boyut vardır. Bu en net sinemada görülür. 1) olaylar, 2) yönetmenin anlatmak istediği, 3) biz. Yani ekranın anlattığı boyut, yönetmenin anlattığı boyut var. Bir de biz varız. Seyirci olarak katılırız, yargılarız, severiz, kızarız. Ben de romanımda bu üçlü anlatımı kurmak istedim. Romanıma 'sinemasal roman' adını koydum. Anlattıklarımı sadece okumasınlar, görsünler istedim. Bunu birinci, ikinci ve üçüncü tekil şahısları aynı anda kullanarak sağladım. Bu yöntemi seviyorum. Bundan sonra da kullanacağım" diyor. Peki bundan sonra ne yapmak istiyor? Yeni bir roman. "Tek Kişilik Ölü". Bir döneğin romanı olacak. Eminiz ki Türkiye'nin yaşadığı karanlık dönemin acılı ve utanılası bir boyutuna ışık tutacak bir çalışma olacak bu. Merakla bekliyoruz.

Düşlerin ressamı Marc Chagall

Aydın KARAHASAN

7 Temmuz 1887'de Witebesk'te doğan Marc Chagall çağdaş resim sanatının kuşkusuz büyük ustalarından biridir. Geçen Temmuz ayı içinde doğumunun yüzüncü yıldönümü nedeniyle bu değerli ressam pekçok Avrupa ülkesinde saygıyla anıldı. Kitle haberleşme araçlarıyla eserlerinden örnekler, yaşamından kesitler sunuldu. Marc Chagall Yahudi asıllı, Rus kökenli çağdaş Fransız ressamıdır. Üç ulusun da karakteri tablolarında yansır. Yahudi mitolojisinden konularını, Rus köy yaşamından renklerini, çağdaş Fransız sanatından da modernizmi alan Marc Chagall, daha sonra "vitray" denilen cam resmi tekniğinde ustalığının zirvesine erişir. Onun tablolarında insanlar mavi bir boşlukta kelebekler gibi uçuşur, su perileri gibi yüzerler. Chagall'in figürleri aşırı bir deformasyon içinde çizildiğinden gerçekte gördüğümüz tiplerden daha değişiktirler. 1908 yılında Petersburg'taki (Leningrad) Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra küçük bir bursla 1910'da Paris'e gelen Chagall, bu "sanat güneşi" metropolde Cézanne, van Gogh, Modigliani'nin eserleriyle karşılaşır. Bu ressamların renk anlayışına yakın görür kendini. Onun için Chagall'in resimlerinde renk ağır basar. Paris'e geldiğinde o zamanların ünlü sanatçılar semti olan ve (arıkovanı) anlamına gelen "La Ruche"te (La Rüş) yerleşir. Paris'in bu semti ressam ve heykelcilerin, yazar ve tiyatro sanatçılarının uğrak yeridir. Chagall bohem yaşamayı sevmez; kollarını sıvayıp disiplinli bir çalışma içinde eserlerini yaratmaya başlar. Bu arada ünlü şair Apollinaire'le de (Apoliner) tanışan ressam onun aracılığıyla 1914 yılında Berlin'de 40 parça tablodan oluşan ilk sergisini açar. Serginin açılışında Chagall da bulunur, çünkü niyeti sergiden sonra Berlin üzerinden doğum şehri olan Witebsk'e gitmektir. Chagall, Witebsk'e geldiği zaman Birinci Dünya Savaşı patlar.

Pek çok resimlerinde model olarak ele aldığı sevgilisi Bella ile 1915 haziranında evlenir. Coşkuyla karşıladığı Ekim Devrimi'nden kısa bir süre sonra dostu Lunaçarski, Chagall'i Witebsk şehri kültür işleri komiserliğine atar. Daha sonra Witebsk Güzel Sanatlar Akademisi müdürü olur. Tanınmış avangard Rus ressamlarından biri olan ve konstrüktivizm akımının öncülüğünü yapan Kasimir Malewitsch'le (Kazimir Maleviç) düştüğü anlaşmazlık yüzünden Akademi müdürlüğünden ayrılıp Moskova'ya gider. Orada Yahudi tiyatrosunun dekorlarını hazırlar ama ressam Malewitsch'le olan tartışmaları, anlaşmazlıkları sürüp gider. Sanatçılar ne kadar geniş görüşlü, ne denli yaratıcı olurlarsa olsunlar; mademki insandırlar, kendi aralarında bazan için için, bazan açıktan açığa çekişmekten çekinmezler. Sanat tarihi bu çekişmelerin örnekleriyle doludur. Bu çekişmeler bazan kavgaya bile dönüşür. Van Gogh'un Gauguin'le, Ingres'in Delacroix ile, Michelangelo'nun Leonardo ile olan çekişmeleri pek ünlüdür. Chagall de avangard ressam Malewitsch'le çekişip durur; sonuçta anlaşmazlık o kadar büyür ki, Chagall 1923'te yeniden Paris'e döner. Paris'te ünlü tablo taciri Ambroise Vollard'ın (Ambruaz Volar) siparişi üzerine Gogol'ün "Ölü Canlar"ı ile La Fontaine'in "Hayvan Masalları"nı resimler. Bundan başka konularını Tevrat ile İncil'den (Eski Ahit-Yeni Ahit) alan mitolojik resimler yapar. Bu eserlere dinsel resimler demekten çok mitolojik resimler demek daha doğru olur sanırım. Nitekim ölümünden bir müddet önce dinsel ayin yapılmamasını istemesi bunun kanıtıdır.

Otoportre, 1910, 14,7x13,1

Chagall'in resimlerinde insanlar mavi bir boşlukta kelebekler gibi uçuşur, su perileri gibi yüzerler demiştim. Tablolarına bakan biri Chagall'e sormuş: "Neden ineği yeşile boyadın, atlar gökyüzünde neden uçuşuyor? Bunların Marks'la Lenin'le ne ilgisi var?" Resim kültürü yeterli olmıyanlardan sık sık böyle sorular gelir ressamlara. Her şeyin alıştığımız gibi olmasını, öyle kalmasını isteyenler sanattaki devrimci atılımları pek kavrayamazlar. Özellikle resim sanatında devrimcilik salt yumruk resimleri yapmak demek değildir. Sanatta devrim, biraz da alışılmışın dışına taşmak, yadırganmak pahasına da olsa yeni bir söz söylemek demektir. Chagall, masallar, efsaneler, düşler dünyasını kendine özgü fantazisiyle resmeden, tablolarında renkçiliği ağır basan bir ressamdır. Picasso onun için "Rengin ne olduğunu bilen ressam" der.

Bugün geride 5 bin civarında irili ufaklı eser bırakan Chagall'in en güzel tabloları Güney Fransa'da Nice (Nis) yakınlarındaki o küçük, şirin Saint-Paul-de-Vence (San Pol dö Vans) kasabasındadır. Côte d'Azur dolaylarını gezip de Saint-Paul-de-Vence kasabasına uğrayanlar bilirler. Orada 1973'te açılan görkemli bir Chagall Müzesi vardır. Biraz yukarısında da Matisse'in, Renoir'ın müze gibi gezilen evleri.. Zaten Güney Fransa'nın Akdeniz kıyıları Marsilya'dan Nis'e dek çağdaş ressamların müzeleriyle doludur. Orada Picasso, Matisse, Léger, Renoir, Signag, Cocteau, Cézanne yan yana, el eledir.

Chagall özyaşamını "Yaşantım" adlı bir kitapta bütün ayrıntılarıyla anlatır. Bu ilginç kitaptan okurlarıma küçük bir alıntı sunacağım: "Gençliğimde iki şeyden çok hoşlanırdım: Biri kızların peşinde koşmaktan, öbürü resim yapmaktan... Başlangıçta resim yapmanın öyle ciddi bir iş olduğunu sanmıyordum. Sonra biri beni resim yaparken gördü, yaptığım resme şöyle bir baktı; delikanlı sen bir sanatçısın, dedi. O zaman bu sözcüğün sihirli anlamını kavrar gibi oldum..." Sanatçılığının sihirli anlamını çok geçmeden kavrayan Chagall çağdaş resim sanatının büyük öncülerinden biri olmasını bilen nadir insanlardan biridir. 1964'te Fransa'nın o zamanki Kültür Bakanı André Malraux'un önerisiyle ünlü Paris Operası'nın tavanını resimlemiştir. Paris Operası gibi klasik bir yapıya bu denli modern bir dekoru yadırgayan bazı sanat eleştirmenleri Chagall etrafında oldukça büyük gürültü koparmışlardı o sıralar.

28 mart 1985 perşembe akşamı 97 yıllık uzunca ömrünü Nis'te bir kalp kriziyle noktalayan Chagall'in eserlerinden en önemlileri şunlardır:

Sebt Günü: (1910 Yağlıboya, 90x95 cm. Köln, Wallraf-Richartz-Museum) Van Gogh'un "Gece Kahvesi" adlı ünlü tablosundan esinlenerek yapılan bu tabloda tavandaki gaz lambasından süzülen sarı ışığın vürtüozu, sandalye üzerindeki yorgun figürlerin uyuklayışı bir köy kahvesinin dekorunu anımsatmaktadır.

Ben ve Köyüm: (1911 Yağlıboya, 191x150 cm. Museum of Modern Art, New York) Geometrik karakteri ağır basan bu tablonun kompozisyonu köşelerden geçen diagonaller üzerinde kurulmuştur. Süt sağan köylü kadını ile genç köylü başı sanatçının köyüne olan bağlılığını belirtmektedir.

Yedi Parmaklı Kendi Portresi: (1911, Yağlıboya, 128x107 cm. Amsterdam) Bu tabloda kırmızı, sarı, mor renkler egemendir. Arka planda Paris'in slueti ile Eyfel kulesi görülmektedir. Ressamın önündeki şövalede ise gene köyü Witebsk yansımaktadır.

Bir Çift Portre ile Şarap Kadehi: (1917, Yağlıboya, 233x136 cm. Musée d'Art Moderne, Paris) Chagall, nişanlısı Bella Rosenfeld'in pek çok portresini yapmıştır. Bu tabloda da kendisiyle Bella uçarcasına üstüste yerleştirilmiştir.

Sevgililerin Buketi: (1926, Yağlıboya, 92x73 cm. Özel koleksiyon, Venedig) Çiçek demetlerinin türlü renkler içinde yansıtıldığı bu tabloda egemen fon renk mavinin çeşitli tonlarıdır. Zaten Tizian'ın kırmızısı gibi Chagall'in de mavisi öyle ünlüdür.

Vence Cennetinde Sevişenler: (1956/60, Yağlıboya, 131x98 cm. Vence (Vans) Vence Güney Fransa'da Chagall Müzesi'nin bulunduğu yerdir. Çağdaş sanatçılar, cenneti artık bu dünyada düşünürler. Doğanın büyüleyici renklerini güneyin atmosferi içinde yansıtan sanatçı öte dünyadaki hayal ya da uydurma cenneti değil, bu dünyadaki gerçek cenneti yansıtmak ister gibidir...

Düzelti: Aydın Karahasan'ın geçen sayımızda P. Gauguin'le ilgili yazısının 7. sayfa, 1. sütunda yeralan "İkisi de genç yaşta resme başlamıştı." cümlesinin doğrusu, "İkisi de geç yaşta resme başlamıştı." şeklinde olacaktır. Yazar ve okuyucularımızdan özür dileriz.

Kadın, Çiçekler ve Kuş, 1952-53, 65,5x50,5

Ben ve Köyüm, 1911, 191x150,5, New York Modern Sanatlar Müzesi

Moskova Film Festivali

"Sinema Sanatında Hümanizm Uluslar Arasında Barış ve Dostluk"

15. Moskova Film Festivali 7-17 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşti. "Sinema Sanatında Hümanizm, Uluslar Arasında Barış ve Dostluk" sloganını başlangıcından bu yana sürdüren festival dünyanın en ünlü sinema adamlarını bir araya getirdi.

110 ülkenin temsilcilerini oluşturan konuklara, tüm gösterilerde toplam 250 film izleme olanağı sunuldu. Büyük Ekim Devrimi'nin 70. yılı dolayısıyla, festivalde "Ekim Devrimi ve Dünya Sineması" başlığıyla yer alan toplu gösteri ise değişik ülkelerden önemli yapıtları sunduğu için en ilginciydi kuşkusuz.

Bunun yanısıra Batılı yönetmen ve yapımcılar tarafından ilgiyle izlenen "Genç Sovyet Sineması" gösterileri de Sovyet Sinemasını tanıtma ve giderek işbirliği temellerini atma fırsatı tanıdığı belirtildi.

Festivalin yarışmalı bölümüne katılan 26 uzun metrajlı filmden **Federico Fellini**'nin **"Intervista"** (Görüşme) adlı filmi en iyi film seçildi. Ünlü İtalyan oyuncular Anita Ekberg ve Marcello Mastroianni'nin başrollerini paylaştıkları film, televizyonun rekabeti karşısında gerileyen sinemanın eski günlerine bir saygı niteliği taşıyor.

En iyi kadın oyuncu ödülünü "Sevgiler, Anne"deki rolüyle Macar **Donotya Udvaros** alırken, en iyi erkek oyuncu ödülünü "84. Charring Cross" filmindeki rolüyle İngiliz **Anthony Hopkins** kazandı.

70 filmin katıldığı çocuk filmleri dalındaki yarışmayı, Amerika'daki kriz yıllarında iş aramaya çıkan ve bir daha dönmeyen babasını arayan bir kızın başından geçenleri konu alan **"Natty Gann'ın Yolculuğu"** filmi kazandı.

Uluslararası Kısa Film Yarışması'nda büyük ödül verilmedi, ancak jüri, Çernobil kazasının ilk günlerinde hayatlarını tehlikeye atarak belgesel film çeken sinemacıları özel bir ödüle layık buldu.

Anita Ekberg ve Marcello Mastroianni Fellini'nin ödül kazanan Intervista filminde.

ANKA'nın "Sabahattin Ali" özel sayısı yayınlandı

Paris'te Fransızca olarak yayınlanan sanat-kültür dergisi "ANKA"nın ilkbahar ve yaz (2.-3.) sayıları, 80. doğum yılında Sabahattin Ali Özel Sayısı olarak yayınladı.

Özel sayıda Sabahattin Ali'nin yaşam öyküsü, "Kanal" (Türkçesiyle birlikte) ve "Sırça Köşk" adlı öyküleri; Güzin Dino, Server Tanilli, Pertev Naili Boratav, Berna Moran, Fakir Baykurt ve Ataol Behramoğlu'nun S.Ali üstüne yazı ve değerlendirmeleri ve Yüksel Arslan'ın bu özel sayı için çizdiği bir Sabahattin Ali deseni yer alıyor.

"ANKA"nın bir arada yayınlanan 2. ve 3. sayılarında Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Nihat Behram'ın son şiirlerinden seçmeler Türkçe asılları ve Fransızca çevirileriyle birlikte; Rimbaud'nun "Sarhoş Gemi"si Fransızca aslı ve S.Eyüboğlu'nun Türkçe çevirisiyle birlikte yer alıyor.

Aktualite bölümünde L.Vekilli Türkiye sineması üstüne ayrıntılı değerlendirmesinde E.Kıral, A.Özgentürk, Z.Ökten, Ş.Gören, A.Yılmaz vb. yönetmenlerin yeni yapıtlarını tanıtıyor. A.Behramoğlu'nun Türk edebiyatı üstüne değerlendirmesinde V.Türkali, B.Yıldız, E.Öz, P.Kür, İ.Aral. A.Kilimci, Ö.Yağcı, F.H.Dağlarca, G.Akın ve N.Behram'ın yeni yapıtları yabancı okura tanıtılıyor.

Aynı bölümde Taner Timur'un "Osmanlı Kimliği" yapıtı üstüne Mevlüt Bozdemir'in bir değerlendirmesi ve Fransa PEN Kulüp başkanı Rene Tavernier'in "ANKA"nın yayını dolayısıyla düzenlenen toplantıya sunduğu mesaj yer alıyor.

Türkiye edebiyatından Fransızcaya çeviriler konusunda dergiyle bağıntı kurmak isteyenler için yazışma adresi: **"ANKA", 16 Les Linandas Vertes 95000 CERGY/FRANCE.**

Kemal Türkler anıldı

DİSK kurucu ve eski başkanlarından Kemal Türkler 22 Temmuz günü katledilişinin yedinci yılında Türkiye ve Avrupa'da anıldı. Avrupa'da bulunan çeşitli demokratik kişi ve kuruluş temsilcilerinin bu vesile ile yaptığı ortak açıklamada emeğin kurtuluşu, ülkemizin bağımsızlığı, barış-demokrasi ve sosyalizm yolunda savaşırken katledilen tüm ilerici, demokrat, yurtsever genç, aydın, sanatçı, sendikacı ve bilimadamları da anılırken şöyle denildi:

"Onların onurlu savaşımları ve uğrunda can verdikleri yüce amaçları, bizlerin, ülkemiz tüm barış ve demokrasi güçlerinin güç kaynağı oluyor. Bu güç, bugünkü rejimin her türlü engellemeleri, özgür düşüncenin ve işçi sınıfının her düzeydeki örgütlerinin önüne koyduğu yasakları aşacak, ülkemize geniş boyutlu bir demokrasi getirecektir. Bu demokrasinin gereği bugüne kadar saklı kalmış siyasi cinayetlerin tüm sorumlularını açığa çıkartacak, cezalandıracaktır. Şehitlerimiz rahat uyusunlar."

CEZAEVLERİNDE İNSANLIK DIŞI UYGULAMALAR SON

(Baştarafı 1. sayfada)

sı, tek tip elbise uygulamasının kaldırılması, günlük yiyeceklerin artırılarak kalitesinin yükseltilmesi ve dışarıdan yiyecek alınması istemleriyle açlık grevine başladıklarını dile getiren tutuklular, istekleri kabul edilmediği takdirde, mücadelelerini ölüm orucuna çevireceklerini bildirdiler.

Sağmalcılar ve Malatya cezaevlerindeki açlık grevlerini desteklemek ve aynı doğrultudaki kendi istemlerini de kamuoyuna duyurmak için, 22 Temmuz günü Metris Cezaevinde bulunan 400 tutuklu da uyarı için 3 günlük bir açlık grevi yaptılar.

BARINAKSIZLARA BARINAK YILINDA İNCİR AĞACI

(Baştarafı 1. sayfada)

ler, tam bir sululuk ve "kimsenin gecekondusu yıkılmayacak" diyorlar, bir gün sonra insanların tek barınakları olan, ışıksız, yolsuz, kenefsiz, susuz, küçük mü küçük yuvalarını başlarına yıkıyorlar. Halk direniyor, evinden çıkmıyor, gene yıkılıyor, tam tamına başına, üzerine yıkılıyor. Polis, jandarma, dozer. Gecekondu yıkımı Türkiye'de arkasında bir savaş görüntüsü bırakarak gerçekleşiyor. Bir iki, üç beş değil, milyonlarca ailedir bunlar. İnsanın vicdanını ayağa kaldıran bir dramı yaşıyorlar.

ANAP, Türkiye'nin ocağına dikilmiş bir incir ağacıdır. Kökünden sökülüp atılıncaya kadar Türkiye'de insanların hiçbir şansı yoktur.

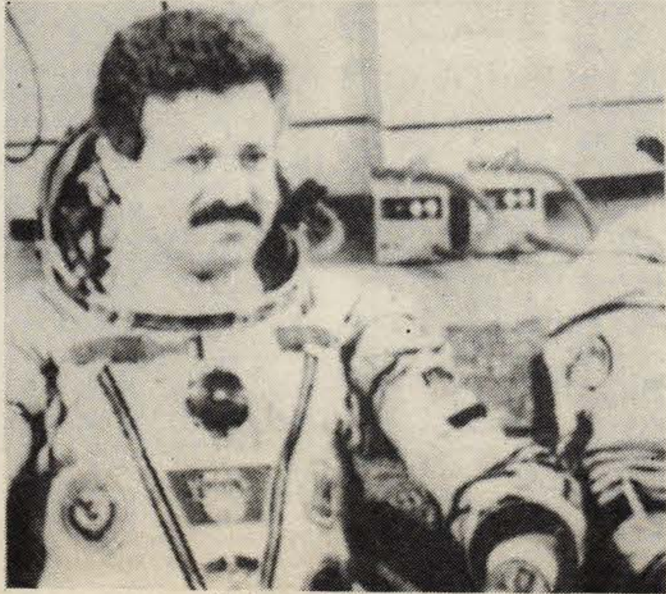
Kısa... Kısa... Kısa... Kısa... Kısa...

Barbie davasında karar

Lyon'da gestapo şefi olduğu sırada binlerce insanın katledilmesinden sorumlu "Lyon kasabı" Barbie'nin yargılanması 8 hafta süren duruşmalar sonunda Temmuz ayında ömür boyu hapis kararıyla sonuçlandı. 42 yıl gecikmeyle gelen bu karar, bu savaş insanlık suçlusuna Nazi eskisine kol kanat gerip, onu yargılanmaktan bucak bucak kaçıran "hür dünya"nın suç ortaklığına rağmen, başta Barbie'nin kurbanı Rezistansçılar olmak üzere dünya ilerici kamuoyunun, faşizme ve savaşa karşı kararlı talebi ile gerçekleşti. Barbie daha önce, 1947 ve 1954'te gıyabında iki kez ölüme mahkum edilmişti.

"Hür dünya"nın yıllardır bir türlü yakalayamadığı(!) Barbie geçen 40 yılı aşkın sürede Nazi ülkülerini bu kez neonazi çetelerin, uluslararası faşist terör örgütlerinin kurulmasına önayak olarak, ABD himayesinde yerleştiği Latin Amerika'da halkların özgürlük ve demokrasi mücadelmesini bastırmak üzere elinden geleni esirgemeyerek ve bunu 1980 Bolivya darbesinde olduğu gibi bu ülkelerin meşru hükümetlerine karşı doğrudan darbe tezgahlamaktan geri durmayarak sürdürdü.

"Hür dünya" basını "geçmişin yaralarına sünger çekmek"ten söz ederken, ABD "suç benim topraklarımda işlenmedi" türünden utanmaz bir gerekçeyle Nazi savaş suçlularını iade etmeye yanaşmazken, Batı "demokrasileri" sözde insancıllık adına Nazi elebaşılarından olan ve Nürnberg'ten bu yana hapiste bulunan Rudolf Hess'in serbest bırakılması için yaygara yaparken Barbie'nin nihayet yargı önüne çıkartılması insanlığa karşı işlenen suçların cezasız kalmayacağı ve kalmaması gerektiğini vurgulaması açısından önem taşıyor.

Muhammed Ahmet Faris

Sovyet ve Suriyeli kozmonotların ortak uçuşu

Temmuz ayı içerisinde Sovyetlerin uzayda bulunan MIR (Barış) İstasyonuna gönderilen Soyuz TM 3'ün mürettabatı arasında ilk kez bir Suriye yurttaşı yer aldı. 36 yaşındaki Muhammed Ahmed Faris, Sovyet kozmonotlar Aleksandr Viktorenko ve Aleksandr Aleksandrov ile gerçekleştirdiği uçuş sırasında yanına ülkesinin toprağı ve buğdayının yanısıra, Suriye topraklarında bulunan insanlığın en eski bir alfabesinin örneğini de götürdü.

UZ Festivali yapılıyor

Alman Komünist Partisi DKP'nin günlük yayın organı Unsere Zeit'ın iki yılda bir yapılan festivali 11-13 Eylül 1987 tarihinde Duisburg-Wedau stadyumunda yapılacak.

Latin Amerika ülkeleri ve Güney Afrika halkıyla dayanışmanın öne çıkarılacağı UZ festivalinde dünyaca ünlü Moskova sirkinin ve çeşitli uluslardan tanınmış sanatçıların gösterilerini içeren zengin bir kültür programı sunulacak.

AKEL KIBRISLI TÜRKLER ÜZERİNDEKİ

(Baştarafı 1. sayfada)

halkı ile dünya kamuoyuna şikayet etmektedir.

Yeni İşgücü Antlaşması Yasası'nın amacı, Kıbrıs'ın nüfus yapısının değiştirilmesi ve bu arada, Kıbrıs Türk toplumunu da kendi topraklarında, Türkiyeli göçmenler yanında azınlığa düşürmek için Türkiye'den yeniden getirilecek olan binlerce göçmeni Kıbrıs Türkü olarak kaydetmekten başka birşey değildir.

Kıbrıs Türk toplumunun demokratik güçlerinin sesinin susturulması, Türkiye'den devamlı olarak göçmen getirilmesi, işgal kuvvetlerinin takviyesinin sürdürülmesi, işgal bölgesinin politik, ekonomik ve sosyal açıdan Türkiye ile birleştirilmesi yönündeki çabalar Ankara'nın, emperyalist müttefiklerinin rızası ve teşviki ile Kıbrıs'ta taksimin daimileştirilmesi için uygulamakta olduğu önceden hazırlanmış bir planın esaslarını teşkil etmektedir.

İşçi sınıfının partisi olan partimiz Kıbrıs Türk toplumunun demokratik güçleri ile sesini birleştirerek, ona bu mücadelesindeki tam desteğini belirtir ve Ankara'daki askeri rejim ile Kıbrıs Türk şovenist liderliğinin taksim politikasının yaratacağı ciddi tehlikelere dikkati çeker.

AKEL hattın her iki tarafındaki Kıbrıs halkının demokratik güçlerini, işgale, emperyalizme ve nereden gelirse gelsin şovenizme karşı olan mücadelelerini artırmaya çağırır. Hükümetin bu yöndeki sorumluluğu büyüktür. Hükümet, iki toplum arasında yaklaşım sağlanması ve güven havasının yaratılması için somut tedbirler almakla görevlidir. Hükümet, Türkiye ile Denktaş ve destekleyicilerinin uzlaşmaz tutumlarının kırılması için koordineli eylemlere girişerek, Kıbrıs sorununun gerek iç, gerekse dış yönüne, Birleşmiş Milletler çerçevesinde ve toplumlararası görüşmelerle uluslararası bir konferansta, adil ve barışçı bir çözüm bulunması için gerekli koşulları yaratmalıdır."

ÖZAL VE EVREN'E HAYIR DEMEK İÇİN 6 EYLÜL'DE EVET

(Baştarafı 1. sayfada)

ne "evet" demek, Evren ve Öza-l'ın karşısında bloklaşmaktır. Onların anayasasına "hayır" demektir.

Bu değişikliğe "evet" demekle, elbette ne demokrasi geri gelmiş, ne de bu anayasa "delinmiş" olacaktır. Anayasayı geçici maddelerinden değil, asıl gövdesinden delmek, yırtıp atmak ve demokratik bir anayasa oluşturmaktır asıl olan. Ama, "evet" oylarının kazanması, delmese de bu anayasayı bir hayli "aşındırmış" olacaktır. "Evet"lerin kazanması, "hayırcı" Evren ve Özal'ın kaybetmesi anlamına gelecektir.

Kimileri "boykot" diyor, boş oy diyorlar. Bu da yanlış, yanlış olmaktan da öte "hayırcıların" işine gelen bir yanlıştır. "12 Eylül öncesi anarşi geri gelir" safsatasıyla iğfal edilmiş olanlar da "bana ne?" diyerek aynı eğilimi gösteriyorlar. Özal'ın ve Evren'in hanesine sadece "hayır" oyları değil, katılmayanlar da yazılacak.

"Evet" demekle Evren ve Özal'a "git" demek, 6 Eylül'de çakışacak. "Git" denmiş olmakla elbet gitmeyecekler ama "gidin" demiş olacağız, gitmeleri için verdiğimiz mücadeleyi güçlendirmiş olacağız. Bu yasakları "halkın koyduğu" yalanı iflas edecek, sıra öteki ve daha önemli yasakları kaldırmaya gelecek. İşte bu referandumda "evet" oylarının siyasi rengi belli olmayacak, ama anlamı açık olacak.

Özal ve Evren'e *hayır* demek için 6 Eylül'de "*evet*"!

BASRA KÖRFEZİ'NDE GERGİNLİK

(Baştarafı 1. sayfada)

dırgan olarak nitelendirmemesinin yetersizlik" olduğunu belirterek, ateşkes çağrısını kabul etmeyeceklerini, Irak'taki rejim devrilene dek silah bırakmayacaklarını açıkladı. BM Güvenlik Konseyi'nin konu ile ilgili ve yaptırımı da öngörebilecek toplantılarını sürdürmesi bekleniyor.

Son haftalarda ABD'nin Basra Körfezi'ne yönelik askeri yığınağı artırması ve "Amerikan gemisi" ilan ettiği ticaret gemilerinin güvenliği bahanesiyle savaş gemilerini Körfez'e göndermesi, iki ülke arasında yaklaşık yedi yıldır sürmekte olan savaşın yalnızca iki ülke açısından ağır insan ve kaynak kaybı getirmekle, ülke ekonomilerine yıkıcı darbe vurmakla kalmadığını, bölge ve dünya barışı açısından da son derece ağır bir tehdide kaynaklık ettiğini gösteriyor. Nitekim daha 1949'dan başlayarak bölgede askeri varlık gösteren ABD'nin özellikle son haftalarda Körfez'de denizden ve karadan yaptığı askeri yığınak, sürmekte olan anlamsız savaşın kime hizmet ettiğini bir kere daha gösteriyor. ABD'nin Körfez'de jandarmalık heveslerinin kabarması, İran-Irak savaşını bahane ederek Körfez bölgesi ve Ortadoğu'da varlığını pekiştirme girişimi dünya kamuoyunda bölge ve dünya barışına yönelik ağır bir tehdit olarak nitelenirken, Amerikan kamuoyunda da derin bir hoşnutsuzluk yaratıyor. (Amerikan basınında örneğin ABD petrol ihtiyacının yalnızca % 5'i kadarının bölgeden karşılandığına işaret edilerek, Reagan yönetiminin "hayati çıkar alanı" safsatasına bile sığınmaya gerek görmeyen pervasızlığı sergilenmiş oluyor.) ABD'nin NATO'lu müttefikleri Beyaz Saray'ın "Seyrüsefer jandarmalığı" macerasına pek yakınlık göstermezken, bölgedeki işbirlikçi Arap yönetimleri de şimdilik ihtiyatlı davranmayı tercih ediyorlar. Buna karşılık ABD, Kuveyt gemilerine ABD bayrağı çekerek ve bunları "korumak" üzere savaş gemilerini Basra Körfezi'nde ilerleterek gerilimi giderek daha tırmandırıyor. Bu sözde "Amerikan" tankerlerine güdümlü füze donanımlı kruvazör ve destroyerler eşlik ederken, diğer Amerikan uçak ve savaş gemileri alarm halinde bekliyorlar. Bu arada Ağustos ayında Ortadoğu'da yapılması planlanan ABD Çevik Kuvvetleri'nin Parlak Yıldız Operasyonu da bölgede zaten gergin olan durumu daha da sertleştireceğe benziyor.

ÖZALVARİ ÖZEL VALİ

(Baştarafı 1. sayfada)

valiye bağlanacak.

Bölgedeki askeri kuvvetlerden yardım isteyebilecek.

Hakim ve savcılarla jandarma dışındaki askeri personel hariç, herkesi görevden alabilecek, görev yerini değiştirebilecek.

Köy ve mezraların yerini değiştirebilecek, bunları birleştirebilecek, gerekirse resen kamulaştırma yapabilecek.

Emrindeki kuvvetleri, gerekirse mücavir illerde harekâtın takibi amacıyla görevlendirebilecek.

Yaptığı harcamalar, ihale ve Sayıştay kanunlarının kapsamı dışında olacak.

Emrinde çalışanlara, en yüksek devlet memuru maaşının % 10'u ile % 25'i arasında bir miktar tazminat verebilecek.

Bu yetkileri kullandığı için Danıştay'da iptal davası açılamayacak.

Emrindeki herkes için sicil tutacak. *(Cumhuriyet, 15 Temmuz 1987)*

Neden bir valiye bu kadar yetki? Ve niye bu yetkiler? Amaç ne?

Bu soruların cevabı Türk devlet geleneğinde, Kürtlere ve Kürdistan'a bakışında ve bu devletin niteliğinde yatıyor. Kürdistan'ı astığı astık, kestiği kestik, kanunlarla değil, keyfe göre yönetmek ve bu türden "valilerle" yönetmek eski bir alışkanlıktır; Atatürk'ün mirasıdır. Türk devletinin Kürdistan'da yapmayı göze alamayacağı hiç bir şey yoktur, zulüm yönünden.

Özal hükümeti şimdi Kürdistan'a büyük yatırım yapıyor, büyük paralar harcıyor! Polis-jandarma 103 milyar istemiş, Özal "helal olsun" demiştir. Şimdi bu paralarla top-tüfek, cop, falaka, mayın, mermi, helikopter, dürbün alınacak, bunlarla donatılmış insan avcısı timler Kürdistan'a gönderilecek; vali Kozakçıoğlu'nun emrine sunulacak. Sonra ne mi olacak?

Türk devletinin Kürdistan'da yapageldikleri herkesin malumudur. Sorgusuz-sualsiz katliamlar, masum insanlara yaşamın zehir edilmesi, halkın göçe zorlanması, korku ve terör estirilmesi, bütün bunlar Türk devletinin işlediği, henüz hesabı sorulmamış ve tarihin karanlıklarına da itilememiş insanlık suçlarındandır. Bu suçlara yenilerini eklemenin hazırlığı içindedir Türk devleti.

KOMKAR'A YÖNELİK PROVOKASYON

(Baştarafı 3. sayfada)

maları "KOMKAR da PKK'ye amansız saldırı ve iftiralarda bulunuyor" imajını yaratıp, örgütümüzü hazırlanan provokasyon minderine çekmek, PKK'nın tabanını KOMKAR'a karşı daha da şartlandırmak, kısacası "Anti-Terör-Timleri"nin kolayca at oynatabilecekleri ortamın devam etmesini sağlamak. KOMKAR adına dağıtılan sahte bildiride yer alan "PKK saflarında yeralanlara diyoruz ki; yurtsever güçlere verdiğiniz zararları ve saldırılarla düşmana sağladığınız yararları yeniden değerlendirin! Bu tür saldırıların karşı saldırılara yolaçacağını unutmayın!" cümlesi ileride olabilecek provokasyonların habercisidir. Dağıtılan bu sahte bildirinin temel amacı KOMKAR'ı PKK'ye saldırı hazırlığı içindeymiş gibi gösterip, bazı provokasyonlara zemin hazırlamaktır.

Tüm demokratik kuruluş ve kişilerin, yurtsever insanlarımızın bilmesini isteriz ki, sözü geçen bildirinin Örgütümüz KOMKAR'la hiçbir ilişkisi yoktur ve bu alçakça bir provokasyondur.

Tüm demokratik örgüt ve kuruluşları, yurtsever insanları bu ve benzeri provokatif bildiri ve olaylara karşı duyarlı olmaya çağırırız. Yurtsever ve demokratik güçlerin duyarlılığı bu tür alçakça provokasyonları boşa çıkaracaktır.

Köln, 9 Temmuz 1987

GREVCİYE SÜPER EMEKLİLİK YOK

(Baştarafı 1. sayfada)

yu basıp görevlileri soru yağmuruna tutuyorlar ama bir türlü düşüncelerini aydınlatacak cevap alamıyorlardı. Bu belirsizlik ve tartışmalardan sonra, son beş yılın en yüksek göstergesi olan 1400 üzerinden çalışarak emekli olanların primlerinin hiç eksik olmaması koşuluyla süper emekli olabilecekleri belirlendi. Bu kez de beş yıllık sürede raporlu ya da grevde olması nedeniyle 3-5 günlük primleri eksik olanların durumu gündeme geldi. Hemen hemen herkesin böyle bir "sorunu" vardı. Bu durum için de bir genelge çıkartılarak grev nedeniyle eksiği olanlar dışındakilerin eksik primlerini gecikme zammı ve faizi ile birlikte ödedikleri takdirde emekli olabilecekleri söylendi.

12 Eylül cuntası ve yandaşları emeğini, hakkını arayanları, gidişattan rahatsız olanları cezalandırma yöntemi bulmada çok maharetlidirler. Mahkemeler, cezaevleri, karakollar, devlet dairelerindeki süründürmeler yetmiyormuş gibi şimdi de, ömrünü çalışarak geçirenler son beş yılda ücretlerin artması için greve katıldılarsa süper emeklilikten yararlanamayacaklar, yani işçiler yasal bir haklarını kullanmış olmalarından dolayı cezalandırılmış olacaklar.

SOVYETLER "GLOBAL ÇİFTE SIFIR ÇÖZÜM"E HAZIR

(Baştarafı 1. sayfada)

yetler'in Asya'daki topraklarındaki ortamenzilli füzeleri de yok etmeye hazır olduğunu belirtti.

Bilindiği gibi Sovyetler Birliği Avrupa'da ortamenzilli ve operatif taktik füzelerin tümden kaldırılmasını içeren "çifte sıfır çözüm" önermiş bulunuyor. Son açıklama ile bu öneri "global çifte sıfır çözüm"le bütünlenmiş oluyor.

TÜRKİYE'NİN CEZAEVLERİ

(Baştarafı 1. sayfada)

edeceğini açıklayan Adalet Bakanı'ndan da değil, sadece kamuoyunun duyarlığından bir şeyler beklemektedir siyasi mahkumlar. Yani bizlerden, demokrasi güçlerinden.

Solu, sadece siyasi olarak değil, fizik olarak da yok etmeyi baştan beri kafasına koymuş bu rejimden kurtulmadıkça, siyasi mahkumları da cezaevi cehenneminden kurtarmak mümkün olmayacak; ama siyasi mahkumların canlarını olsun bu rejimin elinden kurtarmak için, sadece "insanım" diyenlerin yapmaları gereken şeyler vardır. Demokrasi mücadelesinin, cezaevlerine uzanan boyutu ihmal edilmeksizin canlı tutulmalı, siyasi mahkumların direnişinin dışındaki mücadeleyle kaynaşması için elden gelen gayret gösterilmelidir.

Türkiyenin cezaevleri Evren-Özal rejiminin aynasıdır.

Türkiye'de işçi sınıfı direniyor

Türkiye'de işçi sınıfının mücadelesi grevlerle, direnişlerle sürüyor. Seçtiğimiz bir ayın dökümü şöyle:

● ***Petrol-İş:*** 745 işçinin çalıştığı Akdeniz Gübre Sanayii'nde sürdürülen grev anlaşma sağlanarak sona erdi. Yapılan anlaşmayla işçi ücretlerine ortalama 60 bin liralık artış getirildi. Cumartesi günleri çalışanlar için iki yevmiye artı 4 bin lira ödenmesi kabul edildi.

Diğer taraftan Polikim ve Doğu İlaç Fabrikası'nda henüz anlaşma sağlanamadığı için grevler sürüyor.

● ***Kristal-İş:*** Geçen sayımızda duyurduğumuz Eskişehir Kılıçoğlu Fabrikası, May Yapı ve Sedat Veziroğlu işyerlerindeki grevler hâlâ sürüyor.

● ***Türk Maden-İş:*** Geçen sayımızda, Etibank'a bağlı 18 işyerinde çalışan 10 bini aşkın işçiyi kapsayan grev kararı alındığını yazmıştık. Grev başlamadan anlaşma sağlandı ve buna göre; birinci yılın ilk 6 ayında % 25, ikinci 6 ayında % 20, ikinci yılın her 6 ayı için % 15 artı 3750 lira artış sağlandı. Sosyal haklarda da % 100'e varan artışlar oldu. Sözleşme 1 Ocak 1987'den itibaren geçerli sayıldı.

● ***Enerji işkolu:*** Geçen sayımızda belirtilmiş olan 100 bin işçinin beklediği toplusözleşme görüşmeleri sonuçlandı. Buna göre; ilk 6 ay için % 25, ikinci 6 ay için % 20, üçüncü 6 ay için % 15 artı 3750 lira, dördüncü 6 ay için de % 16 artı 3750 lira artış sağlandı.

● ***Ağaç-İş:*** Tekirdağ Ağaç Sanayii'nde çalışan 250 işçi adına toplusözleşme imzalandı. Buna göre; birinci yıl için % 40 artı 10 bin, ikinci yıl için % 25 artı 9 bin lira artış sağlandı. Ayrıca 4 maaş ikramiye, 15 bin lira bayram ikramiyesi, 3 ton kömür, askerlik ve evlenme yardımı olarak da 25 bin lira belirlendi.

Grevleri sürenler: Türkiye Deri-İş, Türk-Metal ve Kristal-İş sendikalarına bağlı 12 bin 367 işçi;
Greve çıkacaklar: Demiryol-İş ve Türk-Metal sendikalarından 52 bin 457 işçi;
Sözleşme görüşmesi sürenler: Petrol-İş, Ağaç-İş, Basın-İş, Tekgıda-İş, Türkiye Çimse-İş, Selüloz-İş, Tezkoop-İş, Toleyis, Belediye-İş, Likat-İş sendikalarından 35 bin 736 işçi;
Sözleşmesi arabulucuda olanlar: Türk Maden-İş, Selüloz-İş, Tes-İş sendikalarından 85 bin 100 işçi;
Sözleşmesi uyuşmazlıkta olanlar: Petrol-İş, Hava-İş, Likat-İş, Belediye-İş sendikalarından 17 bin 402 işçi;
Sözleşmesi YHK'da olanlar: Petrol-İş, Türkiye Çimse-İş, Basın-İş ve Belediye-İş'den 1457 işçi.

● *Özgıda-İş:* Bakırköy Margarin (Vita-Sana) fabrikasında çalışan 488 işçi, işyerinin Çorlu'ya taşınmasının neden olduğu söylenen işsizlik tehlikesini direnerek önlediler. İşverenin çıkaracağını söylediği 250 işçinin işte kalmaları 10 Temmuz 1987 günü imzalanan protokol ile güvenceye bağlandı.

● *İşten atılmalar:* İmar Bankası'ndaki sendikal örgütlenmeyi yok etmek için 200 işçinin işine son verilerek onların yerine sınavla yeni 200 kişi alındı. Böylece bu işyerinde şimdilik sendikasızlaştırma sağlanmış oldu. Bir başka yöntem olarak da işçilere ya çok düşük ücret ödeyerek ya da hiç ödemeyerek işçilerin işten ayrılması sağlanıyor. Niğde'de 15 fırında çalışan 60 işçi Dokap Yapı Elemanları Sanayi Şirketi'nin Ankara Çankaya Belediyesi adına sürdürdüğü çevre düzenlemesi çalışmalarında görevli 150 işçi bu yöntemle işten ayrılmak zorunda bırakıldılar.

● *İş kazaları ve iş cinayetleri:* Rize'nin Çayeli ilçesinde Okumuş Çay Fabrikası'nda patlama sonucu 2 işçi ağır biçimde yaralandı. Düzce Cedidiye Mahallesi Bağ-Kur Evleri'nde onarım işinde çalışan mühendis Seyfi Atay, işçilerden Mustafa Yeğin ve Mehmet Acar, Zonguldak TTK Dilaver İşletme Müdürlüğü'nün 2 No'lu ocağında çalışan Şaban Kuruoğlu, Meriç ilçesinde Demirkardeşler'e ait linyit işletmesi kömür ocağında çalışan 22 yaşındaki Mustafa Eroğlu işbaşındayken öldüler.

● *Asgari ücret:* Geçen sayımızda imzalanmış olduğunu duyurduğumuz asgari ücrete karşı tepki oldukça yoğun oldu. Belediye-İş Genel Başkanı Hüseyin Pala, Tekgıda-İş Genel Başkanı Orhan Balta, Dok Gemi-İş Genel Başkanı Nazım Tur, Otomobil-İş Genel Başkanı İlhan Dalkılıç, Türkiye Deri-İş Genel Sekreteri Yener Kaya ve başkaları belirlenen asgari ücretin son derece yetersiz olduğunu, ek bir işte çalışmadan bu para ile yaşayabilmenin mümkün olmadığını belirttiler.

Öte yandan, Tarım Kesimi Asgari Ücret Tespit Komisyonu çalışmalarını tamamlayarak 16 yaştan büyükler için asgari ücreti aylık brüt 65 bin 700 lira olarak belirledi. Böylece Temmuz'dan itibaren tarım kesiminde asgari ücret net 23 bin 422 lira 20 kuruştan 43 bin 613 lira 70 kuruşa yükseltildi.

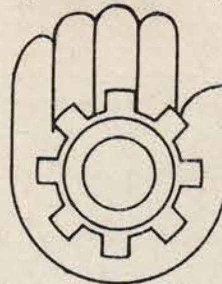
3 bin işçi 118 işyerinin kapatılmasını protesto için Kazlıçeşme'den Zeytinburnu'na yürüdü.

Grevci deri işçileriyle dayanışma

Deri işçilerinin bazı işyerlerinde greve başladıklarını geçen sayımızda duyurmuştuk. Grevlerin başlaması üzerine işverenler Kazlıçeşme'deki tüm fabrikalarda "lokavt" ilan etti. Bunun üzerine tüm fabrikaları boşaltan işçiler sokağa dökülerek patronların "lokavt" ilan etmesini protesto ederek sendika binalarına kadar yürüdüler. Giderek grev tüm işyerlerini kapsadı ve grevci işçi sayısı 3500'e ulaştı. Bu işkolunda geçmişte de oldukça yoğun grevler yaşanmıştır.

Deri işkolunda yetkili olan Türk-İş'e bağlı Türkiye Deri-İş Sendikasının açıklamalarından da anlaşıldığı gibi, bu iş kolunda kâr oranı oldukça yüksektir. İşçiliğin maliyet içindeki payı ise % 4 gibi son derece düşük bir orandır. İşçiler bugün ortala ma 46 bin lira alıyorlar. Sözleşmedeki tüm istekleri kabul edildiği takdirde işçilerin ücreti 93 bin liraya yükselecektir. Patronlar ise bir tek derinin işlenmesiyle 36 bin lira kazanıyorlar.

Deri işçilerinin grevleri özellikle işçiler arasında dayanışmanın sembolü haline geldi. Diğer iş kollarındaki sendikalardan Yol-İş, Kristal-İş, Tekgıda-İş, Belediye-İş, Demiryol-İş grevci işçilerin filelerini doldurmak için sıraya girdiler. Zaten 60 grev gözcüsünün öğle yemeklerini, sürekli olarak Demiryolu işçileri kendilerine çıkan kumanyayı onlara götürerek karşılıyorlar.

Diğer yandan, İstanbul'da 46 sendika şube başkanı bir basın toplantısı düzenleyerek, işçiler arasındaki dayanışmayı bundan böyle daha da güçlendirmeyi hedeflediklerini, birer yevmiyelerini deri işçilerine bağışlayarak yardım kampanyasını başlattıklarını, şube yönetimleri olarak gerekli her türlü mücadeleye hazır olduklarını bildirdiler.

Grevciler, kendilerine destek olan işçilere teşekkür ederken, "sizlerin yardımı varken grevimiz aylarca da sürse vız gelir" dediler. T.Deri-İş Sendikası Kazlıçeşme şube başkanı, "12 Eylül sonrasında çıkarılan yasalarla yapılan bir grevi başarıyla bitirebilmenin en önemli koşulu dayanışmadır. Tüm işçileri, emekçileri, yurtsever ve demokratları dayanışmaya çağırıyoruz" şeklinde konuştu. Sendika greve ilk çıkan işçilerinden başlayarak, ilk etapta 25'er bin lira olmak üzere para dağıtımına başladı. Bu kadarlık bir ödemeyle bile işçilere ayda toplam 80 milyon liradan fazla para ödenmesi gerekmektedir.

Demiryolu işçilerinin mücadelesi

Demiryollarında çalışan 40 bin işçinin grev kararı alması ve bunun üzerine "lokavt" ilan edilmesi, üstüne üstlük Özal'ın "Demiryolu grevi bir şey ifade etmez" demesi mücadeleyi kızıştırdı. İşçiler, işyerinde yemek boykotlarını, işi yavaşlatma eylemlerini yaygınlaştırdılar. Türk-İş'e bağlı Demiryol-İş sendikası anlaşma sağlanamadığı takdirde, 850 işyerini kapsayan Devlet Demir Yollarında greve başlayacağını duyurdu. Bilindiği gibi bu işkolunda geçmişte pek grev yapılmıyordu.

İstanbul'da başlayan yemek boykotları ve işi yavaşlatma eylemleri giderek İzmir, Adana, Ankara, Adapazarı gibi diğer şehirlere de yayıldı. İstasyonlarda sık sık "teknik arıza nedeniyle gecikme" ilanları yapılır oldu. Diğer yandan özellikle de kurban bayramının grevde geçmesi ihtimali ve demiryollarının çalışmaması durumunda oluşacak izdiham yetkilileri alabildiğince telaşlandırıyor ve sendika ile görüşme üstüne görüşme yapılıyor. İstanbul'daki sendika şube başkanlarının Demiryolu İşçileri Sendikası İstanbul şubesinde düzenledikleri basın toplantısında "Bizler, Özal'ın Demiryolları ve Seydişehir Aluminyum işletmelerindeki 'lokavt' tehditlerini, greve çıkan işçilerine karşı 'lokavt' uygulayan deri sanayicilerinin tutumunu işçi sınıfına yönelik fiili bir saldırı kabul ediyoruz" dediler. Türk-İş'i de bu eylemleri desteklemesi için İstanbul'da miting yapmaya çağırdılar. Ayrıca Afyon ve Erzurum gibi bazı yerlerde de onlarca sendika şube yöneticisi biraraya gelerek demiryolu işçilerinin mücadelesini desteklediklerini duyuruyorlar ve giderek ağırlık kazanan işçi sınıfı arasındaki dayanışmanın mutlaka başarıya ulaşacağını belirtiyorlar.

Diğer yandan da greve gidildiği zaman çıkılabilecek mali soruna karşı sendika tedbir olarak mülklerini satılığa çıkarmıştır. Anlaşma sağlanamadığı takdirde, Türkiye'de her geçen gün kızışan mücadele ortamında Demiryolu işçilerinin mücadelesi daha da yoğunlaşacağa benziyor.

Özal'ın alüminyum işçilerine tepkisi

Yönetiminde sağcıların bulunduğu, Türk-İş'e bağlı Türk-Metal sendikasının yetkili olduğu ETİBANK'a bağlı Seydişehir Alüminyum ve Antalya Ferro Krom fabrikalarında 6 binden fazla (grev yasağı olan bölümlerde çalışanlar bu sayıya dahil değildir) işçinin greve başlaması üzerine, Başbakan T.Özal bu alüminyum tesislerinin kapatılabileceğini açıkladı. Bilindiği gibi bu fabrika Türkiye'deki en büyük tesislerden birisidir ve ülkedeki alüminyum üretiminin % 70'ini gerçekleştirmektedir.

Seydişehir Alüminyum tesisleri 1970'li yıllarda kurulurken özellikle güney illerinde büyük yankılar uyandırmıştı. SSCB'den denizyoluyla Mersin limanına getirilen 250 tonluk dev parçaların kara yoluyla Seydişehir'e taşınması sorun olmuş, köprüler elden geçirilmiş, halk taşınan parçaları görebilmek için günlerce yolları gözlemiş, parçaları görenler görmeyenlere anlatmıştı. Bu tesislerde şimdi ilk grev uygulanmaktadır. Ve toplam işçi ücretleri maliyetin % 11'ini oluşturmaktadır. 1500 derece sıcaklık karşısında çalışan işçiler ortalama olarak net 63'er bin lira almaktadır. Birinci yıl için istedikleri toplam 7,5 milyar liradır. Grev başladığından bu yana tesisin uğradığı zarar ise işçilerin isteğinin en az on katıdır. "248 toplam fırından 100 tanesinin öldüğü, geri kalan 148 fırının da peyderpey devre dışı kalarak bir süre sonra tamamen işlemez duruma geleceği söylenmektedir.

Kapatıldığı zaman ayda 160-170 milyar liralık alüminyumun ithal edilmesini gerektiren bu dev tesisi T.Özal'ın "kapatırım ha" diyebilmesi ve grev süresince uğranılan zarar karşısında işçilerin isteklerinin toplamının devede kulak olmasının herkes tarafından bilinmesine rağmen anlaşmaya varılmaması 12 Eylül cuntasının hâlâ ne kadar pervasız olduğunun göstergesidir. Hükümet çevrelerince yapılan açıklamalar ve sürdürülen tavır tüm işçi sendikaları tarafından kınandığı gibi, işveren çevresinden de önemli bir kesimin, özellikle de Alüminyum Sanayicileri Derneği'nin tepkisiyle karşılandı. Bu dernek yöneticileri grevin daha fazla sürmesi durumunda, ihtiyacını Seydişehir'den sağlayan orta ve küçük 200 sanayicinin iflas edeceğini, alüminyum fiyatlarının spekülatif olarak sürekli yükselmekte olduğunu belirtiyorlar.

Özal'dan sonra Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral'ın da "grev sona erse de ermese de fabrikayı kapatacağız" şeklindeki açıklaması, sonradan yazılı olarak yalanlamış olsa da Seydişehir yöresinde işçilerinkini de aşan tepkiler oluşturdu. ANAP kongrelerine varıncaya kadar, her yerde fabrika kapatmaya yönelik sözlere açıktan karşı tavır takınılırken, yöre halkı özellikle de 1500 civarındaki Seydişehir esnafı işçilerle dayanışma içine girdiler. Bugüne değin ülkede, yöre halkıyla işçiler arasında böylesine sıcak bir dayanışma görülmemişti. Grev gözcülerinin yemeklerini, esnaf sıraya girerek karşıladığı gibi, grevci ailelerin ihtiyacının karşılanmasında da her türlü kolaylık gösterilmektedir.

Egemen çevrelerin alüminyum tesislerine ve işçilere karşı izlediği tavır şimdiden kamuoyunda; "Bir Amerikan şirketinin Seydişehir'in teknolojisini değiştirmeye talip olduğu doğru mudur? Ve bu şirkete pazar yaratmak için fırınların tek tek ölümlerine göz mü yumulmaktadır? Bu fabrika ölürse, bunu tekrar kurmak 7 trilyon liralık yeni harcama gerektirmeyecek midir? Bu harcamanın yapılmasını isteyenler mi var? Ya da, 200 milyon dolarlık Türkiye alüminyum pazarını yabancılara peşkeş çekmek isteyenlerin tuzağı mı var?" şeklinde sorular oluşturmuştur. Uzmanlar ise Seydişehir'de kullanılan teknolojinin dünya standartlarında olduğunu açıklamışlardır.

Sendika...
...sızlaştırma

Ülkemizde, cuntanın ve yandaşlarının siyasi ve demokratik örgütlenmelere özellikle de emekçilerin örgütlenmelerine ne kadar karşı olduklarını biliyoruz. Sendikalarda örgütlenmesi gereken 8 milyonun üzerinde çalışan olmasına rağmen ekonomik-demokratik örgütlenme o kadar dar bir alana hapsedilmiştir ki, ancak yaklaşık iki milyon civarında işçi sendikalı durumdadır. Bu da sendikalı olabileceklerin % 25'inin de altında bir orandır.

Çalışanların yoğunlaştığı başlıca alanlardan eğitim, sağlık, güvenlik vb. kamu kurumlarında yaklaşık 1,5 milyon kişi ve ayrıca büro hizmetlerinde çalışan yaklaşık yarım milyon işçi sendikalaşma hakkına sahip değiller. Yine tarım alanında çalışan milyonlarca işçi de sendikalaşmadan yoksundurlar.

Türkiye'de sendikal örgütlenmenin hapsedildiği alanın darlığı yetmiyormuş gibi bugün sendikal örgütlenme önüne çıkarılan yeni yeni engeller de bulunmaktadır.

Türkiye'de özellikle 12 Eylül'den sonra birçok işkolunda grev hakkının yasaklanması yetmiyormuş gibi, şimdi de belediyelerde çalışan tüm işçiler bu kapsama alınırken, gübre fabrikaları da aynı kapsama alınmaya çalışılıyor.

Kamu sektöründe uygulanan ve sendikasızlaştırmada etkili bir araç olabilen "sözleşmeli personel çalıştırma" vb. gibi yöntemler, yasa dışı olarak özel sektörde de kullanılmaktadır. Özel sektörde yasal olmadığı halde, işçi olarak çalışanların bir kısmına "büro personeli, memur" demeye her geçen gün işçiler bile ağızlarını alıştırmaktadırlar.

Sendikasızlaştırmada etkili olan yöntemlerden birisi de işten çıkarmalardır. Türkiye'de işverenlere tanınan keyfilik, canları istediği zaman istediği kadar işçi çıkarabilme hakkı, dünyada pek örneği görülmeyecek biçimde yaygındır. Nitekim 1986 yılında, resmi olarak bilinen 35 bin kişinin işten çıkarılmış olduğudur.

Sendikalara üye olma konusunda çıkarılan zorluklar ayrı bir sorun: işyerinde işçi sendikaya üye mi olmak istiyor, önce notere gidecek ve üyelik belgelerinin bir suretini işverene gönderecektir. İşveren işyerine sendika sokmama konusunda kararlıysa sendikalaşmada öncülük yapan işçileri, hatta bazan da sendikaya üye olmaya kalkan herkesi işten atabilmektedir. O zaman ortada sendikalaşma diye bir olgu kalmamaktadır.

Dünya ve Türkiye geleneğinde bu zamana kadar pek görülmemiş ama, şimdi ülkemizde hızla yaygınlaşmakta olan bir uygulama da, toplusözleşme imzalanmasından sonra işçi çıkarmaktır. Grev anında ve grev öncesi işten atmalar sık rastlanılan olaylardandı. Şimdi de başarılı bir sözleşmenin hemen ardından, kalifiye olmayan işçilerden özellikle de grev komitelerinde görev almış olanlardan, işçiler içinde önderlik yapabilecek kararlı unsurlardan bir kesim hemen işten çıkartılmakta, böylece sendikanın gücü zayıflatılmakta ve işçiler arasında korku salınmaya çalışılmaktadır.

Tüm bu alanlardaki yasakları aşarak sendikal örgütlenmeleri gerçekleştirmek, ülkede verilmekte olan ve giderek güçlenen ekonomik-demokratik ve siyasi mücadele açısından bir zorunluluktur.

araştırma çeviri **Dayanışma** inceleme yorum
DAYANIŞMA'NIN EKİDİR
AĞUSTOS 1987 SAYI: 61

Beyaz Saray'ın İran-Contra skandalı

Patlak verdiği 1986 Kasım'ından bu yana gazete sütunlarını işgal eden *İran-contra* olayı, geçtiğimiz günlerde baş aktörlerinin Kongre soruşturma komisyonları önünde ifade vermesiyle haftalarca manşetlerden inmedi. ABD yönetimlerinin barış zamanlarında dünya halklarına karşı sürdürdüğü "kirli savaş"ların en yeni bir örneğini sergileyen olay Beyaz Saray açısından tam bir iç ve dış politika skandalına dönüştü.

İran-contra olayının ayrıntılarına kısaca göz atmak Beyaz Saray'ın dış politika olarak tırmandırdığı "Rambo diplomasisi"nin boyutları konusunda yeterince fikir veriyor. Olayın düzinelerce aktörü arasında önde gelen bir kaçı hakkında kısa da olsa aktaracağımız bilgiler Washington'un dış politikada nasıl mafya usülleriyle çalıştığını, silah ve uyuşturucu kaçakçıları ile içiçe, kol-kola iş yürüttüğünü göstermektedir.

Gerçekte, *İran-contra* skandalının belli başlı "kahraman"larını tanımak üzere yirmi yıl önceye, Çinhindi'ne dönmek gerekiyor. 1962'de Güney Vietnam ordusuna "danışman" olarak gelen *Richard Secord* bölgede uzun yıllar CIA faaliyeti yürütmüş, paralı askerlerle "kirli savaş"lar tezgahlamıştır. Aynı yıllarda bölgede benzer faaliyetler yürütmekle görevli olanlar arasında *Teodore Shackley* ve *Thomas Clines* vardır.

1970'lerde Secord ABD Hava Kuvvetleri'nin İran'daki destek grubunun başındadır. Bu sırada İranlı silah tüccarı *Albert Hakim*'le sıkı bir dostluk geliştirmiş, ikisi de silah alım-satımından fazlasıyla memnun kalmışlardır. Hakim "uygun" fiyatla aldığı silahları Ortadoğu'da tatlı kârlarla satarken, Secord'un Hakim'den gelen parayı yatırdığı hesap, o sıralarda Nikaragua diktatörü Somoza'ya silah sağlamak üzere bir finansman kaynağı olmuştur.

Secord 1983'te generallikten emekli olduktan sonra Albert Hakim'in şirketlerine ortak olur. Bu arada eski CIA görevlileri Shackley ve Clines ile yakın mesaisi sürmektedir.

Secord'un gizli operasyonlar yürüttüğü Çinhindi'de varolan bir başkası da Vietnam savaşında piyade takım komutanlığı yapan teğmen *Oliver North*'dur. North, Vietnam savaşından hüsranla dönmüştür ve sık sık belirttiği üzere yenilginin sorumlusu hükümetin, Kongrenin, kısaca yönetimin basiretsizliğidir. İş North gibilere kalsa savaş kazanılabilecektir! 1981'e kadar çeşitli askeri görevlerde bulunan North için Reagan'ın işbaşına gelmesiyle "yeni Vietnam"ların yolu da açılacaktır.

Başkan Reagan'a doğrudan sorumlu Ulusal Güvenlik Konseyi'ne 1981'de katıldığında adı pek duyulmayan North'un şefi Robert Lilac'tır. Bir başka mesai arkadaşı Charles Tyson'dur. (O sırada Richard Secord ise Savunma Bakanlığı müsteşar yardımcısıdır.) Lilac 1983'te Ulusal Güvenlik Konseyi'nden ayrılır ve Suudi Arabistan'ın Washington büyükelçisi Prens Bandar'a danışman olur. Tyson da aynı yıl görevini bırakır ve gidip, silah tüccarı Adnan Kaşıkçı için çalışmaya başlar. Bu sırada (1984) Reagan'ın ulusal güvenlik danışmanı tayin ettiği amiral John Poindexter zamanında 46 kişilik Ulusal Güvenlik Konseyi'nde, yarbay Oliver North'un başkan yardımcılığını yürüttüğü bir siyasi ve askeri işler dairesi kurulmuştur. Bu dairenin "Washington kovboyları" olarak anılan personelinin Rambo'ya taş çıkartan marifetlerini anlamak için yarbay North'un siciline göz atmak yeterlidir.

1980 sonlarında İran'da girişilen çöl operasyonunda görev alan North, 1983'te Beyrut'ta "terörist" avına çıkmış; Grenada'nın işgali sırasında komuta merkezini yönetmiştir. 1984'te Achille Lauro gemisi olayının ardından Mısır uçağının havada yolunun kesilip İtalya'ya indirilmesini planlamış, bunu izleyen yıllarda Nikaragua limanlarının mayınlanması, Libya'nın bombalanması ve diktatör Duvalier'in Haiti'den kaçırılması planlarında North hep işbaşında olmuştur. Ne ki North'un "ikinci Vietnam"ı Nikaragua'dır.

1984'te Nikaragua limanları CIA tarafından mayınlandığında kamuoyunun da baskısıyla ABD Kongresi 1984 ve 1986 Ekim ayları arasında yürürlükte kalan bir kararı kabul eder: *Contra*'lara doğrudan ya da dolaylı hiçbir şekilde askeri yardım yapılmayacaktır. Ama Reagan yönetiminin buna kulak asmaya hiç niyeti yoktur. Artık iş "Washington kovboyları"na ve kuşkusuz North'a düşmektedir.

Oliver North 1984'te "Amerikan çıkarlarının sadık bekçisi" olarak, *contra*ları desteklemek üzere özel kişi ve kuruluşlardan bir ağ kurmak için yoğun biçimde çaba göstermektedir. Bu ağın içinde Vietnam ve Che Guevera'nın katillerinden olan general eskisi John Singlaub'un başkanı olduğu Dünya Antikomünist Ligası'ndan, paralı askerlerin dergisi Soldier of Fortune'a, sağlık, eğitim, kültür kuruluşu maskesi altında ABD'nin gizli-açık istihbarat servislerinin cirit attığı örgütlenmelere, silah ve uyuşturucu madde kaçakçılarına kadar Washington'un "özgürlük" anlayışına denk düşen her boy ve soydan özgürlük ve halk düşmanları bulunmaktadır. Beyaz Saray *contra*lara yardım konusunda Kongre'nin koyduğu sınırlamaları hiçe sayarak bildiğini okumakta kararlıdır.

"Washington kovboyları"nın Kongre'yi atlatarak özel kişi ve kuruluş fonlarından *contra*ları desteklemek üzere kolları sıvadıkları sırada, silah tüccarı ve İsrail istihbarat örgütü Mossad'ın ajanı Manucher Ghorbanifar, yukarıda adını andığımız eski CIA ajanı Shackley'e gelerek İran'a ABD silahı satma teklifinde bulunur. Bu arada Londra'da Suudi Arabistanlı silah tüccarı Adnan Kaşıkçı Ghorbanifar'ı İsrailli silah tüccarları ile buluşturur.

1984 Temmuz ayında zamanın Beyaz Saray Ulusal Güvenlik Danışmanı Robert McFarlane İsrail Dışişleri Bakanlığı genel direktörü olan Mossad'ın önde gelen adamlarından David Kimche ile buluşarak İran'a silah satışı işini görüşür. (O sırada Amerikan Kongresi *contra*lara 27 milyon dolar tutarında, askeri olmayan bir yardımı kabul etmiştir.) İsrail 1984 yaz sonunda iki uçak dolusu Amerikan yapımı silahı İran'a götürür, ödeme Ghorbanifar tarafından Kaşıkçı'ya yapılır. Kaşıkçı vasıtasıyla Amerikan tarafına ulaşan ödeme yoluyla aynı yılın Kasım ayında İsrail gemileri, CIA'nın temin ettiği uçaklarla İran'a ABD füzesi götürür. Aralık ayında McFarlane görevinden ayrılır, John Poindexter atanır, ama McFarlane'nin işi bitmemiştir. Aynı ay içinde McFarlane ve North Londra'da İsrailli Kimche ve Ghorbanifar ile buluşurlar.

1986 yılı Ocak ayında Başkan Reagan İran'a doğrudan Amerikan silah satışına izin veren bir gizli istihbarat belgesini imzalar; CIA direktörü Casey'den de bunu Kongre'den gizlemesini ister. Reagan bu sırada İran'ı çoktan "terörist" ilan etmiştir. "Terörist" ilan edilen bir ülkeye silah satışının duyulması kuşkusuz Reagan yönetimi için müttefikleri, ülke ve dünya kamuoyu önünde tam bir açmaz demektir. Ama esas vurgulanması gereken bu silah satışının İran'ın içişlerine doğrudan müdahaleden başka bir şey olmadığıdır.

Yine 1986 yılı Ocak ayında İsrail hükümetinin "terör uzmanı" Amiram Nir Washington'da North ve diğer Beyaz Saray yetkilileriyle görüşür. Nir'in ifadesine göre North İran'a satılacak silahlara asıl fiyatın 3-4 katı fiyat biçmiştir. Bu toplantıda North Nir'e silahlara karşılık paranın yatırılması için İranlılara iletilmek üzere İsviçre'de bir banka hesap numarası verir. Bu Secord'un ortağı Albert Hakim'in şirketlerine aittir. Ve İsviçre'deki banka hesaplarıyla haşır neşir üç kişi ise Secord, Shackley ve Clines'dır, yani 20 yıl öncesinin Çinhindi'ndeki kirli işler uzmanları!

1986 Şubat ayında Pentagon'un verdiği antitank füzeler CIA eliyle İsrail'e gider, oradan İran'a geçirilir. Ödeme Kaşıkçı aracılığı ile İsviçre'deki banka hesabına yapılır. (Bu arada Kongre'nin 1985'te *contra*lara verdiği 27 milyon dolar suyunu çekmekte, Reagan Kongre'ye 100 milyon dolarlık yardımı kabul ettirmeye çalışmaktadır. Bu sırada İran'a yapılan satıştan *contra*ların nasiplenmesi için "Washington kovboyları" kolları sıvamışlardır.)

Baharda İran'a satıştan İsviçre bankaları aracılığıyla *contra*lara yardım fonuna akan parayla, Secord'un uçakları *contra*lara silah ve cephane taşımaktadır.

1986 Mayıs'ında iki uçak dolusu ABD silahı Telaviv üzerinden Tahran'a yol alırken McFarlane ve North da bir uçak dolusu silah yedek parçası ile İran'a giderler.

Aynı yılın yaz aylarında ABD Temsilciler Meclisi'nin *contra*lara 100 milyon dolarlık yardımı onayladığı sırada, Telaviv üzerinden ve Kaşıkçı aracılığıyla silah satışı sürmektedir. En son parti silahın yola çıkmasından kısa bir süre önce ise, 5 Ekim 1986'da Sandinist hükümet kuvvetleri Nikaragua üzerinde bir uçağı düşürür. Uçaktan sağ çıkan Eugene Hasenfus, ölen iki kişinin CIA ajanı olduğunu, kendisinin CIA'ya çalıştığını açıklayacak ve ipuçları gidip Secord'a ve North'a bağlanacaktır. Bunun ardından *contra*lara silah ve cephane sevkiyatının diğer detayları —örneğin CIA'nın uyuşturucu karşılığında *contra*lara silah verdiği vb.— da ortaya çıkacaktır.

Kasım ayı başında ise Lübnan'da yayınlanan Al Sheiraa dergisi ABD'nin İran'a silah satışını duyuracaktır. Üç hafta kadar süren bir kargaşadan sonra Beyaz Saray'dan yapılan bir açıklamada *İran-contra* bağı açıklanırken işin tüm sorumluluğu Poindexter ve North'a yüklendi ve her ikisi de Ulusal Güvenlik Konseyi'nden ayrıldı.

Ne ki iş burada bitmedi, arkası çorap söküğü gibi geldi. Senato araştırma komisyonunun kurulması, derken önceleri herşeyi inkar eden Reagan'ın sonra Amerikan halkına ağlamaklı bir suratla birbiri ardına söylediği yalanlarla olayı örtme ve CIA'dan Ulusal Güvenlik Konseyi'ne adamlarını "yenileyerek" zevahiri kurtarma gayreti, ardından da Kongre komisyonları önünde ifadelerin dinlenmesi gündeme geldi. Olayın baş aktörlerinden Secord komisyonun kendisine tanıdığı ceza muafiyetinden yararlanarak İran'a silah satışından elde edilen kârın *contra*lara nasıl aktarıldığını bir bir anlattı. Beyaz Saray'ın Rambosu North ifadesinde "emirleri yerine getirdiğini" söylerken, North'un amiri Poindexter "tüm sorumluluğun kendisine ait olduğunu", olay ortaya çıkarsa Reagan'a "makul bir yalanlama" imkanı vermek üzere başkana İran'dan *contra*lara fon aktarılması konusunda bilgi vermediğini, kararı "kendi başına" aldığını açıkladı. Poindexter'in ifadesi hiç kimseye inandırıcı gelmediği gibi Amerikan basını onun daha olayın başından itibaren "resmi günah tekesi" olarak belirlendiğini yazdı. Aslında Poindexter'in başkan Reagan'ın olaydan haberdar olmadığı, ama olsaydı kendisini destekleyeceğinden emin olduğunu söylemesi de Reagan'ın pekâlâ olaydan haberli olduğunu göstermektedir. Poindexter bu ifadesi ile başkanı Nikaragua'ya karşı besledikleri sözde "özgürlük savaşçılarını", defalarca "terörist" ilan ettikleri bir ülkeye silah satışından elde edilen parayla besledikleri ayıbından kurtarmaya çalışmaktır!

İran-contra olayının seyri Reagan yönetiminin işbaşına gelmesinden sonra tırmandırılan neoglobalist dış politikanın iç yüzünü sergilemektedir. Dünya jandarmalığından bir türlü vazgeçmeyen Beyaz Saray *İran-contra* olayı ile iç politikada olsun, uluslararası planda olsun, hukuk, yasama, diplomasi ve uluslararası hukuk kurallarına kulak asmadığını açıkça göstermektedir.

İran-contra soruşturması —tıpkı önceki Beyaz Saray skandallarında olduğu gibi— binbir entrikanın döndürüldüğü Washington'un kulislerinde "dumanı tüten tabanca" peşinde yolunu şaşırıp kalmış ya da kalmayı tercih etmiş durumda. Oysa kimin tam olarak neyi, ne zamandır bildiğini ortaya çıkarmak her şeyden önce *İran-contra* olayına yol açan, bu olayın ardındaki politikayı sorgulamak için gerekli.

İran-contra olayının aktörleri Beyaz Saray'ın dış politikasını yürütmek üzere suç üstüne suç işlemişler ve bunu da yalnızca "ulusal çıkarları" düşünerek yaptıklarını söylemişlerdir. Sözkonusu olan elbette bir takım insanların "kendi başlarına" hareket etmesi değildir. Yapılanların, işlenen suçların Beyaz Saray'ın izlediği dış politika çizgisiyle bütünleşmesi kuşkusuz raslantı değildir.

Gerçekte Amerikan ve dünya kamuoyu Beyaz Saray'ın bu türden "skandallarına" hiç de yabancı değil. Eisenhower'ın U-2, Kennedy'nin "Domuzlar Körfezi", Nixon'un Watergate, Carter'ın İran çöl operasyonu ve Reagan'ın *İran-contra* skandalları ABD yönetimlerinin dünya halklarına karşı yürüttüğü "kirli savaş"lar aysberginin şöyle bir görünüveren uçları.

Her defasında Amerikan başkanlarını önünde sonunda kamuoyunda özür dilemeye zorlayan ve şimdilerde "düşük yoğunluklu catışmalar" adı altında kılıflanan "kirli savaş"ların ardı arkası kesileceğe de benzemiyor. Nitekim Reagan'ın bundan sonra yapılacak bu türden gizli operasyonların "Amerikan değerleriyle uyum içerisinde" ve su yüzüne çıktıkları takdirde "Amerikan kamuoyunun onaylayacağı türden eylemler" olacağı vaadinde bulunması da bunu gösteriyor.

3. Dünya Savaşı'nı başlatmak

Art Buchwald

(International Herald Tribune, 23 Temmuz 1987)

WASHINGTON- Bu yaz milyonlarca insan yatağa contralarla ilgili Kongre soruşturmalarında tanık olarak çağrıldığını düşleyerek giriyor. İtiraf etmeliyim, bunu düşleyenlerden biri de benim. Kurduğum fantaziye göre ben bir amiralim ve Senato'nun dava vekili tarafından fena halde sıkıştırılıyorum.

"Amiral şu berbat kokulu piponuzu bir yana koyar mısınız lütfen" diyor başkan.

"İtiraz ediyoruz" diyor avukatım.

"İtiraz kabul edilmedi. Pipo komisyona sunulan delil A olacaktır. Devam edin".

"Amiral, 3. Dünya Savaşını başlattığınızı söylemek doğru mu?"

"Evet efendim. Bunu tekrar ilan etmekten sevinç duyacağım, zira yapılabilecek tek yasal şey bu."

"Başkan sizin bir savaş başlattığınızı biliyor muydu?"

"Hayır efendim, bilmiyordu. Başkan ayrıntılarla uğraşmaktan hoşlanmaz. Bu konuda sorumluluk benimdir."

"Neden öyle?"

"Başkana akla uygun bir yalanlama fırsatı vermek için bu konuyu ondan gizledim. Başkan ne yaptığımızı bilmezse, bizi o işi yapmaktan alıkoyamazdı. Bu tabii başkan ne yaptığımızı bilseydi, yaptığımız işte beni desteklemezdi anlamına gelmiyor."

* * *

"Beyaz Saray Bay Reagan'ın 3. Dünya Savaşı meselesini bilmediği, eğer bilseydi başlatmanıza karşı çıkacağını kesinlikle belirtiyor."

"Akla uygun bir yalanlama olsun diye böyle demek zorunda."

"Amiral az önce pipo çakmağınızla tavanı yaktınız."

"İtiraz ediyoruz, dava vekili tanığı yönlendiriyor."

"İtiraz kabul edildi. Amiralin duruşma salonunun tavanını yakıp yakmamasının bu soruşturmayla ilgisi yoktur."

"Başkan planın taslağını oluşturan 196 rapordan haberdar mıydı?"

"Hayır onların hepsi Başkana gitmeden pipomda yakıldı."

"Yarbay North için ne diyeceksiniz?"

"Fevkaladeydi. Olan biten her şeyi biliyordu ve kendisinden ne istenirse yaptı. Amirini sadakatle takip etmekten bu denli mutlu olan bir başkasını görmedim. Ollie ona ihtiyaç duyduğunuzda, daha önemlisi, ihtiyaç duymadığınızda yanıbaşınızdaydı. Bu adam aynı anda hem hazır, hem toz olabilir.

* * *

"Amiral, 6 no'lu ülkeye silah satarak savaş için sağladığınız paradan söz eder misiniz?"

"23 no'lu ülkeyle savaşmak için 6 no'lu ülkeye silah satmak zorundaydık. Silahların tutarı 14 milyon dolardı, 140 milyon dolar kâr ettik. Brunei'den aldığımızın dışında, 3. Dünya Savaşını başlatmak için tek paramız buydu."

"Bir savaş başlatma yetkisini nereden aldığınızı bana lütfen söyler misiniz?"

"Fiji'de meslek sınavını henüz geçmiş olan avukatımız, yaptığımızın yasal olduğuna hükmetti."

"Ama siz hükümet içinde hükümet kuruyordunuz. Amiral kendinizden utanmıyor musunuz?"

"Mızrağımı bırakmaya hazırım ama burada insanlar ne derse desin, 3. Dünya Savaşını başlatmanın hâlâ mükemmel bir fikir olduğunda ısrarlıyım."

"Bu sizin karar vereceğiniz birşey değil. Bu başkanın vermesi gereken bir karar"

"Eğer ABD'nin karışacağı her küçük savaştan başkanı haberdar etmiş olsaydım, Bay Reagan'ın hiç uyuyacak zamanı olmazdı."

İşte o anda soğuk terler dökerek uyanıyorum çünkü Ollie North'un pijamalarımı lime lime ettiğini tahayyül ediyorum.

Basından... Basından... Basından... Basından... Basından... Basından...

Sol parti tartışmaları

Yedi milyon genç ve sol parti

GÜN Temmuz 87

ÇAĞATAY ANADOL

12 EYLÜL'den tam bir ay sonra Genel Nüfus Sayımı yapıldı Türkiye'de. İstatistik Enstitüsü'nün sayım sonuçlarını yayınladığı kitabın 38. sayfasını açıyorum. Nüfusun yaşlara göre dağılımı gösteriliyor. İnsanın siyasal kişiliğinin ana hatlarıyla 17 yaşını doldurduğu anda oluştuğunu varsayıyorum. 12 Ekim 1980'de 10-16 yaşlarında olanların toplam sayısı 7.717.518. Yani 1980'de 44 milyon olan nüfusumuzun % 17'si.

Son yedi yılda yaşanılan depolitizasyonun tüm toplumu nasıl sardığını biliyoruz. Siyasal kişilikleri yeni oluşacak olanlar bir kenara, çoktan oluşmuş olanların bile bu kişiliklerinin silinip yeniden yazıldığının, ya da en azından deforme edildiğinin farkındayız. Bu yedi yılda, solun ve sosyalizmin resmi kanallarla ve burjuvazinin tüm diğer olanaklarıyla nasıl bir umacı imajıyla topluma yansıtılmak istendiği de kimsenin yabancısı değil.

Hem eski siyasal kişilikler silinip, yeniden yazılmış, deforme edilmiştir hem de yukarıda sözünü ettiğim 7 küsur milyon kişinin siyasal niteliği büyük ölçüde istenilen biçimde şekillendirilmiştir. Bu yedi milyon kişi şu anda 17-23 yaşları arasındadır ve günümüz gençliğinin ağırlıklı bir bölümünü oluşturmaktadır. Nasıl bir siyasal kişilik oluşturulduğuna ilişkin ip uçlarını üniversite gençliği arasında yapılmış bir anketten edinmek mümkün. Cumhuriyet gazetesinin anketine göre üniversite öğrencilerinin % 36'sı **18 yaşa oy hakkı** verilmesine karşı. Toplumumuzun en önemli sorununun **demokrasi** olduğunu düşünenler sadece % 10 oranında kalıyorlar. **Emperyalist sömürü** diyenler % 0.9, yani bin kişide dokuz kişi. % 60'ı **NATO'da kalmayı savunuyor.** Türkiye'nin yerini sosyalist ülkelerin yanında görenler % 1. En çok beğendikleri liderler ise birinci ve üçüncü sıraya yerleşiyor: **Özal ve Evren.**

Burjuvazi, gerçekleştirdiği ve kalıcılaştırdığı 12 Eylül rejimiyle, öngördüğü amaçlara büyük ölçüde ulaşmış durumda. Geniş kitleler görülmemiş boyutlarda yoksullaştırılmış, gittikçe küçülen ekmeğini savunmak, demokratik hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırılmasıyla neredeyse olanaksız kılınmış. Yetersiz de olsalar varolan örgütlerin dağıtılmasıyla, işçilerin sendikasızlaştırılması, öğretmenlerin derneklerinden yoksun edilmesi, köylülerin kooperatif hareketinin tasfiye edilmesi, gençlik örgütlerinin kapatılması, işçi sınıfının sosyalizmi hedefleyen partilerinin yasal alanın dışına itilmesiyle yedi yıldır süren yoğunlaşmış sömürüye, baskıya ve aşağılanmaya karşı halkın tepkisi minimuma indirilmiş durumda.

Sosyal demokrasi kapitalist düzen içindeki "iyileştirici" misyonuyla, gericiliğin, depolitizasyonun, yoksulluğun, baskının ve diktatörlüğün temel kaynağı olan burjuvazi karşısında, kendi sınıfsal konumu gereği, bir iddia sahibi değil. Ama kitleleri gerçek mücadele alanlarından uzak tutucu bir işleve de sahip. Üstelik, CHP'ye dayanan 'devlet partisi' geleneğiyle temel hak ve özgürlükler için ödünsüz bir mücadele yeteneğinden de yoksun. Kendi solundaki yasal alanın boşluğu, rehavetini daha da artırıyor.

Her baskıcı dönemde olduğu gibi, "bu koşullarda sosyalizm için mücadeleyi gerçekçi" bulmayanlar sosyal demokrat alanlara çekilmiş durumda. Ama sosyal demokrasinin kendi bölünmüşlüğüyle, demokrasi mücadelesindeki pısırık tutumuyla kitleler için 1970'lerin başlarındaki gibi bir 'umut' oluşturmadığı da bir gerçek. Bu olgu, kapitalizmin aşılması perspektifini hep en ön planda tutanlar için bir olumluluk. Ancak madalyonun bir de öteki yüzü var. Kitleler iyimserliğe, içinde bulundukları karabasanın aşılabileceğine inanmaya muhtaç. Böyle bir iyimserlik, daha iyi bir gelecek için bugün bazı şeyleri göze almayı kolaylaştırır. Ama eğer "hiçbir şeyin değişmeyeceği, ne yapılsa boş olacağı" inancı yaygınsa, hep birlikte mücadele etmektense, teker teker halimize acımak, yani günümüzdeki durum, kaçınılmaz oluyor. İşçi sınıfının sendikal alanda yürüttüğü dişe diş mücadele henüz toplumdaki bu statikliği sarsacak boyutlarda değil. Dolayısıyla madalyonun bir yüzü olumlu bir potansiyel yaratırken, diğer yüzü bu potansiyelin kinetik enerjiye dönüştürülmesini zorlaştırıyor.

Hiç şüphe yok ki, zor olsa da, bu olumsuz koşulları aşmak mümkün. Ama hiç şüphe yok ki yine, olumsuz koşulları aşmanın gerekleri yerine getirilemezse, kitlelerde "içkin" olarak bulunan bir dinanizmle bir yerlere gidelemeyecek. Bu dinamizm, örgütlenmeyle, kendi güçlerinin farkına varmalarının sağlanmasıyla, küçük başarılar görüp, iyi bir geleceğe inanmalarıyla ve bu süreç içinde siyasi bakımdan olgunlaşmalarıyla ortaya çıkacak.

Bu koşulları, sadece ve sadece bilimsel sosyalistler yaratabilir. Akşamdan sabaha değil, yitirdikleri mevzileri teker teker geri alma uğrunda sabırlı, titiz ve fedakar bir mücadele ile, uzun erimde. Sosyal demokrasinin solundaki tüm diri birikimi harekete geçirebildikleri ve örgütleyebildikleri ölçüde. Demokrasi için mücadeleyi sosyalizm mücadelesine bağlayabildikleri oranda. Ve bunun için tüm mücadele alanlarında tek bir santimetre kareyi boş bırakmadıkları takdirde...

Yasal alanda kilometrelerce karelik bir boşluk var. Doğa, boşluğu sevmediği için şu anda umutsuzlukla, yılgınlıkla, sosyal demokrasiden ve "liberal" Demirel'den medet aramakla "dolan" bir boşluk bu. Ama boşluk, yine boşlukla dolmadığı için ortada yine de bir **boşluk var.**

Örgütlü sosyalistler, sınıf bilincini, tarih bilincini koruyan tek tek insanlar, son yedi yılı dik alınla aşmış sosyalist aydınlar, devrimci demokratlar, kendilerine sunulanı benimsemeyen gençler, emekçiler, işçiler, sınırlarını sosyal demokrasiyle çizmeyen tüm solcular dağınık oldukları için bu boşluğu dolduramayanlar, ya da doldurmaya talip olamayanlar da var.

İşte tam da bu nokta önemli: dağınık oldukları için boşluğu dolduramayanlar, ya da doldurmaya talip olamayanlar... O halde sorun sabırlı ve esnek bir çalışmayla bu dağınıklığı bir yasal partide, bir Sol Parti'de gidermekte.

Zor bir iş olduğu şüphesiz. Ama bilimsel sosyalistler zaten zor bir işe talipler. İlk zorluk, başlangıç ivmesini vermekte çıkıyor karşımıza. Bu görevin **hep birlikte** göğüslememiz gereken bir görev olduğu bilinciyle davranılmalı. Buna gölge düşürecek bir yaklaşım göstermemeli. Teker, teker böyle bir görevin sahibi, başlatıcısı, yönlendiricisi olmadığımız, olamayacağımız akıldan çıkarılmamalı.

İkinci zorluk bir araya getirilmesi gereken unsurların heterojenliğinde yatıyor. Heterojenlik, Sol Parti'nin hem gücü, hem zaafı olacak. Gücü olacak, çünkü boşluğu doldurmak gibi büyük bir görev için en geniş beraberlik heterojenlikle sağlanabilir. Zaafı olacak, çünkü hem programatik ilkelerin oluşturulmasında, hem güncel politikalarda zorluklarla karşılaşılacak. Ama beraberliğin heterojenliği azaltmadaki olası rolü göz önüne alırsa, bu zaafın aynı zamanda bir olumlu potansiyeli olduğunu gözden kaçırmayız. Heterojenliğin programatik ilkelerin oluşturulmasında yaratacağı zorluk kısmen aşılabilir. Programın kısa ve özlü tutulması, en genel hedeflerle yetinilmesi, kılı kırk yaran analizlerden kaçınılması bunun yöntemi olabilir.

Bu parti, işçi sınıfının siyasi örgütü olmayacaktır. Bir kaç nedeni var bunun; birincisi, bir işçi sınıfı partisinin programında belirteceği temel vurgulamalar bugünkü yasal çerçevede sağlanamayacaktır; ikincisi, işçi sınıfı partilerinin ideolojik homojenliği bu partide varolmayacaktır; ve belki de en önemlisi bugün işçi sınıfı siyasi hareketi birden fazla parti tarafından temsil edilmektedir ve bu partilerden hiçbirini benimsemeyen çok sayıda bilimsel sosyalist bulunmaktadır. Bunların bir parti içindeki birliği, siyasal birlik sürecine ilişkin bir sorundur ve uzun vadede ideolojik birlik temelinde çözümlenebilecektir. Üstelik Sol Parti bilimsel sosyalist nitelikte olmayan kişi ve akımlara da açık olacaktır, onlarla birlikte ortak bir ürün olarak oluşturulacaktır.

Bu parti, sosyal demokrasiden farkını heterojenliğinin elverdiği ölçüde açıkça koymak zorundadır. Bu fark kapitalizmi aşma perspektifinde yatmaktadır. Koymak zorundadır, çünkü ancak bunu yaparsa sosyal demokrasinin dışında bir örgütlenme olarak varlık nedenini bulabilir. Sosyal demokrasiden farkını tutarlı demokrasi savunuculuğunda aramak bir nicelik sorunudur. Ve özlemi sosyal demokrasiyi aşan insanlar nicelik tarafından cezbedilemez. Koymak zorundadır, çünkü yukarıda da belirttiğim gibi nüfusumuzun % 17'sinin ufkundan sosyalizm hedefi büyük ölçüde silinmiştir, sosyalist mücadelenin kuşaktan kuşağa aktarılması zincirinde önemli bir kopmadır. Bu kopuşun giderilmesi, zamanla daha da büyümesinin önlenmesi gerekir. Aksi takdirde işçi sınıfının siyasi birliği yolunda önemli aşamalar kaydedilse de, sınıf hareketinin ayaklarını basacağı zemin olağanüstü zayıf kalacaktır.

Güncel görevin gereklerini yerine getirememe, ama yine de "her zaman **doğru olma**" iddiası eninde sonunda retorikten ibarettir. Teoriyi kağıda yazılı hoş sözlerden, pratiği kafası kesilmiş tavukluktan kurtarmak mümkün ve zorunludur. Burjuvazi hangi baskıyı uygulamış olursa olsun, bir, iki, üç seçim döneminde, siyasetin kitleler için daha ön plana çıktığı anlarda, müzmin bir şekilde sosyal demokrasiyi salık vermek onaylanamaz. Buna mecbur kalmak onaylanamaz. Alternatif yaratmama yüzünden mecburiyet onaylanamaz. Üstelik siyaset sadece seçimlerden ibaret değildir!

REFERANDUMDA NE YAPMALI?

Görüş Ekonomi ve Politikada Aylık Dergi Temmuz 87

Anayasanın geçici 4. maddesine ilişkin referandumda ne yapmalı?

Bazı solcularımız referandumun bizzat kendisine karşılar. Bunun için, ilk bakışta makul gibi gözüken gerekçeler de öne sürüyorlar. Örneğin referandumun günümüzde özellikle diktatörlerin başvurduğu, bir "onay" mekanizması olduğunu söylüyorlar.

Her şeyden önce, nazari planda hangi gerekçeyle olursa olsun referanduma karşı çıkılamaz. Daha doğrusu çalışan geniş yığınların, emekçilerin çıkarlarını savunanların, referandum gibi, kitlenin doğrudan görüşünün alındığı bir oylama mekanizmasına karşı olmaları düşünülemez. Eğer demokratik hak ve özgürlüklerin başta gelen güvencesi, onları, yığınların adeta kendi vücutlarının uzantısıymışcasına benimsemeleri ve hangi şartlarda olursa olsun sonuna kadar savunmaları ise, referandum hakkından yana olmak gerekir. Referanduma karşı çıkmak, kitlelere güvenmemenin, **elitizmin** tipik göstergelerinden birisidir. Bunun altında, sıradan insanların doğruyla eğriyi birbirinden ayırt etmekte aciz oldukları, onun için de çoğunluğun hemen her zaman, "eğri"yi empoze eden egemen güçlerin peşinden gittikleri inancı yatar.

Türkiye'de de seçmenin çoğunluğunun, bu güne değin şaşmaksızın sağ politikaları desteklemiş olması, görünüşte elitistlerin haklı oldukları izlenimini veriyor. Bu da, referandum konusunda kafaları bulandıran bir olgu. Ne ki bu taktirde elitistlerin evrensel seçme ve seçilme hakkına da topyekün itiraz etmeleri gerekir. Oysa biliyoruz evrensel seçme ve seçilme hakkı, **hangi düzende olursa olsun** günümüzde yurttaşların en temel haklarından birisidir. Kapitalist toplumlarda bu hakkın, çoğu zaman bir burjuva hükümetin yerine bir başka burjuva hükümetin gelmesinden öteye bir sonuç vermiyor olması onun inkâr edilmesinin gerekçesi olamaz, olmamaktadır da..

Üstelik referandumlar, kural olarak toplumun ilerici kesimlerinin güçlerinin aleyhine sonuçlanır diye kestirilip atılamaz. Örneğin Uruguay'da yine faşist askeri diktatörlüğün dayattığı anayasa, referandumda "hayır" oylarıyla reddedilmiştir. Öyleyse referandumun sonucunu belirleyen en önemli faktör, kitleler içinde örgütlü olmak, onları yığınsal boyutlarda kendi politikalarımıza kazanmak ve seferber edebilmektir.

Tabii referandum hakkına sahip çıkmak ve onu savunmak, her referanduma katılmak zorunluluğunu beraberinde getirmez. Kimi durumlar olur ki alternatiflerin ikisi de birbirinden beterdir. Örneğin önümüzdeki süreçte yığınlardan ve demokrasi güçlerinden yükselebilecek, anayasanın değiştirilmesi talepleri karşısında, 1982 Anayasası'ndan özünde hemen hiç farketmeyen, temel hak ve özgürlükler bölümü hemen aynen muhafaza edilmiş "yeni" bir anayasa hazırlanıp referanduma sunulabilir. Böyle bir durumda eskisi ile "yenisi" hemen hiç farketmeyeceği için referandumun boykot edilmesi düşünülebilir.

Ya da yığın hareketlerindeki kabarma, doruk noktasına ulaşmak üzeredir. Kitlesel mücadele ile çok daha radikal hedeflere ulaşılmasının arifesine gelinmiştir. Durumdan ürken egemen güçler, kitlelerin kabaran mücadelelerini sönümlendirmek amacıyla, bir kısım demokratik hak ve özgürlükleri içeren bir anayasa hazırlayarak referanduma sunmayı öngörebilirler. O zaman boykotun tam yeridir.

Önümüzdeki 6 Eylül referandumunda boykotu gerekli kılabilecek böylesi özgül şartlar yok. O zaman da boykot çağrısı yapmanın bir anlamı yok!

"Referandum bir kaç burjuva politikacısının fiilen zaten yaptıkları siyasetin hukuken de meşrulaşmasına ilişkin. Burjuva politikacıların, ilk başta da Demirel gibi, sermayenin en hızlı savunucularından birisinin avukatlığını yapmak bana mı düştü?" diye düşünenler doğal olarak çıkabilir. Böyle düşünmekte haklı oldukları için de, bu gibi kimseler, tepkisel olarak referanduma katılmayabilirler. Ancak bu tavırla boykotu birbirine karıştırmamak gerekir.

Meseleye Demirel ve Ecevit'ten çok, yığınların çıkarları açısından bakmak gerekir. Demirel'in, hatta Ecevit'in siyaset yapıyor ya da yapmıyor olmaları yığınların çıkarları sözkonusu olduğunda fazla bir anlam taşımaz. Ne ki, bu yasak **keyfi** bir yasaktır ve yasağı koyan mercinin de demokrasi anlayışı bellidir. Dahası, bugün bu yasağın sürmesinden yana olan Özal'ın da demokrasi kavramı ile alışverişi ortadadır. Bu şartlarda referandumda yığınları boykota çağırmak demek yasaklar devam etsin diyenlerin çoğunluğu oluşturmalarına yardımcı olmak demektir. Çünkü yasakların kalkmasına "hayır" diyecek olanlar bildiklerini okuyacaklarına göre, şayet seçmenler "boykot" çağrısına kulak vereceklerse böyleleri yasakların kalkmasına "evet" diyecekler arasından çıkacaktır. Sonuçta referandumda boykot çağrısı, bugün Türkiye'de demokrasinin en gözü kara karşıtlarının, emekçi insanların en baş hasımlarının değirmenine su taşımaya hizmet edecektir. Böylece siyasi hayata konan **keyfi** bir yasak seçmenin oyuyla "meşrulaşmış" olacaktır. Müeyyidesi 12 Eylül rejimi olan keyfi bir yasağın "meşrulaşması"nı, halkın çıkarıyla bağdaştırmak aklı başında kimsenin yapacağı bir şey değildir. "Keyfi"lik, keyfiliktir ve kime karşı olursa olsun keyfiliğe karşı çıkmak şarttır.

"Yasaklar kalkacak da mevcut rejime kuş mu konacak?"

Yasakların kalkmasıyla elbette mevcut rejimin özünde bir değişiklik olmayacak. Üstelik yasaklar kalkacaksa, bu burjuvazinin belirli kesimlerinin talebi olarak ve ilk başta onlar sayesinde gerçekleşecek. Zaten böyleleri de mevcut rejimin özünde herhangi bir değişikliği ne arzuluyorlar ne hedefliyorlar. Onun için yasakların kalkmasını -şayet kalkarsa- iyiye doğru bir gidişe yormak ne doğrudur ne de bunun gereği vardır.

Bu gün yasaklar söz konusuysa, pek çoklarının da defalarca dile getirdikleri gibi, bu sadece bir kaç eski politikacıyı değil 50 küsur milyon insanın hemen tamamını ilgilendiriyor. Onun için öncelikle, çalışan insanların demokratik hak ve özgürlüklerini fiilen kullanılamaz hale getiren anayasanın tamamının değiştirilmesi gerekiyor. Buna ilaveten yasakları çok daha detaylı bir şekilde tahkim eden, 12 Eylül rejimince getirilmiş kanunlar, hukuki mevzuat var. Dahası, yine 12 Eylülcüler tarafından gerçekleştirilmiş ve toplumu dört bir yandan kıskıvrak bağlamayı, bütün Türkiye'yi kışlalaştırmayı hedefleyen -ve bu alanda bir hayli mesafe katetmiş- bir yapılanma mevcut. Demokrasinin asgari gereği bütün bu olumsuzlukların giderilmesini zorunlu kılıyor. Onun için de demokrasi güçlerinin, Türkiye'de demokratik hak ve özgürlüklerin geçerli kılınmasından yana olanların ve bunları savunanların kollarını sıvamaları, çabalarını artırmaları, temel hakların asıl sahibi olan çalışan kitleleri demokrasi mücadelesine kazanmaları gerekiyor.

Öyleyse 6 Eylül referandumunda, 12 Eylül rejiminin keyfî bir yasağını reddetmek noktasından hareket edip 1982 Anayasası'nın bütününün reddedilmesi için seslerini duyurmak, referandum kampanyasını, 1982 Anayasası'nı toptan değiştirme kampanyasına dönüştürmek tüm demokrasi güçlerinin görevi oluyor. ■

Basından... Basından... Basından... Basından... Basından... Basından...

İriyarı mavi gözlü "dev" gibi bir adam, Bursa Cezaevi'nin revirine çektiği kravatlı, takım elbiseli resmi görünüşlü bir adamın yakasına yapışmış bağırıyordu:

"Şimdiye kadar sizlere yüzlerce dilekçe verdim. Neden bir tekine bile cevap vermediniz? Ne yüzle oturuyorsunuz o makamda. Hangi maddeye dayanarak bana 28 yıl ceza verilmiş olmasını soruyorum, cevap bile vermiyorsunuz. Ben neden yatıyorum burada cevap ver?"

Bursa Cezaevi'nin bu ünlü mahkûmu Nâzım Hikmet'ten başkası değildi, yakasına sarıldığı kişi de dönemin Adliye Vekili idi. Vekilde renk beniz atmış dosyayı inceleyeceğini söyleyip revirden çıkmıştı.

Nâzım bu sorunun cevabını hiçbir zaman alamayacaktı. 13 yıl cezaevinde yattıktan sonra 15 Temmuz 1951'de "af"la çıkacak ama kısa bir süre sonra da askere çağrılacaktı. Deniz Harp Okulu'ndan zatülcenp nedeniyle rapor aldığı ve daha sonra ordudan ayrıldığı halde, yani yasalara göre askerlik yapma yükümlülüğü olmadığı halde askere alınma kararı çıkacak ve kendisine apar topar bir sağlam raporu verilip Zara'ya gönderilmesi için talimat verilecekti. Sonu belki de Sabahattin Ali benzeri bir ölümle bitecek olan bu işlem, Nâzım'ın yurt dışına çıkma kararı vermesine yol açacak, Nâzım gidince de apar topar vatandaşlıktan çıkartılacaktı. Ondan sonra da bazı kesimler vatandaşlıktan çıkartılma meselesini vatan hainliği ile özdeşleştirecekler ve bu tartışma günümüze kadar devam edecekti.

Nazım'ın kız kardeşi Samiye Yaldırım'ın avukatı Atilla Coşkun, Nazım Hikmet'in yargılanma süresini anlatıyor.

Mahkemelerde geçen bir ömür. Yıl 1925. Ankara İstiklâl Mahkemesi Savcısı Denizli Mebusu Necip Ali Bey, Nâzım Hikmet ve arkadaşlarının çeşitli toplantılarda Robespierre, Danton ve Lenin'den söz ettikleri, düzeni eleştiren yayınlar yaptıkları için cezalandırılmalarını istiyordu. Yokluğunda yapılan yargılamada, Nâzım Hikmet'in on beş yıl küreğe konulmasına karar verildi.

Yıl 1927. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, Nâzım Hikmet'i üç ay hapis cezasına mahkûm etti. Bu yargılama da Nâzım'ın yokluğunda yapıldı... 1929 yılında, bir kez daha mahkeme önüne çıkıyordu Nâzım Hikmet. Grev tahrikçiliği ile suçlanıyordu bu kez. Tutuklu olarak süren yargılama sonunda İzmir Ağır Ceza Mahkemesi, Nâzım Hikmet'i akladı... 1930 yılında, yayınladığı şiir kitaplarından dolayı yargılandı. Ama tümünden beraat etti 1931 Mayısı'nda...

1933 yılında Bursa Ağır Ceza Mahkemesi'nde gizli örgüt yöneticiliği ile suçlandı. İdamı istendi. Sonunda dört yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. Bu ara, yayınladığı bir şiir kitabı nedeniyle de İstanbul'da ayrıca yargılanıyordu aynı yıl... 1936 Aralığı'nda, bir başka soruşturma daha yapıldı. Gözaltına alındı. Sonunda aklandı.

Yıl 1938. Nâzım, Ankara ve İstanbul'da, ama bu kez değişik mahkemelerde yargılanıyor. Harp Okulu Askeri Mahkemesi ve Donanma Askeri Mahkemesi... Toplam yirmi sekiz yılın üzerinde hapis cezası verildi Nâzım'a. Şiirleri, artık askeri öğrencilerce de okunduğu için. Haksızlığın en büyüğü idi bu cezalar. Yüzbaşı Dreyfus olayından hiçbir farkı yoktu; önceden planlanmıştı her şey.

Bir haksızlık belgesi ya da örneği. Nâzım Hikmet Harp Okulu Askeri Mahkemesi'nce yargılanmış ve on beş yıl ağır hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Hem de askeri öğrenci Ömer Deniz'in mahkemede reddettiği hazırlık soruşturması ifadesine dayanılarak. Hüküm Askeri Yargıtay'ca onanıp kesinleştikten sonra sivil cezaevine gönderilecektir.

"Vatandaşlıktan çıkarma kararı geçersizdir"

Hükümlülerin hangi cezaevine gönderilecekleri ve cezaevlerindeki yaşam biçimleri Adalet Bakanlığı'nca kararlaştırılıp uygulanır. Bu sıradan bir iştir. Ancak, Nâzım Hikmet gibi siyasi hükümlüler söz konusu ise, durum değişir. Kimi "gizli" güçler devreye girer ve bir anda "esrarengiz" gelişmeler ve bir dizi haksız uygulamalar görülmeye başlar.

Nâzım Hikmet'in Ankara Merkez Cezaevi'ne gönderilmesi de, böyle oldu. Merkez Cezaevi'ne gönderilen Nâzım Hikmet, dosyasına yeni bir sayfa daha eklendiğini bilmiyordu kuşkusuz. Bu sayfa, Ankara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube'nin bir raporu idi. Gizli bir rapor. Henüz hiçbir yerde yayınlanmamış olan bu raporda özetle şöyle denilmekteydi:

"... **Nâzım Hikmet'in diğerlerinden fazla olarak 15 yıl hapse mahkûm edilmesi şüphesiz bu adamın memleketimizde komünistliği yaymak hususunda çok faal bir rol oynaması neticesidir. Filhakika bu adam komünistliği kendisine ideolojik bir gaye edinmiş ve senelerden beri bu sahada birçok neşriyatta bulunarak, yazılarında ve şiirlerinde daima bu fikri terennüm etmiştir... Bütün hüviyet ve benliği ile bu muzır cereyana kapılmış olan bu adam Merkez Komutanlığı'nda dünkü gün umumi hapishaneye nakledilmiştir. Kendisinin burada bulunan akraba ve tanıdıkları ve bilhassa bu fikre taraftar olanlar tarafından ziyaret edilmesi ve bu suretle hapishanede bulunan Ruşen Zeki ve arkadaşları ile de teşriki mesai ederek menfi propagandalarda bulunması çok muhtemeldir. Bu itibarla kendisinin Ankara hapishanesinde bulunması mahsurlu görülmekte olduğundan Sivas hapishanelerinden birine nakline yüksek müsaadelerini arz ederim...**"

Böyle bir rapor, kuşkusuz bir dizi haksız uygulamayı da beraberinde getiriyordu.

Örnek mi? "Gizli" güçlere kulak veren cezaevi yöneticileri, Nâzım'ı kısıtlama ve yasaklar çemberine aldılar mapusluk yaşamı boyunca. Örneğin dostları ile haberleşmesini engellediler. Nâzım'ın mapusluğunun son birkaç yılından bugüne ulaşan belgelerden birine bakmak yeterli.

Nâzım Hikmet Ran
/Hükümlü Bursa

"**Çorum cezaevinde hükümlü Kemal Tahir'e keşide edilmek üzere verdiğiniz telgraf siyasi suçtan hükümlü bulunan şahısların kapalı oldukları cezaevlerinden yekdiğeri ile muhabere etmeleri mahsurlu görüldüğünden cezaevi inzibat meclisince telgrafınızın imhasına karar verilmiş ve keşidesine müsaade edilmemiş olduğu bildirilir. 28/12/1948**"

"15 Haziran 1951 günü çok sevdiği yurdundan ayrıldı... Çok geçmeden Adnan Menderes hükümeti, Nâzım Hikmet'in yurttaşlıktan çıkartılmasına karar verdi. Ne pahasına olursa olsun verilen bir karardı bu. Hukuka ve yasaya aykırı idi. Haklı hiçbir yanı yoktu. Nâzım'a yapılan haksızlıkların belki de en büyüğü idi.

1938'de Nâzım Hikmet'in yargılandığı Donanma Mahkemesi'nde Askeri Savcı Yardımcısı olan o günlerin genç teğmeni emekli amiral Fahri Çoker ile Avukat Atilla Coşkun, Nâzım Hikmet'in davası üzerine sohbet ettiler.

Nokta: Erkin gemisinden kısaca söz edebilir misiniz?

Çoker: Dava, Erkin gemisinde görülüyordu. Evvela Yavuz'da başlamış. Yavuz'da barınamayacaklarını anlayınca Erkin gemisine geçmişler. Ben o sırada göreve geldim. Erkin, denizaltı filosunun ana gemisi, ama ne de olsa eski bir yolcu gemisiydi. Geminin subay yemek salonu mahkeme salonu haline getirilmişti. Samiye Hanım geldiği gün Silivri'deydik. Erkin, denizaltı ana gemisi olduğu için devamlı hareket halindeydi. Aslında böyle anormal bir mahkeme şeklinin dünyada emsali var mıdır bilemem.

Coşkun: Efendim, yargılamayı yapan mahkeme üzerinde durmak istiyorum kısaca. Nâzım Hikmet davalarına bakan, mahkeme heyetlerini oluşturan üyelerin kaçı muvazzaf subay, kaçı hukukçu idi?

Çoker: Efendim, o zamanki yargılama usulüne göre, ağır cezalık suçlarda askeri mahkemeler 5, diğer suçlarda 3 kişiden kurulurdu. Ancak ikisinde de yalnız bir hâkim bulunurdu.

Coşkun: Yani, Nâzım Hikmet'i

nokta
26 Temmuz 1987

yargılayan mahkeme heyetlerinde hukuk yalnızca beşte biri oranında mı temsil ediliyordu?

Çoker: Elbet, ama bu Nâzım için değildi sadece usül böyleydi, taa 1930'dan 1961 Anayasası'na kadar.

Coşkun: Mahkemede Nâzım'ın Askeri Ceza Yasası'nın askerleri toplu isyana kışkırtma suçuyla ilgili 94. maddesine göre cezalandırılması kabul edilmişti. Gerekçe olarak ise, donanma içinde komünizm propagandası yaptığı söyleniyordu. Görüldüğü gibi bu ciddi bir çelişki. Kararın hüküm fıkrası ile gerekçesi çelişiyor.

Çoker: 49 sene önce olmuş bitmiş bir şeyi şimdi mücerret olarak değerlendirmek mümkün mü? Şimdi yetkililer diyor ki Nâzım Hikmet, komünizm propagandası yapmak suretiyle askeri, isyana teşvik etmiştir. Dolaylı olarak 94. maddeye o şekilde giriyor. Kararı okursanız. Karar bu taban üzerinedir.

Coşkun: Karar şu anda elimde. Aynen şöyle deniyor: "...gayesi komünizm propagandası yapmaktır." Yani kararda Nâzım'ın amacının, suç kastının komünizm propagandası yapmak olduğu açıkça söyleniyor. Belirttiğiniz gibi, yetkililer böyle bir yorum yapmışlardı. Bence onların yorumu pek doğru değil. Olayın bir başka yönüne değinmek istiyorum. Nâzım Hikmet'e ağır cezalar verildikten 7 ay sonra, hükümet önerisiyle 148. maddede değişiklik yapılıyordu. Yani olmayan suça göre önce ceza verilmiş, sonra da bu cezaya göre suç tarifi getirilmişti. Hükümetin bu tutumu ile Nâzım Hikmet hakkındaki yargı kararları çok net olarak çelişiyordu. Bir hukukçu olarak siz bu yasa değişikliğini nasıl yorumluyorsunuz?

Çoker: Görüşüm, ancak 148. maddenin değiştirilmesine dair hükümet tasarısında bulunduğunu söylediğiniz çelişkidir.

Coşkun: Gerekçeli kararı okuduğumuzda, Nâzım Hikmet'le ilgili delil durumu tartışılıyor. Bir şahıs, hazırlık soruşturmasında Nâzım Hikmet hakkında atfı cürümde (suç atımı) bulunuyor, sonra duruşma sırasında geri alıyor. Hazırlık aşamasındaki suç atımını destekleyen başka hiçbir delil yok. Askeri Yargıtay'ınsa bugün çok net bir tavrı var. Başka delillerle desteklenmeyen bir delile göre hüküm verilmiyor. Ama 50 sene önce Yargıtay bunu uygulamamış.

Şükran KETENCİ

"Türkiye ILO önünde çok ağır bir konumda"

Alınteri *Temmuz 1987*

ALINTERİ: Sayın Ketenci, ILO'nun bu genel kurulunda Türkiye açısından neler yaşandı, özetleyebilir misiniz?

ŞÜKRAN KETENCİ: Türkiye geçen yıl ILO'ya bir taahhüt mektubu vermişti. Bu mektubun içeriği ve Türkiye'nin ILO gündemine alınmasıyla ilgili olarak kamuoyu yeterince aydınlatılamamıştı. Türkiye, bu yıl da verdiği sözleri yerine getirememekten dolayı diğer ülkelere göre çok daha çapraşık konuma düştü. Türkiye'nin durumunu burada iki yönlü değerlendirmek gerekir. Türkiye önce imzalamış olduğu söleşmeleri yerine getirmemekten dolayı hesap veren bir ülke durumuna düştü. İkincisi iş yaşamının demokratikleştirilmesi konusunda verdiği taahhütleri yerine getirmemekten dolayı da sözünü tutmayan bir ülke oldu. Benim orada edindiğim izlenim ve aldığım görüşlere göre Türkiye kendini çok ağır bir duruma sokmuştu. Bu yıl durumu görüşülecek ülkeler listesi Aplikasyon komitesi tarafından hazırlandı ve Türkiye de bunların içindeydi. Aplikasyon komitesinde bu yıl tartışılan bir konu vardı. Bu taahhütde bulunup da ILO'yu atlatma yolunu seçmeyi deneyen ülke hükümetlerinin durumunun ne olacağına ilişkindi. Özellikle bizim Çalışma Bakanının Türkiye'de verdiği demeçler de anılan tartışmanın içeriğini oluşturuyordu denebilir. Türkiye ikinci taahhüt mektubunu verdikten sonra bu konuda daha da zor duruma düşmüştü.

ALINTERİ: İkinci taahhüt mektubunun içeriği neydi?

Ş. KETENCİ: İkinci taahhüt mektubunun özelliği, ILO uzmanlarına göre birinciden de bağlayıcı. Çünkü, bu ikinci mektupta, T.C Anayasasında da yasalara paralel, Türkiye'nin de imza atmış olduğu ILO sözleşmeleriyle çelişen hükümlerin varlığı kabul ediliyor, bunların değiştirilmesi için gereken çabanın gösterileceği belirtilerek bunun "en kısa zamanda" yapılacağı belirtiliyor.

ALINTERİ: Bir de Türkiye'nin imzaladığı sözleşme sayısı var sanırım.

Ş. KETENCİ: Evet, Türkiye'nin pek de bilinmeyen bu yönü var. Türkiye aslında çok az sözleşme imzalamış. Oysa ekonomik açıdan bugün çok daha geride olan, demokratik açıdan da öyle pekçok ülkenin bugün Türkiye'nin henüz imzalamadığı 87 sayılı sözleşme dahil pek çok sözleşmeyi imzaladığını görüyoruz. Türkiye'nin durumu önemli değil." şeklindeki sözleri gerçekçi değil. Ikili bir durum var kısacası. **Birincisi bir ülkenin sözleşmeleri ne kadar ağır çiğnediği, ikincisi, ülkenin ne kadar sözleşmeyle bağlı olduğu.** Türkiye, yalnızca imzaladığı 98 ve 111 sayılı sözleşmelerden hesap veriyor. Çok sınırlı hesap verdiği halde de sözünde durmuyor. Herkes Türkiye'yi sözünde durmamış, bir diğer deyimle -protokol dilini bir kenara atarsak- yalancılıkla suçluyor. Ve taahhüdünü yerine getirmesi isteniyor. Ne isteniyor? Yasaları değiştirmesi. Bu anlamda ülkemiz hükümeti bağımlılık bakımından çok ağır bir konumda.

ALINTERİ: Konuşmamız sırasında Türkiye'deki işveren grubu ILO genel kurulunda sessiz ve seyirci kaldı dediniz. Bunun nedenini açıklar mısınız?

Ş. KETENCİ: Bu yıl ilk kez Türk-İş devletin "yüksek" çıkarlarını bir kenara bırakarak, genel kurulda sözaldı ve hükümetin uygulamalarını eleştirdi. Bu hükümet tarafından şaşkınlık ve tepkiyle karşılandı. İşveren grubu ise sessiz kaldı. Çünkü, geçen yıl bildiğiniz gibi Prof. Kemal Oğuzman ve Prof. Münir Ekonomi'ye Türkiye'deki sendikal yasaların ILO sözleşmelerine uygun olduğu konusunda bir kitapçık hazırlatmış, bunu yabancı dillere çevirterek dağıtmıştı. Oysa aynı yıl, hükümet grubumuz, ILO'nun Türkiye'deki sendikal yasaların anti-demokratikliğine ilişkin tüm iddiaları kabul etmiş, üstelik bunları değiştireceğine dair ikinci taahhüt mektubunu vermişti. Böyle olunca işveren grubu bu yıl sessiz kalmayı, daha doğrusu kendi grupları içinde etkinliklerini sürdürmeyi yeğlediler.

ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ (ILO)

Çalışma hayatının uluslararası ilkelerinin ortaya çıkarılması düşüncesi 1840 yıllarına değin uzanır. 1853 yılına değin Daniel Le Grand'ın kişisel çabaları ile süren bu çalışmalar 1856, 1857 yıllarında Uluslararası Hayırseverlik Kongreleri'ne dönüşür. 1916 yılında İngiltere'nin Leeds kentinde toplanan konferans, Uluslararası Çalışma Büroları'nın kurulmasını karar altına aldığı için Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ilk toplantısı kabul edilir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ) çalışma sorunlarına ve genelde temel insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmeler ve tavsiyeler kabul etmiştir. UÇÖ üye devletlerin sözleşmeleri ve tavsiyeleri uygulamalarını ve denetlemeyi öngörür.

Türkiye örgüte 1932 yılında üye oldu. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 158 sözleşme ve tavsiye kararından yalnızca 28'ini imzaladı. Sorumluluklarını yerine getirmediği için de UÇÖ üyeliği Türkiye'ye hep yeni "sorunlar" çıkardı.

UÇÖ üç temel özgürlüğe dikkat eder:
- Sendika özgürlüğü;
- Zorla çalıştırmaya karşı özgürlük;
- İstihdam ve meslek konusundaki bütün ayırımcılara karşı özgürlük.

Zengin ABD'de 40 milyon yoksul

Reagan döneminde 200 milyar dolarlık bütçe açığını kapatma amacıyla refah programlarına ayrılan fonlar 114 milyar dolar azaltıldı.

Konut desteği yüzde 78 azaltılınca parklarda yatanların sayısı hızla yükseldi.

Ekonomi Servisi — "Refah ülkesi" olarak bilinen ABD'de son yıllarda yoksulluk sınırının altındaki aile sayısının artmakta olduğu belirtiliyor. **South** dergisinde yer alan bir araştırmada ABD'de zengin ile yoksul arasındaki gelir uçurumu hızla derinleşirken, Başkan **Reagan**'ın serbest piyasa politikalarının 2. Dünya Savaşı'ndan sonra en uzun ve en güçlü ekonomik canlanmayı yarattığı ve ülke çapında refahın artmakta olduğu yolundaki açıklamaların kuşkular uyandırdığı kaydedildi.

Dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan ABD'nin başkenti Washington'da parklarda sabahlayan, köşebaşlarında dilenenlerin sayısının hızla artmakta olduğu belirtiliyor. ABD'de bütçe ve ekonomik politikalar konusunda araştırmalar yapan bağımsız bir kuruluşun yöneticisi olan **Robert Greenstein**, ekonomik canlanmanın yoksulluğu azaltmayı başaramadığını ve canlanmadan, yoksul yerine zengin kesimin daha fazla yararlandığını vurguluyor. Uzmanlara göre ABD'de son 5 yılda **Reagan** yönetiminin konut yapımına desteği yüzde 78 oranında azaltması ile evsizlerin sayısı hızla artıyor. **Reagan** döneminde 200 milyar dolarlık bütçe açığını kapatmak için refah programlarına ayrılan fonların da toplam 114 milyar dolar gerilediği ifade ediliyor.

Reagan yönetimini eleştiren avukat **Joseph Rauh** geçen yıl ülkedeki en zengin 400 kişinin net varlıklarının yüzde 20 arttığını, buna karşılık ABD'nin gayrisafi milli hasılasının yüzde 2.7 büyüdüğünü vurgulayarak, **"Ancak sanayide çalışan işçilerin saat başına gelirleri gerilerken, yoksulluk sınırındaki kişilerin sayısı da hızla artıyor"** diyor. Yapılan araştırmalara göre ABD'de yoksulluk 1980'den bu yana istikrarlı olarak özellikle zenciler ve İspanyol asıllılar arasında ve ortabatı ve kuzeydoğudaki iç şehirlerde artış gösteriyor.

Cumhuriyet, 7 Temmuz

-15-

Tüm gücü devrim için

Vladimir İlyiç'e ilişkin kısa anılarımda onu insan ve bir devrimci olarak en güçlü karakterize eden bir kaç çizgisine değineceğim.

Ama önce bu çizgilerin oluşumuna imkan sağlayan koşullar üzerine bir kaç söz söylemek istiyorum. Vladimir İlyiç daha doğuştan çok becerikli ve olağanüstü yetenekliydi. Buna ilaveten, çocukluk ve gençlik evresindeki gelişme şartları da çok elverişliydi. Annemiz ve babamız zihinsel çalışma yönünden aktif insanlardı. Onların yaşamlarıyla oluşturdukları örneğin insan üzerinde yapıcı ve insancıl bir etkisi vardı. Küçükburjuva kökenli olan babamız, en başta kararlılığı ve büyük çalışma yeteneği sayesinde —o zamanlar dendiği gibi— yükselmiş, yani orta ve yüksek öğrenim görmüştü. Öğretmenlerinin onu "yetenekli bir oğlan" olarak görmelerine rağmen burs almamıştı. Bu, onun küçükburjuva kökenli olmasından kaynaklanıyordu. Çünkü o zamanlar burs, vergi ödeyen sınıfların çocuklarına değil de yalnızca memur ve asillerin çocuklarına veriliyordu. Onun yüreğinde yatan halkın eğitimi için çalışmaktı. Hayatını verdiği bir işti bu.

Korkunç bir enerji ve sınırsız bağlılıkla, kendi kendine acımaksızın bu işe adamıştı kendisini. Altmışlı yıllarla yetmişli yılların başlarındaki en iyi ideallerle yüklü olarak sıradan halk katmanları için çalışmaya girişti. Kendi tecrübelerinden de bildiği üzere eğitimden yararlanmada en büyük zorluklarla karşılaşan halk için çalışıyordu. Ve dünün kölelerinin çocukları için okullar açıyordu. O zamanlar bu iş oldukça zordu. Para yoktu, hükümet halk eğitimini engellemek için binbir türlü güçlük yaratıyordu. Köylüler de karanlık ve cehalet içinde yaşıyor, okullardan ürküyor ve okullara kuşkuyla bakıyordu. Okulların bir yararı olacağını görmüyor, onların sadece fazladan masrafa yol açan ve aileleri işgücünden mahrum eden kurumlar olarak değerlendiriyorlardı. İşte okullar o zamanlar böyle kötü şeylerdi! Sçedrin o devirleri isabetli bir şekilde şöyle belirlemiştir: "Eğitim ve beslenme, ahlak ve kolera, şarbon ve çiçek hastalığı hepsi bir şeyden kaynaklanır." Bu engelleri aşabilmek, herşeye rağmen insancıllığını ve davaya inancını muhafaza edebilmek için insanın çok güçlü ve soluklu olması gerekiyordu.

Babamız, kar fırtınası olsa da, güz ve ilkbahardaki çamur yolları geçilmez kılsa da vilayet sınırları içinde yollara koyulmak, okulları teftiş etmek, köylülerin toplantılarında gırtlağını yırtmak, yeni okul inşaatlarını kontrol etmek, "Zemstvos"da okullar için tahsisat çıkarılmasını kabul ettirmek ve bunun yanında bir sürü şeyle uğraşmak zorundaydı. Sarfettiği emek semeresini verdi. Köylülerin okullara karşı kuşkusu kayboldu, onun yönetiminde okul artık dayak ve anlamsız ezbercilikten uzak, bilgilerini köye getiren, içlerinde yöneticilerindeki ateşi taşıyan, tüm güçlerini halkın mutluluğuna adayan yeni öğretmenler yetiştirdi. Babamızın Simbirks vilayetinde çalıştığı dönemlere çağdaşları "Ulyanov devri" ve onun yetiştirdiği öğretmenlere de "Ulyanovcular" adını taktılar. Hep uğraşan, her zaman ateşli bir şekilde işe koyulan babamızın oluşturduğu örnek çok etkili oluyordu. Aynı zamanda biz, çocuklarıyla da çok meşgul oluyor, tüm dinlenme zamanını bizimle geçiriyordu. Kendisinde çok güçlü olan sorumluluk duygusunu bize de aşılamaya, bizi de sağlam karakterli ve becerikli insanlar olarak yetiştirmeye uğraşırdı. Ev ödevlerimizi kontrol eder, bize o zamanki yazarların en iyi eserlerini sevdirmeye çalışır, oyunlarımıza ve gezintilerimize katılırdı. Biz de bunu çok severdik. O doğuştan demokrat bir kişiliğe sahipti; kendisiyle herkes ilişki kurabilirdi, ilişkilerinde ve gereksinmelerinde çok yalındı. Bu yönden de biz çocuklar üzerinde yararlı etkisi oluyordu. Ailemizde annemizin de çocukların eğitiminde önemli bir payı vardı. Annemiz olağanüstü bir insandı; çok yetenekli olmasının yanında, büyük bir pedagojik, duyarlığı, çok güçlü iradesi ve yiğitliği vardı.

Hemen hiç sertlik ve ceza uygulamaz, hiç bir zaman gereksiz yere çocukların özgürlüğünü kısıtlamazdı. Üzerimizdeki etkisi çok büyüktü. Bizim de ona olan sevgi ve saygımız sınırsızdı.

Annemiz ve babamızın dışında büyük ağebeyimiz Aleksandr da Vladimir İlyiç üzerinde etkili olmuştu. O da çok yetenekli, sağlam karakterli, olağanüstü çalışkan (günde 14, 16 saat çalışırdı), yüksek ahlaki değerlere sahip enerjik bir gençti. Vladimir İlyiç ağabeyini çok sever, her şeyde onu kendine örnek alır, Aleksandr'ın salık verdiği kitapları okurdu, ağabeyinin ölümü —Çar III. Aleksandr'a suikastten dolayı idam edilmişti— Vladimir İlyiç'i derinden sarsmıştı. Her halde Vladimir İlyiç'in yaşamı boyunca ve çalışmasının tüm safhalarında etkili olan en belirgin karakter özelliği *—hedefe ulaşmadaki kararlılığı—* o zamanlar oluşmuş olmalıydı. Devrim için çalışmayı daha henüz çok genç iken hayatının amacı sayarak, hiç bir tereddüt göstermeksizin kabul etmiş, bir kez bile bu amaca sadakatsizlik göstermemiş, ondan bir adım bile gerilememişti. Bir zamanlar: *"İnsan yaşamda aceleci olmalıdır ki devrime tüm gücünü verebilsin"* diye yazdığını hatırlar mısınız?

Bu konuda yeminli düşmanlarından Menşevik Dan'ın 1910'da Kopenhag Kongresi'nde Vladimir İlyiç hakkında söyledikleri çk dikkat çekicidir. Sözü geçen kongrede Rus söyledikleri çok dikkat çekicidir. Sözü geçen Kongre'de Rus Seksiyonu'nun çeşitli fraksiyonlarının temsilcileri Vladimir kunç derecede yalnız kalmıştı Vladimir İlyiç. Gene de, kendisine karşı tek cephe olarak hareket eden karşıtlarıyla uzlaşmak için bir adım bile yaklaşmak istemiyordu. Bu durum onları daha da kudurtuyordu: "Bir kişi herkese karşı. Görülmüş şey değil...", "Partiyi mahvediyor...", "Çekip gitseydi, kaybolsaydı, ölseydi Parti için ne kadar yararlı olurdu..." Rus Seksiyonu'nun oturumlarında Vladimir İlyiç'le yapılan tartışmalarda böylesi sözler bol bol sarfediliyordu. Böyle bir durumda uzun yıllardan beri partili olan bir kadın yoldaş bir defasında bu türden sözlerin kaynağı olan Dan'a bir soru yöneltmişti: "Nasıl oluyor da bir kişi tek başına bütün bir partiyi mahvedebiliyor ve herkes ona karşı çaresiz kalıp da ölümü imdada çağırmak zorunda kalıyor?". Dan'ın öfke dolu cevabı kelimesi kelimesine şöyleydi: "Bu, ondan başka günün 24 saatinin tümünde devrimle uğraşan, kafasında devrimden başka hiçbir düşünce olmayan ve rüyasında bile devrimin dışında birşey görmeyen bir kimse olmamasından kaynaklanıyor. Haydi bakalım onunla siz başa çıkın!"

Elbette ki tek neden onun tüm gücünü devrimci çalışmaya adamış tek başına bir kişi olması değil, onun hattının doğru oluşu ve işçi kitlelerinin onu izlemesiydi. Her neyse, Vladimir İlyiç ve onun azmi için bu tanımlama çok isabetliydi.

Buna ilişkin bir kaç detay daha: Vladimir İlyiç artık hastaydı. Doktorlar mümkün olan her gerekçeyi öne sürerek onu, mutlaka daha az çalışması gerektiğine ikna etmeye çalışıyorlardı. Kendisini bu konuda ikna etmeye çalıştığım bir defasında bana şu cevabı verdi: "Başka hiç bir şeyim yok". Bu, gerçeğin ta kendisiydi.

O, devrimle ve devrimci çalışmayla bütünleşmişti. Bu çalışma olmaksızın kendini kıyıya vurmuş balık gibi hissediyordu. Bir zaman sonra artık Vladimir İlyiç ayağa kalkamadığında ruhsal sıkıntısının farkına varan doktorlar anlayış göstermek istemiş ve ona politika üzerinde konuşmamak şartıyla yoldaşları kabul etmesini önermişti. Ne ki, Vladimir İlyiç bunu kesinlikle reddetmişti. "Ne sersem insanlar", demişti doktorlar gittikten sonra, "politikacıların uzun bir süre ayrı kalıp da bir araya geldikten sonra politikanın dışında bir şey konuşabileceklerine inanıyorlar." Bir başka defasında da "eğer politikayla uğraşmama izin verilmezse ben de tarımla uğraşırım" demişti. Gorki'de, Amerika'dan tohumluk siparişi üzerine bir çok planlar, konuşmalar yapılmış ve Vladimir İlyiç herkese *"Yenilenmiş Toprak"* kitabını okumasını tavsiye etmişti. Ne ki bu heves uzun süreli olmamıştı. Sağlığı düzelmiş ve o okuma-yazma imkanına kavuşmuştu. Ekim'de de Moskova'ya işinin başına dönmüştü. Yazık ki bu iyileşme kısa sürmüş ve tekrar çalışamaz duruma gelmişti. Felçli yatıp da konuşabildiği sıralar son ve korkunç bir çabayla tüm hayatı boyunca yazdıklarının belki de en iyisini gerçekleştirdi. Son makale ve notlarını bir stenograf kadına dikte ettiriyordu. Stenograf her defasında yazılanları ona tekrar okuyor, o da bunları düzeltiyordu. Her ne kadar doktorlar ona bu çalışmayı yapması için hemen izin vermemişlerse de, kısa süre sonra yumuşamak zorunda kalmışlardı. Vladimir İlyiç kendisine bu çalışma için hiç olmazsa günde yarım saatliğine müsaade edilmezse her türlü tedaviyi kesinlikle reddeceğini belirtmişti.

Büyük ağabeyinin ölümü şüphesiz ki onun devrimci çalışmaya yönelimine güçlü bir ivme vermişti. Ne denli Aleksandr'ı sevip ona hayran olsa da, bu yolun doğru olmadığını, bireysel terörle amaca ulaşılamayacağını, bununla en seçkin devrimcilerin kendilerini kitlelerden koparıp, onlar üzerindeki etkilerini yitirdiklerini pek çabuk kavramıştı. Ne ki, Narodniklere, onların kahramanlıkları ve özverilerine olan hayranlığını hayatı boyunca muhafaza etti. Onların deneyim ve devrimci kararlılıklarını kendine maletti. Onların yolu ise, bunu tekrar ediyorum, onun yolu değildi. *"Fikirlerin kitlere malolur olmaz maddi güce dönüşeceğini"*[1] pek çabuk kavramıştı. Kitlelere gitmek, onları kazanmak için teorik olarak güçlü olunması zorunluluğunu da kavramıştı. İşte bu yüzden azimle kendisini yetiştirmeye çalışmıştı. Önceden saptanmış bir plana göre sistematik olarak çalışırdı. Küçük erkek kardeşi hapisteyken ona bir defasında rastgele okumanın yararsız olduğunu, belli bir sorunu ele alıp, onunla sistemli olarak uğraşılması gerektiğini yazmıştı. Hep böyle çalışırdı. Marx'ın öğretisinin devrimci özünü tümden içine sindirmiş, tüm devrimci pratiğini bu öğreti ile doldurmuştu. Devrimci Marksistlerin ödevi onun için dünyayı yalnızca açıklamak değil, onu değiştirmek demekti.

"Legal Marksistlerden" biriyle Petersburg'da yaptığı bir konuşmayı Vladimir İlyiç'in nasıl bir ironiyle anlattığını hâlâ anımsarım. Söz konusu, legal yoksa illegal çalışmanın mı daha önemli olduğuydu. Bir profesör olan "Legal Marksist" için önem taşıyan legal yazarlıktı. Buna karşılık Vladimir İlyiç için illegal çalışmanın önemi konusunda şüphenin gölgesi bile varolamazdı.

Yoğun teorik çalışma Vladimir İlyiç'i kitabi bir insan yapmamıştı. Ne denli yoğun çalışıyorsa, dinlenmesini de öyle biliyordu. Hayatı tüm görünümleriyle severdi. İnsanları severdi. İnsanlar acı çektiğinde ya da haksızlığa uğradığında yüreği sızlardı. "İnsanların acılarına, çektiklerine ve mutsuzluklarına karşı böylesine derinden ve güçlü nefret, tiksinme ve aşağılama duyan başka bir insan daha tanımıyorum" diye yazan Gorki haklıydı.[2]

Bu nedenden dolayı da Vladimir İlyiç kendisini işine verirdi. Daha genç bir adamken ilk kez öğrenci hareketlerinde tutuklandığında bir polis ona "niye isyan ediyorsunuz genç adam, karşınızda bir duvar var!" demişti. Vladimir İlyiç buna "evet, bir duvar var ama çürümüş bir duvar. İtelendiğinde yıkılıp, dağılacak" diye cevap vermişti.

Vladimir İlyiç taşrada Kazan çevresinde, Samara'da ve sonraları Sibirya'da yaşadığı sıralar köylülerin yaşantısını gözlemlemiş ve incelemişti. İşte bu yüzden onların yaşantısını çok iyi tanıyordu. Bir de bunun dışında Samara ve Kazan'da kaldığı zamanlar devrimci gençlik ile ilişkiye geçmiş, konferanslar vermişti. Bu konferanslardan bir kaçı onun sonraları ilk eserlerini oluşturdu. Bunlar arasında en dikkate değer çalışmalarından biri olan *"Halkın Dostları Kimlerdir"* de bulunuyordu. Vladimir İlyiç bu teorik çalışmayı yıllarca sürdürmüştü. Ama pek kısa zaman sonra Samara'dan canlı bir sanayi merkezine gitme arzusu ağır basmıştı. Samara'da kendisini Çehov'un "6 Numaralı Koğuşu"nda gibi hissettiğini söylemişti kızkardeşimize. İşte böylece devrimci harekete doğrudan katılmak, işçi kitleleriyle bağlantı kurmak, onlara yönelik propaganda ve ajitasyon yapmak için Petersburg'a gitti.

Bu, 1893 güzünde oluyor ve o tarihten itibaren Vladimir İlyiç tüm varlığıyla devrimci çalışmanın içinde, kader onu nereye sürüklemişse orada bulunuyordu. İşçilerle bağlantılar kuruyor, toplantılarda ve basında "Legal Marksistler"e ve Narodnikler'e karşı savaşıyor, "Emeğin Kurtuluşu" grubuyla ilişki kurabilmek için yurtdışına gidiyor ve oradan illegal literatürle dönüyordu. Hapiste de devrimci çalışmadan geri kalmış değildi. Marksist ideolojinin Rusya'da zafer kazanmasında önemli rolü olan *"Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi"* adındaki kitabının yanında, hapiste bir parti programı taslağı üzerine çalışıyor, işçiler için sonradan gizlice dışarıya, özgürlüğe çıkardığı bildiriler kaleme alıyordu. Sözü geçen bildiriler *"İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği"* tarafından yayınlanacaktı. Bunları yaparken Vladimir İlyiç jandarmaları atlatabilmek için ne buluşlar sergiliyordu.

Kültür merkezlerinden 4 bin kilometreden fazla bir uzaklıkta, karanlık bir Sibirya köyünde sürgündeyken de devrimci çalışmalarını sürdürdü. Sürgündeyken legal yazılarla Marksist fikirleri yaymak, Narodnikler ve "Legal Marksistlerle" savaşmakla kalmamış, *"Rus Sosyal Demokratlarının Görevleri"* adındaki broşür ve parti organı *"Raboçaya Gazeta"* için makaleler gibi illegal yazılar da kaleme almıştı. Birinci Parti Kongresinde gıyabında bu organın redaktörlüğüne seçildi. İşte o sırada Parti içindeki otoritesi böylesine büyüktü. Rus giysileri içindeki Bernsteincı "Ekonomistler"e karşı meşhur "Anti-Kredo"sunu[3] da burada yazmış ve en yakın yoldaşlarının oluşturduğu bir toplantıda onu savunmuş, onunla ilgili olarak diğer sürgünlerle mektuplaşmıştı.

Vladimir İlyiç'i sürgünde gözlemlemiş olan yoldaşlar, onun orada da büyük bir soluk ve enerji ile çalışmasına hayran kalmışlardı. Burada da azim onun temel karakter çizgilerinden birisiydi. Buna karşın ne kadar da çok insan "sürgün yaşamının lanetli çamurunda" batıp gitmişti. Ne ki sürgünlük devrinin sonunda Vladimir İlyiç'de dengesinden uzaklaştı. Bazılarına olduğu gibi kendisinin de sürgünlük süresinin uzatılacağı endişesine kapıldı. Oysa, daha sonraki çalışmalar için planlarla doluydu; daha sonra Parti'nin inşaasına hizmet edecek olan ve yapı iskeleti niteliği taşıyan bir parti organı kurmak istiyordu. Ne ki, sürgün süresi uzatılmadı ve o, Rusya'ya geri dönme olanağını elde etti. Derhal yoldaşlarla mektuplaşmaya başladı, "Pskov Toplantısı"nı[4] organize etti, oradaki yoldaşlarla buluşmak için Petersburg'a gitti ve orada tamamen bir tesadüf eseri yeniden, üç haftalığına hapise düştü. ***(Sürecek)***

---

[1] *V.I. Lenin, T.Eserler, c.26, s.114.*
[2] *Lenin ve Gorki, Berlin-Weimar 1964, s.47-48*
[3] *Lenin, a.g.e, c.4, s.159-175*
[4] *Devrimci Marksistler'le "Legal Mcrksistler"in (P.B. Struve, M.I. Tugan-Baranovski) 1900 yılı Mart sonu, Nisan başında yaptıkları ve "Iskra" ile "Sarya"nın yayınlanmasıııda işbirliğinin konuşulduğu toplantı kastediliyor.*